

აქტობრის 2.2018

ISSN 2346-8416

აქცენტი

სამეცნიერო ჟურნალი

გამოცემის წელიწადში ორჯერ

2

დეკემბერი

თბილისი

2018

„არმატანი – შორით მოსულისაგან მოღებული
მის თემის ძღვენი“ (საბა).

ჟურნალი დაარსებულია 2016 წელს

მაგალი თოღუას

მიერ

რედაქტორი

მზია ბურჯანაძე

სწავლული მდივანი

ნანა ჯანაშია

დამკაბადონებელი

ნანა ყანდაშვილი

მომკაზმველი

ირაკლი უშვერიძე

არაბული ლიბრატურა

ზიად რაჭბანი

(დაიბ.1956 წ.)

ზიად რაჭბანი ერთ-ერთი გამორჩეული ფიგურაა არაბულ კულტურულ სამყაროში, თანამედროვე ლიბანში კი მის შემოქმედებას უდიდესი გავლენა აქვს საზოგადოებაზე, განსაკუთრებით ახალ თაობაზე. ის არის კომპოზიტორი, პიანისტი და დრამატურგი. ქმნის ინსტრუმენტულ მუსიკას, წერს სიმღერებს (ძირითადად, დედამისის, ლეგენდარული მომღერლის, ფაირუზისტვის) და პიესებს, რომლებიც თანამედროვე ლიბანის საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა ასპექტს მოიცავს.

დაიბადა ლიბანის ქალაქ ანტელიასში, მარონიტების ელიტურ ოჯახში. დედა, მომღერალი ნიჰად ჰადდადი (ფაირუზი) და მამა, ასსი რაჭბანი (ასსი რაჭბანი და მანსურ რაჭბანი, ლიბანელი კომპოზიტორები, არაბულ სამყაროში „ძმები რაჭბანების“ სახელით იყვნენ ცნობილი) მუსიკალურ ასპარეზზე მოღვაწეობდნენ.

ზიად რაჭბანის პირველი პოეტური ნაწარმოებია „ჩემი მეგობარი ღმერთი“, რომელიც მან 1967-68 წლებში დაწერა, 11-12 წლისამ. ეს ის პერიოდია, როდესაც არაბული მხარე კიდევ ერთხელ დამარცხდა ისრაელთან ომში, რამაც ახლო აღმოსავლეთში ვითარება უფრო დაამძიმა. შესაბამისად, ლიბანში, ისევე როგორც სხვა არაბულ ქვეყნებში, ეს სიმწარე განსაკუთრებით მძაფრად იგრძნობოდა. მოცემულ ნაწარმოებში კარგად ჩანს ომის ტრაგიკული კვალი. მძიმე მოვლენებით გამოწვეული შიში, გაურკვევლობა და უიმედობა ბევრად აღემატება ბავშვურ ნარატივს.

ჩემი მეგობარი ღმერთი

პატარა ვარ,

მეექვსედ ვაქრობ სანთლებს.

რა კარგია ცხოვრება მეექვსე სანთლის ჩაქრობისას!

რა ვიცი?!

– არაფერიც არ ვიცი.

არაფერი ვიცი, გარდა იმისა, რომ კედლებიანი სახლი მაქვს,

სადაც სანოლია და ორი სურათი,

პური, წყალი და მეტი არაფერი.

ჩემი სამყაროც კედლებიან სახლად გადაიქცა,

სადაც სანოლია და ორი სურათი,

პური, წყალი და მეტი არაფერი.

2

ერთ დღეს თქვეს: „ღმერთი ხომ ჩემი მეგობარია“.
 და წავედი ჩემი მეგობრის მოსაძებნად
 უღრან ტყეებში, ყვავილებს შორის,
 გაფოთლილ ხეებში, ლოდების უკან.
 ბელურებს ჩემი შეეშინდათ და გაფრინდნენ.
 გინახავს ჩემი მეგობარი, რომელსაც, ბელურების მსგავსად,
 ჩემი შეეშინდა და გაიქცა?
 ვკითხე მათ: „ეშინია ჩემს მეგობარს?“
 მითხრეს: „ეშინია იმისა, რომ არ გიყვარს იგი“.
 ვკითხე: „სად არის ის?“
 მითხრეს: „ყველგან“.

3

თუ მოხვალ, ჩემო მეგობარო,
 უღრან ტყეებში წავიდეთ!
 წავიდეთ და მოვიპაროთ ისინი,
 ვთქვათ, რომ ჩვენია,
 ჩემი და შენი.
 არავის ესმის ჩვენი.
 თუ გინდა, რომ მოხვიდე, ზამთრის დადგომამდე მოდი,
 ზამთარში ამოსასვლელი გზები დაკეტილია,
 მოგზაურთა გზებზე კი ბევრი ხალხი დგას,
 არც იცინიან, არც ტირიან,
 ისინი ხომ მოგზაურები არიან.
 ბელურები იცდიან, როდის დაუბერავს ქარი.
 ნეტავ თუ აღწევს ჩემი ხმა შენამდე ამ ფოთოლცვენის ხმაში?!

4

როდესაც მოსალამოვდა, ვკითხე მათ:
 „როგორ ჩამოხნელდა სამყარო,
 ჩემი მეგობარი, ალბათ, ისევ აგრძელებს თამაშს ტყეში,
 არ დაბრუნებულა თავის სახლში?“
 მათ მითხრეს: „მას არ აქვსო სახლი.
 ყველა სახლი მისია, მაგრამ ის არ ცხოვრობს მათში.
 ყველა ბუდე მისია, მაგრამ არ ცხოვრობს მათში“.
 მაშინ ვკითხე: „სად ცხოვრობს?“
 მითხრეს: „სულში“.

9

მათ ვუთხარი: „კარებს არ დაკეტავთ?
 ქარიშხალი აქვე, ზღურბლზეა“.

მათ თქვეს: „დროთა განმავლობაში კარები მიეჩვივნენ და თავისით დაიკეტებიან, როცა ქარიშხალს დაინახავენ“.
 ვუთხარი: „თქვენ თქვენი ძლიერი ხელებით არ დაკეტავთ?“
 თქვეს: „მოგვწყინდაო ცხოვრება, დედამინა დამცირებითა და სიძულვილით გაივსო.“

ნეტავ სიტყვაც პურის მსგავსად მოიპოვებოდეს და არავის შეეძლოს საუბარი, თუ არ შეიძინენ სიტყვას“.
 ვკითხე მათ: „ისევ არ დაკეტავთ კარებს?“
 მათ მითხრეს, ნეტავ ჩვენი განცდებიც კარების მსგავსად იკეტებოდესო...

10

ბუხრის წინ იჯდა დედაჩემი და ზღაპარს მიყვებოდა:
 „იყო ერთი კაცი, რომელიც აშენებდა სახლს.
 ის იყო ღარიბი და ნატეხ-ნატეხ აგროვებდა ქვებს, მოჰქონდა ტყიდან.
 მუშაობამ დაღალა, მაგრამ თავის თავს უთხრა:
 – სახლს ვაშენებ, მთელი დარჩენილი ცხოვრება რომ გავატარო მასში.
 და აგრძელებდა შენებას.
 როდესაც დასრულდა სახლი, სახლის პატრონის ცხოვრებაც დასრულდა“.
 ვკითხე დედას: „ზღაპარიც დასრულდა?“
 დედამ მიპასუხა: „დასრულდა“.

12

ერთ დღესაც, როდესაც სკოლაში გამიშვეს და სახლში დაბრუნების დროს ველოდებოდი, მასწავლეს, მესაუბრა ღმერთთან – ჩემს მეგობართან.
 ლოცვა მასწავლეს.
 რასაც დედა მეუბნებოდა ხოლმე. სანამ სანოლში ჩავწვებოდი, როდესაც ქარი გარეთ სამყაროს ანადგურებდა, ქარი, რომელზეც ამბობდა, რომ საუკეთესო იყო.

13

რაც ლოცვები მასწავლეს, უფრო მეტად შემეყვარდი, ათასჯერ მომივიდა აზრად, რომ შენთვის დამეძახა სუსტი ხმით – ღმერთო, სად ხარ?
 არ ვიცოდი, რომ ჯვარი ატარე და ჩემ გამო მოკვდი.
 ვიცოდი, რომ შენ იყავი ბიჭი, რომელსაც არ შეეძლო ჯვრის ტარება.
 ვიცოდი, რომ შენ იყავი ბიჭი, რომელიც დილაობით პეპელასავით ყვავილების თავზე დაფრინავს.
 არ ვიცოდი, რომ შენ იტანჯებოდი.

ვიცოდი, რომ შენ ხარ ბიჭი, რომელიც სათამაშოდ დატოვეს
და დაავიწყდათ, რომ ეთქვათ მისთვის:
„გავიდა დრო და შენ ისევ თამაშობ.“
ის აგრძელებს თამაშს მთელი ცხოვრების მანძილზე და არ ბეზრდება.

14

არ მინდა ვილოცო, სანამ ლოცვას არ გავიაზრებ.
არ მინდა ვილოცო!
ნება მომეცით, ვიყვირო
კლდიანი მთების თავზე,
დასახლებულ ხეობებში,
იყვირე ჩემთან ერთად!
– სადა ხარ?
ნება მომეცით, ხეებს ჩემი მეგობრის ისტორია მოვუყვე!
ეს არის ჩემი ლოცვა.

18

* * *

მოულოდნელად
შორს რაღაც აფეთქდა,
სახლი შეზანზარდა,
წვიმას შეეშინდა და ჩვენს ფანჯრებზე დაეცა.
მამას გაელვიდა და იკითხა: „რა ხდება?“
მეც ვიკითხე: „რა ხდება?“
ეზოს გავხედე.
ბავშვები ბელურებივით დაფარფატებდნენ, როდესაც ჩვენი სახლი შეზანზარდა,
სურათი კედლიდან ჩამოვარდა,
დედამ შეშინებულმა გაიღვიძა და იკითხა: „რა ხდება?“
მამა ფანჯრისკენ გაიქცა და გაიხედა,
მე გატეხილი სურათისკენ გავიქეცი.
ჩემი თვალები კითხულობენ: „რა ხდება?“
ამ დროს გავიგე სიტყვა „ომი“!
ვიკითხე: „რა არის ომი?“
გარედან ყვირილის ხმა მომესმა,
ორი ცრემლი ჩამომვარდა.
მამა კარადისკენ გაიქცა
და თავისი სანადირო თოფი აიღო,
რომლითაც ბელურებზე ნადირობდა ხოლმე.
ჩემი დების ტირილზე
და ნათქვამზე – „ნუ გეშინია“,
მაშინ, როდესაც მთქმელი კანკალებს,

როგორ არ გვეშინოდეს?!

კუთხეებმა კუთხეებს შეაფარეს თავი,
 ბუხარში ცეცხლი შეშის ქვეშ დაიმალა,
 ფანჯრები კი, რომლებიც დილას ელოდნენ, მისთვის გულის გადასახსნელად,
 ჩაიკეტნენ და მათ წინ უამრავი სახე შეგროვდა,
 ლაპარაკობდნენ, ყვიროდნენ და ტიროდნენ ჩუმად,
 მზე კი მთების თავზე შიშველ ტოტებს შორის მიიკვლევდა გზას,
 დამნაშავე გაქცეულ გოგოსავით,
 რომელსაც თმა ფრიალით მიჰყვება უკან.
 დედა გაიქცა და მეც თავისკენ მიმიზიდა,
 ამ დროს დავინახეთ თავდამსხმელები –
 ლოდებივით მოდიოდნენ ქარიან ღამეში;
 იარაღით მინას აპობდნენ;
 სადღაც შორს დავინახეთ სახლები,
 მოთქვამდნენ, როდესაც ნადგურდებოდნენ,
 მაგრამ მათ ხმაზე მაღალი იყო მათივე პატრონების განწირული ყვირილი.
 ქვიშა ჰაერში თავს იკლავდა;
 ამ დროს ვიგრძენი, რომ ვიცოდი, რას ნიშნავს „ომი“.
 ეზოები აალებული ტოტების კვამლმა მოიცვა,
 ჩავნეჭი სანოლში და საბანში ჩავიმაღლე,
 რომ არ გამეგონა და არ დამენახა.

* * *

დავინახე, ხალხი გამოდიოდა განადგურებული სახლებიდან,
 გამოდიოდნენ ნისლიდან საბანშემოხვეულები,
 კისერზე ხის ჯვრები ეკიდათ,
 მოძრაობდნენ გაშეშებული ლოდებივით.
 მათ შორის იყვნენ მათნაირი ბავშვებიც,
 მათთვის მოეპარათ ასი გაზაფხული.

* * *

ჩვენი ოჯახი ხალხისკენ გაიქცა
 მათ დასახმარებლად.
 უკან ბევრნი დავბრუნდით.
 მათ შორის ძალა ვიგრძენი, –
 ხალხის ერთობა.
 დავბრუნდით ჩვენს პატარა დასახლებაში,
 შევედით ჩვენს პატარა სახლებში
 და კუთხეებში დავსხედით სალოცავად,
 ჩვენ და უსახლკაროდ დარჩენილები.

* * *

უსახლკაროდ დარჩენილთა შვილებთან ფურცლებით მივედი
და ვთხოვე, დაეხატათ ხეები,
მათ კი დახატეს მინაზე ჩამოცვენილი გრძელი შიშველი ტოტები,
მათ ზემოდან იარაღი და მებრძოლები.
მე მათ ვუთხარი: „არა, ამის გარეშე!..
დახატეთ ყვავილები და სახლი!“
მათ კი დახატეს წვიმის წყალში ჩაგდებული ყვავილი
და მებრძოლი, რომელიც ფეხით თელავდა მას.
მე ისევ ვუთხარი: „არა, ამის გარეშე!..
დახატეთ ჩიტი, რომელიც გალობს,
როგორც ადრე ხატავდით ხოლმე!“
მათ კი დახატეს ბელურა, რომელიც ტირის.
ისევ წვიმდა,
გავჩუმდი და ფურცლები წამოვკრიფე,
წავედი.

19

სალამოს საუბრები გაიმართა,
მე ვთქვი: „გვესაუბრეთ ისე, რომ სიკვდილი არ ახსენოთ“.
მათ თქვეს: „მოგიყვებით ომზე“.
ვუთხარი: „ომის ხსენების გარეშე ისაუბრეთ“.
მათ თქვეს: „მოგიყვებით დევნილთა ცრემლებზე“.
ვუთხარი: „მათი ცრემლების გარეშე“...
მათ თქვეს: „მომლოდინეთა შესახებ...“
ვუთხარი: „მათ გარეშე...“
მათ თქვეს: „ამის გარდა არაფერი ვიცით და რა მოგიყვებ?!“
მე კი ვუთხარი: „იფხიზლეთ კედლების მსგავსად,
არაფერი თქვათ,
ერთმანეთს გადახედეთ,
თქვენმა სახეებმა ისაუბრონ“.

20

* * *

ღმერთო, არ მოხვალ ჩვენთან ღამის გასათევად?!
არ მოხვალ მამაჩემთან კარტის სათამაშოდ?
მთვრალებთან ერთად, რომლებიც სიღარიბით არიან გაბრუებულები...
მოგიყვებიან სიმართლეს,
თავიანთ მდგომარეობას,
მაშინ ნახავ, როგორი კარგები არიან!
დედა ყავას მოგიდუღებს,
სახალისო ამბებს მოგიყვებით

და ერთად ვიცინოთ.
ჩამოგითვლით, ვინ დაქორწინდა ჩვენს უბანში,
ვინ გაემგზავრა...
არ მოხვალ, რომ გითხრათ, როგორ ვატარებთ დღესასწაულებს?!
არ მოხვალ, რომ დაგინახოთ ჩვენი სახლის სახურავზე?
არ მოხვალ, ღმერთო?!
ლამე მოდი
და გათენებამდე წადი;
არ მოხვალ ღამის გასათევად?!..

28

ჩვენი ღმერთი ეკლესიაშია?
ომის დღეებში არ გაქცეულა?
ვისკენ მივდივართ ჩვენ ან თქვენ?!
ჩვენ სალოცავად მივდივართ ერთად,
იმიტომ კი არა, რომ ღმერთია იქ,
იმიტომ, რომ ის არ არის იქ.
ეს სამსხვერპლო ვერ იტევს ღმერთს,
ჩვენი სამსხვერპლო პატარაა.
ამიტომ მას ჩვენს ფართო სათამაშო მოედნებზე უნდა შევხვდეთ!

33

ჩვენმა უბედურებამ ლოდებად გადაგვაქცია.
არავინ ტირის,
ჩვენ ყველანი ლოდები ვართ.

35

როდესაც ბავშვმა შეიტყო, რომ ის უმანკო ბავშვობის გუნდიდანაა,
ამ მდგომარეობას ველარ დაუბრუნდა.
როდესაც ბავშვმა შეიტყო,
როგორ ხაზავს ინჟინერი სახლს,
მისი წარმოდგენებიდან გაქრა სიყვარულის ხაზები
და ბავშვობის სილალე.
როდესაც გულუბრყვილომ შეიტყო, რომ გულუბრყვილოა,
ის უკვე აღარ იყო გულუბრყვილო.
როდესაც ადამიანმა სიმართლე გაიგო,
ოცნებების სანოლიდან გადმოვარდა.

41

ყველამ იცის, რომ ცხოვრებაში ერთხელ დგება წამი,
სადაც, იციან, რომ მნუხარებას სიხარული სჯობს,
მაგრამ საკუთარ თავს არ უჯერებენ.

42

(ღმერთო!..) მეც ისევე მიყვარხარ, როგორც შენ!
 მაგრამ მეშინია, ჩემმა შენდამი სიყვარულმა
 შენს ჩემდამი სიყვარულს არ გადააჭარბოს.

43

ნეტავ მათ იცოდნენ, რომ წყენა კვამლივით ქრება.
 ნეტავ მათ იცოდნენ, რომ ბედნიერება მწუხარებაზე ძლიერია.
 ნეტავ მათ იცოდნენ, რომ სიცოცხლის ბოლო წამი
 მოვა და წაგვიყვანს
 და ჩვენ განვიკითხებით.
 ნეტავ არ ვიცოდე ის, რაც ვიცი...

44

რალაცები არ შეცვლილა
 და არც შეიცვლება.
 ბავშვს ისევ უნდა, მეორე კანფეტიც შეჭამოს,
 მაგრამ უკრძალავენ.
 ბავშვს ისევ უნდა, მთელი დღე ითამაშოს,
 მაგრამ უკრძალავენ.

48

დაბადების დღისა და მოსანყენი წვეულებების განმავლობაში,
 ომების დროს,
 მეშინია, რომ ისევ გაიქცევი, ღმერთო!
 მაგრამ, თუ წახვალ
 და ისევ დაბრუნდები,
 დაინახავ გამზადებულ იარაღს,
 შენკენ დამიზნებულს!..

არაბულიდან თარგმნა
 ლია ლონდარიძემ

თურქული ლიტანია

რეფიქ ჰალით ქარაი (1888-1965)

თურქული ნოველის გამორჩეული ოსტატი, მწერალი და ჟურნალისტი რეფიქ ჰალით ქარაი სტამბოლში დაიბადა. მისი ოჯახი თურქულ ელიტურ კლასს განეკუთვნებოდა და საკმაოდ დაახლოებული იყო ოსმალეთის სამეფო კართან. განათლება გალათასარაის ლიცეუმსა და სამართლის სკოლაში მიიღო. მისი სამწერლო მოღვაწეობა ჟურნალისტიკით დაიწყო. გაზეთში გამოქვეყნებული კრიტიკული შინაარსის თარგმანების გამო გადაასახლეს და სტამბოლის გარეთ, სინოპში, ჩორუმში, ანკარასა და ბილევჯიქში მოუხდა ცხოვრება. სწორედ აქ შეიქმნა მისი პირველი კრებული „მოთხრობები სამშობლოზე“. გადასახლების შემდეგ, სტამბოლში დაბრუნებულმა, თურქულის მასწავლებლად დაიწყო მუშაობა. 1922 წელს, განსხვავებული პოლიტიკური შეხედულებების გამო, ქვეყნის დატოვება მოუწია და თექვსმეტი წელი ბეირუთსა და ალექსანდრიაში გაატარა. ამ პერიოდის შედეგია მისი მეორე კრებული „მოთხრობები უცხოეთზე“. 1938 წელს მწერალი თურქეთში დაბრუნდა და უკვე რომანების წერა დაიწყო. მის კალამს ორ ათეულზე მეტი რომანი ეკუთვნის.

მიჯლანი

გემი ნაპირს მოშორდა და მარმარილოს ზღვისკენ აიღო გეზი. გამცილებლებმა ამოისუნთქეს, თითქოს მხრებიდან დიდი ტვირთი მოიშორესო. „არაბეთში უკეთ იქნება საბრალო ბავშვი“ – ყალბი მხიარულებით შეეცადნენ, ყველა დაერწმუნებინათ, კეთილი საქმე გავაკეთეთო, თუმცა დამძიმებული გულებით დაბრუნდნენ სახლებში.

პატარა ჰასანი ჯერ მამით დაობლდა, ახლა დედაც გარდაეცვალა და შორეული ნათესავები და მეზობლები მამიდასთან აგზავნიდნენ, პალესტინის ერთ მიყრუებულ დაბაში.

ჰასანი გემზე გაერთო; ინტერესით უყურებდა ხმაურით მომუშავე ამწეებს, წარწერებიან სამაშველო რგოლებს, გასაშრობი სარეცხივით თოკებზე ჩამ-

წკრივებულ ნავეებს, ზარს, მორიგე ეკიპაჟის ცვლილების დროს რომ ირეკებოდა. ხუთი წლის იყო. ენა საყვარლად ეჩლიქებოდა და გემბანზე მგზავრები საკმაოდ გაამხიარულა, თუმცა გემმა ხან იქით შეიარა, ხან – აქეთ, ბევრი მგზავრი ჩავიდა და, როდესაც ცხელ ქვეყნებს მიაღწიეს, ბავშვს ხასიათი წაუხდა. დარჩენილი მგზავრები მისთვის უცხო ენაზე მეტყველებდნენ და „ჰასანი, მოდი! ჰასანი, მიდი!“-ს აღარ ამბობდნენ. თითქოს სახელიც შეუცვალეს და უფრო ჰასსენს ეძახდნენ.

„თაალ ჰუნ ია, ჰასსენ!“¹ – ეუბნებოდნენ და მიდიოდა მათთან.

„რუჰ ია, ჰასსენ!“² – ეტყოდნენ და გაეცლებოდა ხოლმე.

გემიდან ჰაიფაში გადმოსხდნენ და

¹ „თაალ ჰუნ ია ჰასსენ!“ – (არაბ.) – მოდი აქ, ჰასსენ!

² „რუჰ ია, ჰასსენ!“ – (არაბ.) – წადი, ჰასსენ!

პატარა ბიჭი მატარებელს გააყოლეს.

მშობლიური ენა უკვე აღარ ისმოდა. ჰასანი კუთხეში მიიბუზა. ვინმეს რომც ეკითხა რამე, ხმას მაინც არ იღებდა. იჯდა გაყურსული, ლოყებდაფოთლილი და აღმოდებული. ერთხანს ფორთოხლის ბალების ყურებამ გაიტაცა. გულზე ლოდი აწვა და, ყელში თითქოს ლუკმა-გაჩხერილი, დადუმებულიყო.

მოთავდა ალაგ აყვავებული და ალაგ ხილით დახუნძლული სველი ბალები. ზეთისხილის პლანტაციებიც გამეჩხრდა. ახლა ხრიოკ, წვეტიან მთებს შორის მიდიოდნენ, რომელთა ფერდობებზეც თხები ბალახობდნენ. ეს თხები კუნაპეტი შავები იყვნენ. მათ ბენვს ახალი ავტომობილის პრიალა, ლაქიანი საღებავით მწველი მზის ქვეშ ლაპლაპი გაუდიოდა. ეს სანახაობაც გაქრა. თვალუნვდენელ, სწორ გზაზე გავიდნენ; აღარც ხე იყო, აღარც – დეღე, არც – სახლი. შიგადაშიგ მხოლოდ უზარმაზარ ცხოველებს ხვდებოდნენ. ძალიან გრძელფეხება, ძალიან მაღალკისერა ცხოველებს, გაბერილი ზურგებითა და კუზებით. მატარებელს ზედაც არ უყურებდნენ, პირზე მომდგარი თეთრი ქაფის ცოხნით, თავჩალუნულები, რბილი ნაბიჯებით, ერთმანეთის უკან ისე მიიზღაზნებოდნენ, რომ კვალსაც არ ტოვებდნენ და მტვერსაც არ აყენებდნენ.

ბევრი ითმინა, მაგრამ ბოლოს გვერდით მჯდომ ჯარისკაცს მაინც მიანიშნა მათკენ.

„ჯემელ! ჯემელ!“¹ – გაეცინა მას.

ჰასანი ერთ სადგურზე ჩამოსვეს. შავთავსაბურჩანმა ქალმა ჩაიკრა გულში. ქალს შეჭმუხნილი შავი წარბები და მსხვილი, შავი ქორფლი ჰქონდა. ყელ-

ზე, შუბლზე და ყურებზე ნაირ-ნაირ, წყება-წყება ოქროებს არხევდა. უცნაური სუნი იგრძნო, საერთოდ არ ჰგავდა დედის სუნს და მკერდიც, რომელშიც თავი ჰქონდა ჩაფლული, ზედმეტად რბილი და უსიცოცხლო მოეჩვენა...

„ია ჰაბიბი, ია აინი.“²

ის ქალებიც მოეფერნენ, მამიდას თან რომ ახლდნენ; აკოცეს, რაღაცები უთხრეს და გაიცინეს. ბავშვებიც ბლომად მოსულიყვნენ – ჟაკეტების ნაცვლად, გრძელ პერანგებზე პიჯაკებში მოცმული, ქოჩრიანი, კეფაზე თავქედაკოსებული³ ბავშვები...

ჰასანი არ ინძრეოდა, ხმასაც არ იღებდა, დუმდა, დუმდა. ასე გაგრძელდა კვირების განმავლობაში.

უკვე ესმოდა არაბულად რაღაცები, თუმცა პატარა თავში გაჩენილი სიჯიუტის გამო არ ლაპარაკობდა, დუმდა. თითქოს თავს არიდებდა უარეს საშიშროებას და ზღვის ფსკერზე სუნთქვის შეკავებას ლამობდა. გრძნობდა, სადაცაა დაიხრჩობოდა, მაგრამ ხმას მაინც არ იღებდა, მუდმივად დუმდა.

ახლა მასაც ქამრიანი გრძელი პერანგი და პიჯაკი ეცვა, თავქე ეხურა და წითელი ტყავის ნალები ემოსა. თმები საკრეჭი მანქანით ხელისგულისოდენაზე გადაეხობრათ, შუბლზე ქოჩორი და ეტოვებინათ. მინისპირა თონეში გამომცხვარი, ტყავით მაგარი პურის ქამასაც შეჩვეულიყო – მინაზე გაშლილ სუფრასთან დაახვევდა და მარჯვედ იყენებდა ჩანგლის და კოვზის ნაცვლად.

ერთ დღეს მამიდამისმა ქუჩაზე ყვირილით მიმავალი მეჯღანე შემოიპატიჟა შინ.

¹ ჯემელ – (არაბ.) – აქლემი

² „ია ჰაბიბი, ია აინი.“ – (არაბ.) – საყვარელო, ჩემო თვალისჩინო.

³ თავქე – ნაქსოვი თხელი ქუდი, რომელიც მუსლიმ მამაკაცებს ახურავთ.

სახლის ეზოში ჭუჭყიანი კაცი შემოვიდა, ზურგზე დიდი ტომარა ჰქონდა მოგდებული. ხელში პატარა სკამი და გრძელი რკინა ეჭირა. ტომრიდან დაჭმუჭნილი, მუყაოს მსგავსი ხვეული მოუჩანდა.

ილაპარაკეს და წინ ჩამოუმწკრივეს გადამსკდარი, გახვრეტილი, დაგლეჯილ-დაფლეთილი უამრავი ფეხსაცმელი. მეჯღანე თავის სკამზე ჩამოჯდა, ჰასანი ინტერესით ჩამოუდგა წინ. ერთსართულიან, დაბალჭერიან და მიწისაგაკიან სახლში, ოთხკედელშუა, ისეთი მონყენილი იყო, რომ ახლა გაოცებული, ხალისით შესცქეროდა მეჯღანეს; უყურებდა, როგორ ჭრიდა უტარო, ორღესული, ნვრილი დანით სქელ ტყავს, რომელიც წელან ჰასანს მუყაო ეგონა. კაცს ერთი მუჭა ჭიკარტი პირით ეკავა, შემდეგ სათითაოდ, სტამბოლში ნანახი მაიმუნივით, სწრაფად იღებდა პირიდან და ფეხსაცმლის ძირზე აჭედებდა. ტყავის ნაჭერს ჭუჭყიან ნყალში ასველებდა, ბინძურ ქვაბში თითს რალაც საცხში ანობდა და ფეხსაცმელზე უსვამდა. ჰასანი ყველაფერს თვალს ადევნებდა. ჩუმად უყურებდა. უცბად სრულიად დაავინწყდა, სად იყო, ვისთან და უნებლიეთ მშობლიურ ენაზე ჰკითხა:

– ჭიკარტები პირში არ გერჭობა?

მეჯღანემ გაოცებულმა ასწია თავი და დიდხანს უყურა ჰასანს:

– თურქის ბავშვი ხარ, ბიჭო, შენ?

– სტამბოლიდან ჩამოვედი.

– მეც მაგ მხრიდან ვარ, იზმითიდან!

მეჯღანე თმანვერაბურძგნული, გულმკერდმოღელილი, მუხლებზე საკერებლიანი შარვლით, კბილებნაკლული და ყვითელი, სულმთლად ყვითელი იყო, თვალის სკლერებამდე ყვითელი. რადგან თურქული იცოდა და სტამბოლის მხრიდანაც იყო, ჰასანი ახლა სახეზეც დააკვირდა.

მკერდის შუაში ზუსტად ისეთივე შეჭალარავებული და მეჩხერი ბენვის ბლუჯა ჰქონდა, როგორც ნიკაპზე.

უკბილობის გამო ჩიფჩიფით ჰკითხა ბავშვს:

– შენ საიდან მოხვედი ამ ჯანდაბის გულში?

ჰასანი მოუყვა, რაც გაეგებოდა. შემდეგ ქანლიჯაში მდებარე სახლიც აღუწერა. უამბო, როგორ თევზაობდა მეზობელ მაჰმუდთან ერთად, როგორ იმგზავრეს მან და დედამ გვირაბში, როდესაც ექიმთან მიდიოდნენ, ერთხელაც როგორ მოვიდა მათ კართან ავადმყოფების თეთრი მანქანა, რომელშიც სანოლი იყო გამართული. უცებ კაცს მიუბრუნდა:

– შენ რატომ ხარ აქ?

მან ხელი და თავი ისე გააქნია, თითქოს ამბობდა, გრძელი ამბავიაო და ჩილულულა:

– დანაშაული ჩავიდინე და გამოვიქეცი!

ძირითადად, ჰასანი ლაპარაკობდა, ექვსი თვის განმავლობაში დადუმებული ჰასანი; გაუჩერებლად, შეუსვენებლივ, სულმოუთქმელად, სიხარულისგან ანითლებული ლოყებით, ათრთოლებული ტუჩებით, ბროლივით წკრიალა, მხიარული ხმით, შეუჩერებლივ ლაპარაკობდა. ამბობდა ყველაფერს, რაც აგონდებოდა. მეჯღანე თან საქმიანობდა, თან შიგადაშიგ, აქაოდა ყურადღებით გისმენო, შემდეგი სიტყვებით ეხმიანებოდა: „შეხედე შენ! აბა! მაშ ეგრე?“... ისე უსმენდა, თითქოს ან უკვე მიუღწეველი თავისი სამშობლოს ნაკადულის, ნიავის ხმას უსმენსო, მშობლიური სიმღერა ესმისო თითქოს. ეს ხმა თან სიამოვნებდა, თან სევდას უღვივებდა. უსმენდა და მთელი არსით თრთოდა განვლილი დღეების და მიტოვებული ადგილების გახსენებაზე.

უფრო დიდხანს უნდოდა ესმინა და ხელს ანელეებდა, თუმცა ბოლოს ყველა ფეხსაცმელი შეკეთდა და საქმეც მოთავდა. რკინა მიწიდან აიღო, ტყავი დაახვია, ჭიკარტების ყუთს თავზე დაახურა, ცილინდრული ქვაბი გადაახვია. აურქარებლად ირჯებოდა.

ჰასანმა გულშენუხებულმა ჰკითხა:

– მიდიხარ?

– მივდივარ, აბა, მოვრჩი საქმეს და...

უცბად დაინახა, რომ პატარა ბავშვი, მშობელი ქვეყნის პანანინა შვილიყო, ტიროდა; უხმოდ, აცახცახებული ტიროდა. ლოყებზე ცრემლები ერთმანეთს ისე მოჰყვებოდნენ, როგორც ვაგონის სუფთა ფანჯრებზე წვიმის წვეთები, შუშის მიღმა მორბენალი პეიზაჟების გადღაბნილ ფერებს რომ იკრებენ და შხაპუნით აწყდებიან მინას. მკერდი

აუდ-ჩაუდიოდა და თვალებიდან მონმენდილი, ცისფერი ცა ნაკადულივით მოედინებოდა.

– ნუ ტირი, რა!... ნუ ტირი!

მეჯღანემ სხვა სიტყვები ვეღარ მოძებნა. ბიჭს კიდევ უფრო ამოუჯდა გული და ტირილს უმატა. ალბათ, ვეღარასოდეს ნახავს ადამიანს, ვისაც თურქული ეცოდინება, – ტიროდა ბავშვი.

– არ იტირო-მეთქი, არ იტირო!..

ამ სიტყვების თქმაზე კაცს გაუხეშებული და გაკოჭრებული გული დაურბილდა და გაებერა. ცდილობდა, არ შეემჩნია, მაგრამ ვეღარ შეძლო; მიხვდა, როგორ გაევესო თვალები და წვერებზე ჩამოცურებული ცრემლები არაბეთის მზისგან დამწვარ მკერდზე ისე შეიგრძნო, თითქოს გრილმა და მაფხიზლებელმა წყარომ გამოჟონაო.

თურქულიდან თარგმნა
დარეჯან ყაფლანიშვილმა

ორჰან ქემალი (1914-1970)

ორჰან ქემალი სამწერლო ფსევდონიმია. მისი ნამდველი სახელია მეჰმეთ რაშით ოლუთჩუ. ორჰან ქემალი თურქული ლიტერატურის კლასიკოსადაა აღიარებული, თურქეთში დაწესებულია მისი სახელობის პრემია საუკეთესო მოთხრობისა და საუკეთესო რომანისათვის. მწერალი ადანაში, ჯეიჰანის ილჩეში დაიბადა. 1938 წელს, არმიაში სამსახურის დროს, წითელი იდეების პროპაგანდის გამო დაიჭირეს და ხუთწლიანი პატიმრობა მიუსაჯეს. 1940 წელს მან ციხეში ნაზიმ ჰიქმეთი გაიცნო. სწორედ მისი წაქეზებით აქტიურად დაიწყო წერა. 1943 წელს დაიბეჭდა მისი ნოველა ორჰან ქემალის ფსევდონიმით. მისი ნაწარმოებები თარგმნილია არაერთ ენაზე. ქართველი მკითხველი კარგად იცნობს ორჰან ქემალის რომანებს „უბედური შემთხვევა“, „ქალბატონის მამული“, „უცხო ქალი“.

ორმოცდაათი ყურუში

გინდ ხვავრიელად ებარდნა და გინდ კოკისპირულად ეწვიმა, თუნდაც წინა ღამის სუსხს ყინულად ექცია არემარე, ყოველი დილის ექვსის ნახევარზე ქურჩაზე გამოჩნდებოდა ხოლმე და მისი ყვირილი სიბნელეს აპობდა:

„გაზეთი, ახალი ამბები!“

სისხამზე, ოთხ საათზე, უკვე საბეჭდ მანქანას ვუჯექი, ამიტომაც ეს ხმა, ეს ცოცხალი, წკრიალა ხმა, რომელიც თოვლს და წვიმას არად დაგიდევდათ, ყოველთვის მაშინ სწვდებოდა ჩემს ყურს, როდესაც საბეჭდ მანქანასთან ვიყავი მოკალათებული. გაზეთის ფულიც წინდანინ მქონდა მომარჯვებული და მაგიდის კიდეზე მედო. დაუყოვნებლივ გავრბოდი ქურჩის კარისკენ. ჩემს გაზეთებსაც მზად მახვედრებდა; გამომინვდიდა, ფულს აიღებდა, დაუთვლელად ჯიბეში იკრავდა და გზას აგრძელებდა. გაყინული ცხვირიდან ადუღებული ქვაბივით ორთქლს უშვებდა და

ხალისიანი ხმით ისევ აცოცხლებდა ქურჩას:

„გაზეთი, ახალი ამბები!“

როგორც მიაბო, მამამისს ერთ გაზეთში უმუშავია ფულის ამგროვებლად. ცუდი ზნის ქალს გადაჰყრია და მას გაჰკიდებია. სტამბოლი მიუტოვებია და თითქოს იზმირში გადასულა. დედა ამაზე ჯერ ძალიან გაბრაზებულა, მაგრამ შემდეგ, რას ვიზამთ, ჩვენზე უკეთესი ნახა, ღმერთმა ხელი მოუმართოსო, უთქვამს და ბედს შერიგებია. ქარაქოიში, ერთ აფთიაქში დაუწყია მუშაობა. ბოთლებს რეცხავდა გრძელტარიანი ჯაგრისით. ერთი და ორი ბოთლი კი არ იყო, არც ათი, არც ასი და არც ათასი, ალბათ, ათი ათასობით ან ასი ათასობითაც კი. მსურველი რომ გამოჩენილიყო, ბეზია კიდევაც გაათხოვებდა, მაგრამ მთხოვნელი არ ჰყოლია. ახლა ყველა ღამაზს ირთავს, ჩემნაირ გამხმარს ვინ რა თავში იხლისო, ხელი ჩაუქნევია.

ბებია თაჰთაქალეში მუშაობდა, მარილით მოვაჭრის დუქანში. დედის ალბულები ხელფასით, ასე თუ ისე, კი გაჰქონდათ თავი, მაგრამ ხუთი კლასის განათლების მქონე დედისა და ბებუის ჯამაგირისთვის კიდევ რაღაც რომ წაემატებინა, სხვა თუ არაფერი, თავისი და სამი წლით უმცროსი ძმის სკოლის ხარჯები მაინც რომ დაეფარა, გაზეთების გაყიდვა დაეწყო.

– სწავლა მინდა, ძმაო, ჯერ დაწყებითი, მერე – საშუალო, მერე ლიცეუმი მინდა, დავამთავრო. იქნებ გამოცდა ჩავაბარო და სადღეღამისო, უფასო ლიცეუმშიც მოვხვდე. უეჭველად ვისწავლი. ჩემი ძმაც ისწავლის. მამას არ დავემგვანებოთ. ჩემი ძმა მეკითხება, იმ დროისთვის მამა უკვე ბებერი იქნება, თეთრი თმა-წვერით, ხელებაკანკალებული რომ მოვიდეს, შევიბრალებოთ?

ადრიანი გაზაფხული იყო, მაგრამ ჯერ კიდევ ძალიან ციოდა.

– შენ რა უპასუხე შენს ძმას?

მხრები აიჩეჩა:

– წესით, უნდა შევიბრალოთ, მაგრამ, აბა, რომ არ გამოვა? დედას ვკითხე და, სული გასძრობიაო, ბებია ხომ საერთოდ გაცეცხლდა, არ გამოვა დედის და ბებუის დაუკითხავად-მეთქი, ასე ვუთხარი...

დილაუთენია დგებოდა და გაზეთების გამყიდველთან გარბოდა გაზეთების ასაღებად. იქაც ისეთი ამბავი ტრიალებდა, მასავით მოწადინებული იმდენი მოსწავლე იყრიდა თავს, რომ გაზეთების გამყიდველი თავს იფასებდა. ყველაზე ცუდი კი ის იყო, რომ ფული წინასწარ უნდა გადაგეხადა.

– მამაჩემს ერთი მეგობარი ჰყავდა, ძია საბირ ბეი, იმასთან წავედი. დედამ რომ გამიგოს, მომკლავს, ბებიაჩემზე ხომ – აღარაა ლაპარაკი! ისე, მაგაზეც ვბრაზდები, ყველაფერზე – ჩემი ცხო-

ნებული ქმარიო – აუჩემებია. მისი ქმარი, ანუ პაპაჩემი, ათათურქის დროს პოლიციელი ყოფილა თუ კომისარი, ზუსტად არ ვიცი. ფანქრით დახატული მისი პორტრეტი აქვს ბებიაჩემს. კაი მოსული კაცია, შეკრეჭილი უღვაშებით. მამაჩემი გამხდარი იყო. ბებიაჩემს რომ ჰკითხო, ვითომ შვილიშვილები უფრო პაპას ჰგვანანო, მაგრამ რა მოგახსენო? მეც და შადანსაც წვერილი მავლები გვაქვს. ადამიანი კარგად რომ ვერ იკვებება, არა, ძმაო?

სასწავლო წლის ბოლოს რამდენიმე დღე არ გამოჩნდა. ცოტა გამიკვირდა. გამოცდების დროა, ალბათ, და ემზადება-მეთქი, ვიფიქრე. მართალი ვყოფილვარ. მოვიდა თავისი წკრიალა ხმით. ახველებდა:

– ნუ მინყენ, ძმაო, ვმეცადინებოდი, ძალიან გადავიღალე, გვიან ვწვებოდი და უთენია ვდგებოდი, ორი დღე გამიცდა. დიღბერ ჰანიმმა ხველების წამალი გამომიწერა, მაგრამ ვერ შევძელი ყიდვა.

– რატომ?

– ხუთასი ლირა და ოცდაათი ყურუში უნდა.

– მე რომ მოგცე ეგ ფული? – მომაფიქრდა უცებ.

ჩაცვენილი თვალეები, გამონეული ყვიმრალეები, ფერმკრთალი და გაცრეცილი კანი ჰქონდა. ისე შემომხედა, რომ მაშინვე დავაზუსტე:

– ხველების წამალი რომ იყიდო...

– გავიგე, მაგრამ თქვენ ვინ ხართ ჩემი? რას მოითხოვთ ჩემგან სანაცვლოდ?

შემეშინდა, ცუდად არ გაიგოს-მეთქი.

– მამაჩემის ამხანაგმაც მომცა ფული გაზეთის გამყიდველისთვის წინასწარ მისაცემად. მერე გამოვიმუშავე და უკან წავუღე, არ აიღო. იყოსო, მითხრა

და ლოყაზე მიჩქმიტა, მე ფული სახეში შევაყარე და...

– მე მაგიტომ კი არ გაძღვევ...

– რა ვიცი, მამაჩემის მეგობარმაც მერე დაიწყო, მაგიტომ კი არა, მე მამაშენის მეგობარი ვარო. მას მერე მისი სახლის წინაც კი არ გამივლია. წინა გაზეთების გამყიდველი კიდევ... რა ცუდი ადამიანები არიან ქვეყანაზე... ბებიარემიც სულ იმას გვეუბნება, შვილო, ყურადღებით იყავითო... ფუჰ... რად მინდა მაგისი გაფრთხილება? ბავშვი კი არ ვარ?!

აფუხსენი, რა პირობით მივცემდი საჭირო ხუთას ლირასა და ოცდაათ ყურუშს:

– ასეთია ჩემი პირობა: გაზეთებს მომიტან და ნელ-ნელა გამოიქვითება. მოსულა?

– მოსულა! – დამეთანხმა, განრისხებული სახე დაუმშვიდდა და ისევ ბავშვური გამომეტყველება დაუბრუნდა.

– ესე იგი, თქვენ...

– მე არც მამაშენის ამხანაგი ვარ და არც ის შენი გაზეთების გამყიდველი, მე გეხმარები. გატყობ, სწავლა გწყურია, სურვილი გაქვს, რომ კაცი გამოხვიდე, მომწონს შენი განზრახვა, ეს არის და ეს!

თვალეები მომაპყრო:

– ექიმი გამოვალ, ძმაო! ჩვენს უბანში რამდენი ბრმა, ყრუ, კოჭლი, დამბლადაცემული და ჭკუით ავადმყოფია, ყველას ვუმკურნალებ, თანაც – უფულოდ!

ფული მივეცი, აიღო. ელვის უსწრაფესად გაიქცა. ქუჩის ბოლოდან მოისმა მისი ხმა:

„გაზეთი, ახალი ამბები!“

დღეები გადიოდა, ყოველ დილას, საათივით ზუსტ დროს მოდიოდა, გაზეთებს მიტოვებდა და დაამატებდა ხოლმე:

– სამი ლირა დამრჩა ვალი, ძმაო!

მერე მისი ვალი ორ ლირაზე ჩამოვიდა, ერთ ლირაზე და ბოლოს – ორმოცდაათ ყურუშზე. ერთ დღესაც რომ მოსულიყო და ორი გაზეთი მოეტანა, ვალი გასტუმრებული ექნებოდა, მაგრამ არ მოვიდა. გავოცდი. რატომ არ მოვიდა? ერთი წამიც არ მიფიქრია იმაზე, რომ ორმოცდაათ ყურუშს შეირჩენდა. ღმერთმა ნუ ქნას, რაიმე ავარიში... თითქოს მართლაც რაღაც მოხდაო, გული მეფლითებოდა. თითქოს ჩქარა მიმავალი ტაქსის ან კერძო მანქანის ქვეშ მოყოლილიყო, სისხლში ამოსვრილი, დაღწილი ბავშვის ცხედარი მიტრიალებდა თავში.

დღეს დღე მიჰყვებოდა, დღეებს – კვირები, კვირებს – თვეები.

მივივინყე თითქოს.

სხვა ბავშვს მოჰქონდა ახლა გაზეთები. ეს იმაზე სუსტი იყო, თითქოს, რომ შეუბერო, გაფრინდებო – ისეთი. მასაც, ალბათ, თავისი ისტორია დაჰქონდა ბავშვური მხრებით.

თოვლიანი ზამთრის დილა იყო.

ბავშვის სუსტი ხმა გაისმა, აქამდე რომ არ გამეგონა:

„გაზეთი, ახალი ამბებიიი!“

ნუთუ ის იყო? არა, ის ვერ იქნებოდა. ძალიან სუსტი იყო. ფანჯრის წინ იდგა, დაჟინებით გაიძახოდა:

„გაზეთი, ახალი ამბებიიი!“

ქვემოთ ჩავედი. ყოველდღე ტანჯვას მგვრიდა გაზეთის აღება. კარი გავალე. მოკლემარვლიანი პანანინა ბიჭი იყო. თოვლისგან დასველებული გაზეთებით ხელში, აკანკალებული იდგა.

– ჩემმა ძმამ ბოდიში შემოგიტვალათ, ძია!

– ეს რა არის?

– ორმოცდაათი ყურუში, თქვენი ვალი დარჩენია და...

– თვითონ სად არის?

– მოკვდა, – ქვასავით მტკიცედ თქვა.
არც უტირია, არც ამოუსლუკუნია, – გუ-
შინ დავასაფლავეთ ედირნეჟაფიზე.

ორმოცდაათი ყურუში გამომიწოდა,
გაბრუნდა და შემოსძახა:
„გაზეთი, ახალი ამბები!“

თურქულიდან თარგმნა
დარეჯან ყაფლანიშვილმა

ნურსელ დურუელი (დაიბ. 1941წ.)

თანამედროვე თურქი მწერალი ნურსელ დურუელი ცნობილია, როგორც ნოველისტი და პუბლიცისტი.

დაწყებითი და საშუალო განათლება ქუთაჰიაში მიიღო. გოგონათა ლიცეუმის დამთავრების შემდეგ სწავლა გააგრძელა სტამბოლის უნივერსიტეტის არქეოლოგიის ფაკულტეტზე. მუშაობდა სტამბოლის რადიოსა და ტელევიზიაში პროდიუსერად; აქტიურად თანამშრომლობდა პრესასთან. მონაწილეობდა ენციკლოპედიების შედგენაში.

ნურსელ დურუელის ნოველები დიდი მოწონებით სარგებლობს თურქ მკითხველში. მისი ნაწარმოებები თარგმნილია ფრანგულ, ინგლისურ და გერმანულ ენებზე. რამდენიმე ნოველა შეტანილია გერმანულ სახელმძღვანელოებში. მიღებული აქვს არაერთი ლიტერატურული ჯილდო. მისმა ნოველამ „ირმები, დედაჩემი და გერმანია“ ნოველების კონკურსში საუკეთესო ათეულის პირველი ადგილი დაიკავა.

ირმები, დედაჩემი და გერმანია

ჩვენ აფიონის ილის ჩაის ილჩეში ვცხოვრობთ. მამა გერმანიაში მუშაობს. ბაბუას გარდაცვალების შემდეგ ბებიას ქვრივის პენსია დაენიშნა; მთელი ოჯახი ამ შემწეობით ვირჩინთ თავს.

მესამე ღამეა, რაც სტამბოლში ვიმყოფებით. დილით დედა გერმანიაში მიემგზავრება...

ჩემი ძმა დეიდასთან დავტოვეთ და სტამბოლში ბებიას შორეულ ნათესავს, მიჰრიბან ჰანუმს ვესტუმრეთ. ჩვენი მასპინძელი მარტოხელა, ასაკოვანი ქვრივი ქალია. მისი ქმარი საგარეო საქმეთა სამინისტროში მუშაობდა; წლების მანძილზე კარგი თანამდებობა ეკავა. შვილი არასოდეს ჰყოლიათ. მიჰრიბან ჰანუმმა გულთბილად მიგვიღო; კარგად გვიმასპინძლა... იმ ღამეს თავისი ახალგაზრდობის ამბები გვიამბო, მხიარული თავგადასავლები გაიხსენა... ბევრი გვაცინა; სურათები დაგვათვალთვალა.

მერე დედას მიუბრუნდა: „შენი მშურს, გერმანიაში მიდიხარ... გერმანია... გერმანია... რა შესანიშნავი დრო იყო... რამდენი ქვეყანა მოვიარეთ მე და ჩემმა მეუღლემ, მაგრამ გერმანიაში გატარებული დრო არასოდეს დამავიწყდება“...

ოთახი, სადაც ჩვენ უნდა დაგვეძინა, გადატვირთული იყო ავეჯით: ტახტები, სავარძლები, სამფეხა სადგამები... სადგამებზე ძველებური, ღამაზი ნაკეთობები... კედლებზე მხატვრული ტილოები და სურათები... ბებია ჩვენი ჩამოსვლის პირველივე დღეს გამაფრთხილა: „ყურადღებით იყავი, მიჰრიბან ჰანუმს სახლში ანტიკვარული ნივთები აქვს, რამე რომ დაგუზიანოთ, ვერ გადავუხდით“. ვცდილობდი, არაფერს დაგვჯახებოდი... გავიხადე, ლოგინში ჩავწექი და დედას ჩავეხუტე. ცოტა ხნის შემდეგ თვალები დავხუჭე. დედას ეგონა, დამეძინა. საწოლიდან ფრთხილად

ადგა; ბებიასთან მივიდა; ჩურჩულით საუბრობდნენ... დროდადრო მამაჩემის სახელს ახსენებდნენ. საუბარი თანდათან დაიძაბა; ხმას აუნიეს... მე უკვე ყველაფერი მესმოდა... ბებია ეუბნებოდა: „გაშორდი, იმ კაცისგან სიკეთეს ვერ ნახავ; გირჩევნია, მოშორდე; მისგან დაისვენებ; სულ რომ არაფერი, მუშტი მაინც აღარ მოგხვდება... თავისი შვილებისთვის აქამდე არაფერი გაუკეთებია და ამის შემდეგ იქცევა კაცად?!“...

„ამდენი წლის ერთად ცხოვრების შემდეგ როგორ გავშორდე?! მერე, ბავშვები?!“ – პასუხობდა დედა. რას არ საუბრობდნენ... მამას, თურმე, გერმანიაში წასვლის შემდეგ ოჯახისთვის ფული არასოდეს გამოუგზავნია. სხვებიც წასულან გერმანიაში, მაგრამ ისინი დღე და ღამე მუშაობენ, ოჯახს არჩენენ, შვილების კეთილდღეობაზე ზრუნავენ. მამაჩემი კი... უპასუხისმგებლო კაცი ყოფილა. დედასაც ძველებურად აღარ ჰყვარებია. შვილების ხათრით ითმენდა, თურმე, ყველაფერს. დედა ამბობდა, რომ ერთხელ კიდე შეეცდება, სწორ გზაზე დააყენოს მამა, მოვალეობის გრძნობა გაუღვიძოს.

– ეს ჩემი ბოლო დარიგებაა. რადგან არ იშლი და მაინც მიდიხარ, დროზე დაიძინე; უცხო ქვეყანაში ფხიზელი თვალი და გონება გჭირდება, – უთხრა ბებია.

დედა ფრთხილად შემომინვა ლოგინში; მოფერება დააპირა... გადაიფიქრა; ეგონა, მეძინა... გულაღმა დაწვა და თვალები ჭერს მიაპყრო.

ფანჯრიდან მთვარის შუქი შემოდინდა. საოცარმა მდუმარებამ დაისადგურა. ყელში რაღაც მომეჭინა... ტირილი მომინდა, მაგრამ არ შეიძლება... რომ ვიტირო, დედა გაიგებს და ვერ დაიძინებს; ხვალ სუსტად იქნება; მგზავრობა გაუჭირდება... არ უნდა ვიტირო! ვცდილობ თავი შევიკავო, ვერ ვახერხებ...

მოზღვავებული ცრემლები ნიაღვარით მოედინება ლოყებზე. ბალიში დასველდა... ლოგინში ჩავიმალე; დიდხანს ვერ გავძელი; საბანი ოდნავ გადავნიე და დედას შევხედე; კვლავ ჭერს მისჩერებია... ოჰ, ეს საზიზღარი ცრემლები... მათთან ბრძოლის გამო დედას წესიერად ვერ ვხედავ; არადა, როგორ მინდა, ჩავეხუტო, მოვეფერო ...

მთვარის შუქი სახეზე ელამუნება ჩემს ლამაზ დედიკოს... დედა გვერდით მყავს... ბედნიერი ვარ; მაგრამ ხვალ?... ხვალ უკვე შორს იქნება... ჩუმად ვტირი, თან საბნის ღრიჭოდან ვუთვალთვალე; ვცდილობ გავარკვიო, რას ფიქრობს დედა...

უცებ:

– ოოოჰ! გეყოფა... გეყოფა, – დამტუქსა დაბალი ხმით, ჩემკენ გადმოზრუნდა, ჩამეხუტა და თვალები დამიკოცნა.

აბა, მე რაღა ვქნა?! დედასთან განშორება ადვილი არ არის, მაგრამ შვილების დატოვება კიდე უფრო ძნელიაო, მითხრა. ერთმანეთს მაგრად ჩავეხუტეთ და სიცილი დავიწყეთ. დავმშვიდდი; მალე ჩამეძინა...

სიზმარში პატარა ვიყავი... გაზაფხულის მზიანი დღე იყო... მდინარე, რომელიც შორიდან ბრჭყვიალა ქამარს წაგავდა, ხმაურით მოედინებოდა. ხალიჩები უნდა გაგვერეცხა... მონმენდილი, კამკამა ცა ზღვასავით ლურჯად ელვარებდა... ჩიტების ჭიკჭიკი მდინარის ხმაურს უერთდებოდა. მინა სასიამოვნო სურნელს აფრქვევდა...

ხალიჩებს ფერად-ფერადი ორნამენტები ამშვენებდა: ირმები, ჩიტები, ყვავილები, სხვადასხვა ფორმის ფიგურები, ხაზები...

– მოდი, მომეხმარე, ეს პატარა ხალიჩა წყალში ჩავდოთ; დალბეს, მტვერი კარგად მოშორდება, – მითხრა დედამ.

ხალიჩა მდინარეში მოვათავსეთ. მამამ ოთხი დიდი ქვა მოიტანა და ხალიჩის კუთხეებში დაალაგა. მერე ორი დიდი ხალიჩაც ჩავდეთ მდინარეში. ხალიჩების ზედაპირზე წყალი რომ ლივლივებდა, ირმები თითქოს გარბოდნენ... საოცარი სილამაზე იყო... თავი ვერ შევიკავე; მდინარეში მოთავსებულ ხალიჩას დავახტი... მინდა მოვეფერო ირმებს, ჩიტებს, ყვავილებს... ამოვდივარ და კვლავ წყალში ვხტები... დედა გულიანად იცინის; იცინიან მამა და დეიდაც... ირგვლივ სიხარულია... ბედნიერი ვარ... წყალში ფეხებს ვატყაპუნებ; შხეფები ჰაერში იფანტება; მდინარეც იცინის... მამას შარვლის ტოტები აუნევია და ჩემკენ მორბის... ხელში ამიყვანა, ჩამიხუტა, შუბლზე მაკოცა და მალლა ამისროლა; დამიჭირა და კიდევ ამისროლა... ირგვლივ სიხარულია; მხოლოდ სიხარული... მამა მდინარის ნაპირზე თეთრ ქვებზე მანვენს. თვითონაც ჩემ გვერდით წვება:

– ცოტა დაისვენე, საღამომდე აქ ვართ; ნახე, რა მოგიმზადეთ, – მეუბნება. მინიშნებული ადგილისკენ გავიხედე: ორ დიდ ქვაზე ქვაბი დგას; ქვაბის ქვეშ ცეცხლი ანთია.

– სიმინდს ვხარშავ, – ამბობს მამა. თვალებს ვხუჭავ; მზე ქუთუთოებს მიკოცნის... ლოყებზე, თმებზე, სველ მკლავებზე მეფერება... წამოვფექი... მდინარის მეორე მხარეს გრძელფეხება ყარყატი ნითელ ნისკარტს რალაცას გულდასმით უკაკუნებს.

– შეხედე, შეხედე, – დამიძახა დედამ და ერთ დიდ ხეზე მიმითითა, – იქ არის მაგისი ბუდე.

კვლავ წყალში ვხტები; ბედნიერი

ვარ... უსაზღვროდ ბედნიერი... ჩემი დედიკო ქვეყნად ყველაზე ლამაზი და ძლიერი ქალია. მე დედაჩემის გვერდით წყლის წვეთს ვგავარ; ჰაერში ატყორცნილ, ძლიერ, მხიარულ წვეთს...

დედამ მამას ხელი დაუქნია; მამამ მასთან მიირბინა. დამძიმებული ხალიჩები ნაპირზე გამოაქვთ; დედა და დეიდა ჯოხით ბერტყავენ ხალიჩებს. ჯოხის ხმა გარემოში ექოდ აირეკლება. ხალიჩის ზედაპირზე გამოსახული ყვავილები ფერს ინმენდენ, თითქოს ხელახლა იშლებიანო. ჩემი საყვარელი ირმები პრიალა ბენვით ინონებენ თავს... სიხარულისგან თავბრუ მეხვევა; ბედნიერებისგან ძალა მეცლება; სხეული მიდუნდება. მდინარის დინება ნელდება... რძეს ემსგავსება...

გამომელვიძა; ბებია ჩემ გვერდით სავარძელში იჯდა.

– დილა მშვიდობისა, შვილო, – მომესალმა.

– დილა მშვიდობისა, დედა წავიდა?

– წავიდა, ერთი საათის წინ გავაცილეთ. შენი გაღვიძება არ მოისურვა, ძალიან გვიან დაგძინებია.

გული ამიჩუყდა, თვალზე ცრემლი მომადგა; როგორც იქნა, თავი შევიკავე... აღარ ვიტყვებ. მე წყლის წვეთი ვარ; ძლიერი, ჯიუტი წვეთი... ბედნიერებისთვის ვიბრძოლებ, ყველაფერს გავაკეთებ, რომ ოცნებები ავისრულო...

ლოგინი გავასწორე. ზენარი ლამაზად დაგვეცე, ბალიშს პირი გადავადრე...

– რად გინდა ეგ ბალიშისპირი? – გაოცებული მეკითხება ბებია.

– უნდა გავრეცხო, თორემ მიჰრიბან ჰანუმს ეგონება, ბინძური გოგო ვარ...

ჰაქან გიუნდაი (დაიბ. 1976 წ.)

ჰაქან გიუნდაი როდოსზე დაიბადა. დაწყებითი განათლება ბრიუსელში მიიღო. სწავლა ჯერ – ანკარის თევფიქ ფიქრეთის სახელობის ლიცეუმში, შემდეგ კი ჰაჯეთთეფეს უნივერსიტეტის ლიტერატურის ფაკულტეტის ფრანგული ენის თარჯიმნის განყოფილებაზე განაგრძო. ერთი წლის შემდეგ ბრიუსელის თავისუფალი უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე გადავიდა, რის შემდეგაც სწავლა ანკარის უნივერსიტეტის პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე განაგრძო.

მისმა პირველმა რომანმა, „კინიასი და კაირა“ (2000), დიდი ინტერესი გამოიწვია და მას მკითხველთა საკუთარი სეგმენტი შეუქმნა.

ნაბიჭვარი (ნაწყვეტი რომანიდან)

ედღვნება შენოლ გიორურს

*გზას დავადექით ვერცხლივით მბზინავს...
დაბრუნებაზე სიტყვაც არ დავგიძრავს.
„ღამე“, იაჰია ქემალ ბეიათლი¹*

კაცობრიობას პირველმა თვით-მკვლელმა ადამიანმა უღალატა, თუმცა დროთა განმავლობაში (რომელიც ისევ და ისევ დროის სასარგებლოდ მუშაობდა) გონების მკვლელად და მსხვერპლად ქცეულმა ადამიანმა თვითმკვლელობა სამარცხვინოდ მიიჩნია. რადგან მიხვდა, რომ უკვდავების გზა სიცოცხლეზე გადის, თავისი არსებობა ამოუქოლავი ხვრელებით დახვრიტა და საკუთარ თავზე ძალადობა ისწავლა. ასე დაიწყო კაცობრიობის დაუვინყარი და ყველაზე საზარელი დემონსტრაცია. კაცობრიობამ საკუთარი თავი დაიორსულა, შემდეგ შობა და, როგორც ძალადობის ნაყოფმა, ღალატი იმავე წერტილში

გადაიბარა, სადაც წინაპარმა დაუტოვა.

2002 წლის სექტემბერში ძალადობის ნაყოფი ორი მოღალატე ჯადებოსტანის² „მიგროსის“ ლაბირინთის ხვეულებში დახეტიალებდა.

ერთ-ერთი მარჯვენა ხელით შავი საღებავის სპრეის იქნევდა და ლაპარაკობდა; მას სახელად ბარბაროსი ერქვა.

– აქ კი დავსახლდებოდი. ჩემი სახლი იქნებოდა. მარკეტში ცხოვრება მშვენიერი იყო. ვადაგასულ პროდუქტს გამოვცვლიდი. სხვას არაფერს. თაროები, სექციები, სალაროები, კამერები – ყველაფერი შეიძლება დარჩეს. არ შემანუხებს. ოღონდ გარეთა წარწერა აუცილებლად შესასწორებელია. ასო ს-ს გა-

¹ იაჰია ქემალ ბეიათლი (1884-1958) – თურქი პოეტი, მწერალი, პოლიტიკოსი და დიპლომატი

² ჯადებოსტანი – სტამბოლის ერთ-ერთი უბანი.

დავხაზავ და პ-თი შევცვლი, რომ „მიგროსის“ ნაცვლად „მიგროპი“ გამოვიდეს.

აფგანმა, რომელიც ცალი საყურისით ქურთუკის ჯიბეში მოთავსებულ ფლეიერში *The Best of David Bowie 1974-1979* ალბომის პირველ სიმღერას, Electric Blue-ს, უსმენდა, ჩაიდუღდუნა:

– ანითქაბირსაც¹ არა უშავს.

ბარბაროსმა სპრეი ტუალეტის ქალღლებს შორის შეჩურთა და მოტრი-აღდა.

– ჰა?

– ანითქაბირი-მეთქი... იქაურობასაც არა უშავს. ზაფხულობით გრილა. ძველ მანქანებშიც ჩავჯდები. ბიბლიოთეკაშიც.

– ყარაული გეყოლება? ლუდი აილე.

– არა. რა საჭიროა?! სისუფთავის დაცვა კი გაჭირდება, დიდი ფართობია.

– ჰო, დიდიცაა და დიდებულიც. ურიგო სახლი არ გამოვა. კარგი აზრია. ექვსი ცოტაა. დაამატე. ხედავ, აგერ ვისკია ოხრად. ეგეც გამოაყოლე.

– ინონიუს² სტადიონიც გამოდგება. ცენტრში ოლიმპიურ აუზს თუ გააკეთებ, საუცხოო აგარაკი იქნება.

– მეჯლისსაც³ არა უშავს. არაყიც ავიღოთ. „თეთრი რუსული“ გავაკეთოთ.

– კალუა მაინც არა აქვთ, არ გინდა არაყი. მეჯლისს თავისი არხი აქვს, ხო იცი. განაგრძოს მაუნყებლობა?

– განაგრძოს, ოღონდ მარტო იმ წვეულებების, რომლებსაც სხდომათა დარბაზში მოვანყობ ხოლმე. სხვა არაფრის. სხვათა შორის, იქ კონცერტების მონყობაც შეიძლება. დარწმუნებული ვარ,

კარგი აკუსტიკაა. კალუას მაგივრად კაკოს ლიქიორი ვიყიდოთ.

– ხო, მაგრამ საჭირო გემოს ვერ მივიღებთ.

– სამ ჭიქაში ველარ იგრძნობ.

– კარგი, ვიყიდოთ. ყველაფერს მაინც ბოსფორის ხიდი სჯობია.

– ხიდიდან ზღვაში გადაფსმა მაგარი იქნება, მაგრამ ერთი პრობლემა არსებობს – იქ თუ ვიცხოვრებ, სულ ხიდიდან გადახტომაზე ვიფიქრებ.

ბარბაროსი შეეცადა წარმოედგინა, 60 მეტრის სიმაღლიდან გადმოხტომისას როგორ შემოულანუნებდა სახეში ქარი. შეაჟრჟოლა, მაგრამ აფგანის შეკითხვამ მაშინვე გაათბო. რადგან პასუხი იმ იშვიათ მომენტს შეეხებოდა, რომლითაც ამაცობდა, თუმცა არ იმჩნევდა.

– სიმთვრალეში ყველაზე უცნაური რა დაგმართია?

ბარბაროსმა კანფეტებით სავსე თაროდან ერთი „მილკა“ აიღო და ქალღღი შემოახია.

– ჯერ ერთი, უამრავი ავარია გამიკეთებია და პირველ რიგში ისინი მახსენდება...

შოკოლადი ქიშმიშიანი აღმოჩნდა. ამით გაღიზიანებულ ბარბაროსს სიტყვა აფგანმა გააწყვეტინა:

– საგზაო შემთხვევებთან დაკავშირებით ერთი თეორია მაქვს: დღემდე ცამეტი მაგარი ავარია გავაკეთე. ყველა ჩემი ბრალი იყო. არც დავშავებულვარ, არც დავღუპულვარ. მაგრამ ყოველი ავარიის შემდეგ ჩემი მანქანიდან რაღაც ქრებოდა: ხან – ჩანთა, ხან – ბოთლი; ერთხელ „ზიპო“. დიდხანს ვეძებე, მაგრამ ვერ ვიპოვე. მაშინ მივხვდი, რომ

¹ ანითქაბირი – თურქეთის რესპუბლიკის დამაარსებლისა და პირველი პრეზიდენტის, ქემალ ათათურქის, მავზოლეუმი

² ისმეთ ინონიუს (1884-1973) – გამოჩენილი სამხედრო და პოლიტიკური მოღვაწე. თურქეთის რესპუბლიკის მეორე პრეზიდენტი.

³ მეჯლისი – თურქეთის რესპუბლიკის პარლამენტი

ავარიის დროს უხილავი ძალა მმფარველობს, დაშავებისგან მიცავს. სამაგიეროდ, ჩემი კუთვნილი რაიმე ნივთი მიაქვს.

– ძან იაფად უმუშავია; საერთოდაც, იდიოტური თეორიაა. დაიკიდე. იმ დღეებზე ვლასპარაკობდით, მაგარი მთვრალეები რო ვიყავით. ერთხელ, მახსოვს, ლამის კლუბიდან გამოვდივარ. ფული სულ დავხარჯე, მაგრამ იქ ერთი ქალი შემიყვარდა. დილის სამი საათია. მინდა, იმ ქალს დაველოდო, სამუშაოს როდის დაამთავრებს. შესასვლელთან დავხვდები და ავუხსნი, რომ აუცილებლად ცოლად უნდა გამომყვეს. მოპირდაპირე ტროტუარზე სკამი დავინახე. ჩამოვჯექი. სიგარეტს მოვუკიდე. რომ გამეღვიძა, ირგვლივ ხალხი მიდი-მოდიოდა. გათენებულიყო. ადამიანები სამსახურებში მიიჩქაროდნენ.

– სახლში როგორ დაბრუნდი?

სიტყვებმა მართალია, გაჭირვებით, მაგრამ შოკოლადის ლუკმებს შორის გზა მაინც გაიკვლია.

– დერენს დავურეკე. მოვიდა და წამიყვანა.

– სად არის ახლა?

– კანადაში წავიდა. სადოქტოროს წერს, მაგრამ რაზე, არ ვიცი.

– ერთ საიდუმლოს გაგანდობ: აზრზე არა ვარ, მაგისტრატურასა და დოქტორანტურას შორის რა განსხვავებაა. იქნებ არც არის არავითარი განსხვავება. განათლების სისტემაში უნივერსიტეტამდე ვერკვევი. ისიც არ ვიცი, მერე სად უნდა მიმართო.

– მე მარტო LES¹ ვიცი: ვარდისფერ ქალღმერთზე წრეები ფანქრით უნდა შემოხაზო. სულ ეგაა. და კიდევ, მგონი, ხელი პასტით უნდა მოაწერო.

– რას ვჭამთ?

– ფული გვაქვს?

– დღეს უნდა დამჯდარიყო. ბარათით ვერ მოვხსნი. რამდენიმე თვეა, არაფერი ჩამირიცხავს. იმ ბანკის დაძირვას ველოდები, რომელმაც ბარათი მომცა.

– მანამდე შენ მოკვდები.

ბარბაროსმა წინადადება დაასრულა და ისე გაიცინა, თითქოს ამოიხვნეშაო.

რადაცნაირი ერთმარცვლიანი სიცილით. „მილკას“ ნარჩენი მაკარონის პაკეტებს შორის შეტენა.

– შენ რა, მუშაობ? ფულს ვინ დავისვამს ანგარიშზე?

აფგანმა ბორბლებიანი კალათის უკანა ფეხების შემაკავშირებელ რკინის ღერძზე მარჯვენა ფეხი შემოდო, მარცხენა კი იატაკს დაჰკრა. ბარბაროსს წინ რომ ჩაუქროლა, ჩაილაპარაკა:

– ჩემი საყვარელი დედიკო.

როცა დარწმუნდა, რომ ბარბაროსი იმდენად უკან დარჩენილიყო, მის ნათქვამს ვერ გაიგონებდა, პასუხი ხმამაღლა დაასრულა:

– ერთგვარ ალიმენტს მიხდის. იმის სანაცვლოდ, რომ მასთან არ ვიცხოვრო.

საუკუნეში, როცა თურქული სიტყვების პირვანდელი მნიშვნელობა მაინცადამაინც არ მუშაობს, ნაბიჭვრებს უმამოდ გაჩენილებს კი არა, მამის მოლაღატეებს ეძახიან. მამისა და დედის ნაბიჭვრების მშობლები სააქაოს ბუნებრივი სიკვდილით არ ტოვებენ. მათ დარდი კლავთ. ღვიძლი შვილის ღალატს ცოცხალი ვერავინ გადაურჩება. რომც გადაურჩეს, მისი ცხოვრება გარეული ცხოველის ფიტულისას ემსგავსება. ნაბიჭვრები კი, რამდენი ღამეც უნდა გაატარონ თავიანთი ოჯახების

¹ LES – კვალიფიკაციის ასამაღლებელი გამოცდა თურქეთში.

ლემების აჩრდილებთან, დილაობით მხოლოდ სიგარეტით ჩამწვარი ნუში-სებრი ჯირკვლების ტკივილს გრძნობენ. ამის სამკურნალოდ კი კბილის პასტა და სამ თვეში ერთხელ გამოცვლილი კბილი ჯაგრისი კმარა.

ბარბაროსი და აფგანი თურქეთში მცხოვრები ნაბიჭვრების უძვირფასესი წარმომადგენლები გახლდათ. ნაბიჭვრების ფასეულობა მათი შესაძლებლობების (მართალია, გამოუყენებელი) და უნარების თვისობრიობითა და რაოდენობით განისაზღვრება. რაც უფრო მეტია ადამიანის ცხოვრებაში ფუჭად დახარჯულის ოდენობა და ხარისხი, მით მაღალია ნაბიჭვრობის სინმინდის დონე. ჰაქანი და ჯენქი, რომლებიც ამ რანჟირებაში უშუალოდ ბარბაროსსა და აფგანს მოსდევდნენ, ტერასაზე გატანილი ტელევიზორის წინ, სავარძლებში ფეხშიშვლები მოკალათებულიყვნენ. დაბალ მაგიდაზე ჩიპსებით სავსე თასი, აქეთ-იქით კი არყით, ვაშლის წვენი და ყინულით სავსე კოკა-კოლას მოყოლილი ორი ჭიქა იდგა. ტელევიზორის პულტს, ისევე, როგორც ლაპარაკის რიგს, ჯენქი ფლობდა:

- ეს პულტი გამომართვი. არხის გადართვას ვერ ვიტან.

- სააბაზანოში შედი, თუ გინდა.

- არა, დაიკიდე. ცოტას დავისვენებ და მერე შევალ. გუშინდლიდან გზაში ვარ. ძალიან დავიღალე.

- დაიღალე თუ დალიე?

ჯენქსა და ჰაქანს არყის დალევა ნებისმიერ, ყველაზე უცნაურ დროსაც კი შეეძლოთ, რადგან დღე-ღამის ათას ოთხას ორმოცი ნუთი მათთვის აპერიტივად წოდებული სასმელების საწრუპავი დრო გახლდათ, თუმცა ეტიკეტისა და ჯანმრთელობის კანონების შესაბამისი სადილი, რომლის წინაც აპერიტივის მიღება შეიძლებოდა, არასდროს იწყებოდა.

ყებოდა.

- ცოტა დავლიე, მაგრამ გადაჯდომას დიდხანს ველოდე.

- სად?

- სოფიაში.

- შენ ჟენევიდან არ ჩამოხვედი? რა გადაჯდომაზე მელაპარაკები?

- ჩარტერი არ გაგიგია? მარშრუტკასავითაა. იქ ჯდება, სადაც მგზავრს ანკობს.

- თქვენებს რას ეტყვი?

- ჯერ არაფერი არ იციან. ისევ იქ ვგონივართ.

- დედა მოვტყან!

ჰაქანს სიტყვა დამთავრებული არ ჰქონდა, რომ ინანა. საკუთარ თავზე ბრაზი მოუვიდა გადაჭარბებული რეაქციის გამო. რადგან იცოდა, რომ არაფერი არ უნდა გაჰკვირვებოდა და, თუ გაუკვირდებოდა კიდევ, არ უნდა შეემჩნია და თანამოსაუბრისთვის არ უნდა ეწყენინებინა. თუნდაც თანამოსაუბრე ნაბიჭვარს ეთქვა, გუშინ დედაჩემს სამაჯურიანი ხელი მოვაჭერი, მაგრამ ოქრომჭედელთან რომ მივდიოდი, სამაჯურები გზაში დავკარგე; სახლში დავბრუნდი და დედაჩემი თავის ხელიანა ექიმთან წავიყვანე, ეს ამბავი ისე აუღელვებლად უნდა მოესმინა, როგორც კერძის რეცეპტი.

- ნაღდად.

- რა ჩემ ფეხებს შეჭამ ახლა?

- რა ვიცი... ფული რომ დამიმთავრდება, მერე დავურეკავ. ვითომ ჟენევიდან წამოსვლას ვაპირებ. უნივერსიტეტიდან გამრიცხეს, ჩამოვდივარ-მეთქი, ვეტყვი.

- არ არსებობს! მამაშენი საკუთარი ხელით ჩაგაბარებს კომისარიატში.

- რა კომისარიატში, ბიჭო! ჯარში რომ წავიდე, თექვსმეტი თვე რიგითი უნდა ვიყო. ისე, ჩემთვის კარგი იქნება. ოცდაშვიდი წელია, ჯენქი¹ ვარ; თექ-

ვსმეტი თვეც რიგითი ვიქნები.

– უამრავი უნივერსიტეტის რეგისტრაციის რიგში წლები იმიტომ გაატარე, რომ მერე მოსახლეობის აღწერისას ლიცეუმდამთავრებულად დაგაფიქსირონ?!

– თუ გინდა, წერა-კითხვის უცოდინარი ჩაწერონ, ფეხებზე არ მკიდია?! მე ის მაძარდებს, მამაჩემს რა ვუთხრა. იმდენი ფული დამახარჯა, ვერ დათვლი.

ჭიქები მიაჭახუნეს და პირველი წვეთები მოყლუპეს იმ არყის წვიმისა, ცოტა ხანში მუცლებში რომ ჩაესხმებოდათ. ასე და ამგვარად აღნიშნეს ჯენქის დაბრუნება შვეიცარიიდან, სადაც ორი წელი გაეტარებინა.

– დედა მოვტყან!

ჰაქანი მუდმივად იგინება. ის კი არა, ერთსა და იმავე გინებას სხვადასხვა ინტონაციით ისე წარმოთქვამს, გეგონება, სხვა სიტყვებს ამბობს. დანარჩენი ნაბიჭვრები მხოლოდ საჭიროების შემთხვევაში იგინებიან, იმდენად იშვიათად, რომ ეს მათი ყოველდღიური ცხოვრების შემადგენელ ნაწილადაც კი ვერ ჩაითვლება, მაგრამ ჰაქანის საქმეში არ ერევან. არც შეეპასუხებიან, სანამ ეცოდინებათ, რომ მათს ოჯახებსა და შეყვარებულებს ჰაქანი აგინებს, თუმცა იგივე სიტყვები ვინმე სხვას რომ წამოსცდეს, სამნი ერთად დაესევინან. მათი წარსული სავსეა იმ ჩხუბებით, რომლებშიც რიცხოვრივ უპირატესობას ფლობდნენ. მათ წარსულ ანგარიშსწორებებს სიტყვას ვერ აკადრებ.

აფგანმა ყურიდან დევიდ ბოუის სიმღერიანი საყურისი გამოიძრო, ბორბლებიან კალათაში ჩაწყობილი გაყინული პიცები, მარგარინი, პურები, ლუ-

დის, რაქის², ლიქიორის, არყის, ღვინის ბოთლები, ტუალეტის ქაღალდი, პრეზერვატივები, კბილის პასტა, ხორცი, სარეცხის ფხვნილი, ჩიპსები, ვაშლები, შამპუნი, მაკარონი, ჰამბურგერის კატლეტები, ახალი ქაშარის ყველი³, ფეხსაცმლის კრემი, მაყალის ნახშირი, პამიდვრები და ბარბაროსი შეათვალა, რომელიც ამასობაში იქაურობას გაეცალა, და თქვა:

– ეს რა არის?

– რა რა არის?

– ესენი. უამრავი ნაგავი. საჭმელი, რომელსაც არასდროს მოვამზადებთ, ფხვნილი, რომელსაც არასდროს ვიხმართ, შამპუნები...

სალაროსა და მათ შორის მხოლოდ ახალგაზრდა ქალიღა დარჩენილიყო, რომელიც თავის ნავაჭრს მოძრავ დახლზე აწყობდა. უკან მდგომმა ხნიერმა ქალმა შენიშვნა მისცა. როგორც ყოველთვის, მარკეტში იმ დროს აღმოჩნდნენ, როცა იქ ქალები ბატონობდნენ.

– წინ წაინიეთ, გეთაყვა.

აფგანის მუცლის მიდამოებში ჩამოკიდებული საყურისიდან დევიდ ბოუის სიმღერის ერთი ფრაზა მოისმა: “We could be heroes just for one day”. იმდენი ინგლისური, რომ ეს ფრაზა გაეგოთ, ორივემ იცოდა და ის დღე, როცა გმირები იყვნენ, ორივემ დიდი ხნის წინ განიცადა. ერთმანეთს გადახედეს და სალაროსაკენ გაემართნენ. მუცლები შეისუნთქეს და ისე გაძვრნენ ახალგაზრდა ქალის უკან, რომელიც ხურდას ითვლიდა, თუმცა ორივენი გამხდრები იყვნენ. მარკეტის სექციებში დაახლოებით ერთი საათია, ისე დახეტილებდნენ, თითქოს დეფილზე ყოფილიყვნენ და ყველა

¹ cenk – ბრძოლა (თურქ.).

² რაქი – თურქული არაყი.

³ ქაშარი – ცხვრის ყველის სახეობა.

პროდუქტის ფასზე, საჭიროებასა და გამოყენების ფორმაზე კამათობდნენ. ბოლოს ორად გაღებული მინის კარიდან გარეთ გააღწიეს. ბარბაროსმა სიგარეტს მოუკიდა. ერთი ღერიც აფგანს გაუწოდა და თქვა:

– სახლთან რომ საბაყლოა, ლუდი იქ ვიყიდოთ.

– კარგი, მაგრამ არაყიც ავიღოთ.

აფგანმა საყურისი ხრახნებით გაირჭო ყურში. ბარბაროსი ფეხქვეშ იყურებოდა და ისე მიდიოდა. არავის აჩუყებია გული იმის გამო, რომ ქალაქს ზღვა ჰქონდა და სანაპიროს მიუყვებოდნენ. მართალია, აფგანის დედის სასტუმრო ოთახის ვიტრინას მედალი ამშვენებდა, რომელიც ადასტურებდა, რომ ყველაზე სწრაფად მცურავ მოზრდილ თურქებს შორის აფგანს მეორე ადგილი ეკავა, ზღვა ბოლოს და ბოლოს წყალი იყო და არა პეიზაჟი. გვერდით ველოსიპედით ბავშვმა ჩაუარა. შემდეგ მათხოვარი მიუახლოვდათ. ბარბაროსმა ქალს დაასწრო:

– დამეხმარეთ, ალაჰის გულისათვის.

ქალმა პირი დაალო და მაშინვე უხმოდ დამუნა. ბარბაროსსა და აფგანს თვალი გააყოლა და შეუკურთხა.

ნელი ნაბიჯით გაუყვინენ ვარდისფერი ქვით მოკირწყლულ სანაპიროს. უხმოდ მიდიოდნენ. ნაცნობების საკმაოდ დიდი ვალი დაჰგროვებოდათ. სიცოცხლესთანაც ვალში ყოფნა აღარ უნდოდათ. ამიტომ რამდენჯერაც ჩაისუნთქეს, იმდენჯერ ამოისუნთქეს.

ტელევიზორში კათედრასთან ლურჯკოსტიუმისანი კაცი იდგა. ხელში ქალღაღადები ეჭირა. კათედრას ეყრდნობოდა, ქალღაღადებს იქნევდა და ისე ლაპა-

რაკობდა. მის წინ რიგებად ჩამწკრივებულ სავარძლებში მსხდომი სხვა კოსტიუმისანი კაცები, მართალია, დიდი ყურადღებით უსმენდნენ, მაგრამ რას ამბობდა, მაინც არ ისმოდა, რადგან ტელევიზორს, რომელიც “TBMM TV“-ს¹ არხს უჩვენებდა, ხმა ბოლომდე ჰქონდა ჩანეული. მუსიკალური ცენტრის დინამიკებმა მისაღები ოთახიდან ტერასაზე წინადადება გამოიტანა: „შენ ღმერთიცი არ შეგინდობს“. იბრაჰიმ თათლისესი² მღეროდა. ჰაქანი კოკა-კოლის ორი სავსე ჭიქით ტერასაზე გამოვიდა. ერთი მათგანი ჯენქს გაუწოდა და ზამბარებდანყვეტილ სავარძელში ჩაეშვა, სულ დიდი, 20 სმ-ის სიმაღლე რომ დარჩენოდა. ის იყო, ჯენქმა არაყი პირთან მიიტანა, რომ ჰაქანის ხმა გაიგონა:

– ერთი წიგნი წავიკითხე, ძალიან უცნაური. მის გმირს მცენარეებთან სექსი ევასებოდა, ყვავილებს სექსუალურად თვლიდა. მთელი წიგნი ამაზეა. ტიპს, რაც კი აზალია, მაგნოლია, შროშანი არსებობს, ყველას გაჟიმვა უნდა. ქალების კი არა, ყვავილების³. ზოოფილიის ბოტანიკური სახეობა.

– ბოლოს რა ხდება?

– არ დამიმთავრებია, მომბეზრდა.

– ავტორი ვინაა?

– აღარ მახსოვს.

– მტაცებელ მცენარეებზე ეწერა რამე იმ წიგნში?

– არ ვიცი.

ჰაქანს ბოლოს მამამისის ნაჩუქარი მალაპარტეს „ტყავი“ ჰქონდა ნაკითხული 13 წლის ასაკში. არც ის რომანი მოსწონებია, მაგრამ ბოლომდე წაიკითხა. რამდენიმე თვის შემდეგ ჰაქანს უცნაური რამ დასჩემდა: არარსებულ რომა-

¹ TBMM – თურქეთის დიდი ეროვნული კრება ანუ პარლამენტი, იგივე მეჯლისი.

² იბრაჰიმ თათლისესი (1952 –) – ცნობილი თურქი მომღერალი. წარმოშობით ქურთი.

³ აქ ჩამოთვლილი ყველა ყვავილის სახელი, ამავე დროს, ქალების სახელებიცაა.

ნებზე ამბობდა, ნავიკითხეო და მათ შინაარსს ჰყვებოდა. ამის მიზეზი კი ის იყო, რომ მართალია, ნამდვილი რომანისტიკის შესაფერისი, საოცრად ძლიერი წარმოსახვის უნარი ჰქონდა, მაგრამ ათასობით წინადადების შესადგენად მოთმინება არ ჰყოფნიდა. ამას გარდა, იმ შემთხვევაში, თუ ეს რომანები, რომელთა ავტორები ვითომ არ ახსოვდა, მონონებას არ დაიმსახურებდა, მისი ნიჭიც არ დამცირდებოდა. დანარჩენმა ნაბიჭვრებმა ჰაქანის ამ ჩვევის შესახებ არაფერი იცოდნენ, რადგან თუნდაც შინაარსით დაინტერესებულიყვნენ, რომანის ყიდვა არცერთ მათგანს თავში აზრადაც არ მოუვიდოდა. რომანის ყველაზე საინტერესო მომენტებს მეგობარი უყვებოდა და ეს მათთვის საკმარისი იყო. წინასიტყვაობები, გამოკვლევები, სტატიები, შესავალი, განვითარება და კვანძის გახსნა იმ ასაკში დაეტოვებინათ, თემების წერა რომ ევალებოდათ. არცერთი მათგანი წიგნს არ კითხულობდა. იქნებ ამ დანაკლისს ჰაქანი უნაზღაურებდა. უნიგნურობით გამონვეულ სიცარიელეს თავიანთ ცხოვრებაში სახელდახელო ამბების გამომგონებელი ცრუპენტელით ავსებდნენ. მაგრამ ეს ისეთი სიცარიელეა, რომელიც მხოლოდ ამოვსებისას შეიძინევა. ჯენქი და ბარბაროსი ფალანდოქენის¹ ტრასას ასცდნენ, დედამინის მიზიდულობის ძალის სისწრაფით ჩაიქროლეს ფერდობები, რომლებიდანაც ჩვეულებრივ სიტუაციაში ვერტმფრენით უნდა დაეშვა და იმ კლდეების თხელ თოვლში გადასრიალდნენ, რომელთაც ვერავითარი ვერტმფრენი ვერ მიუახლოვდება. ერთ-ერთი ასეთი დაშვება შემთხვევით გადაიღო ამერიკელმა მეკლდეურმა. ამერიკელის მიერ დაჭე-

რილი ერთადერთი კადრი საფრანგეთის დაბა სენტ-ჟორჟ-დიუ-ვიევრის (ისტრასის მიღმა სრიალის მოყვარულებითაა ცნობილი) საბაგიროს სადგურის სალაროს მოპირდაპირე კედელზე (ტურისტებს ოცნების საშუალება რომ მიეცეთ) ორმოცდაათჯერ გადიდებული ზომისა კიდია. ჯენქი და ბარბაროსი გამთენიისას წამოსული წვრილი თოვლით დაფარულ სასიკვდილო ნაპრალეებს არზრუმში გაეცნენ. აფგანმა კი მსგავსი გამოცდილება კუნძულ ქიოსის მახლობლად, მორევი მოხვედრისას მიიღო. მაგრამ ადამიანის ცხოვრებაში ტყუილის სიცარიელის მნიშვნელობას მხოლოდ მაშინ მიხვდა, როცა ჰაქანმა შეუვსო.

ქალაქში წარმატებით გადმოსახლებული კარისკაცების ოჯახებს სანაპიროს მახლობელი სახლების წინ მოლზე პიკნიკი მოეწყობოთ; სლავი ძიძები შავტუხა ბავშვებს ასეირნებდნენ; ოსტროჟენის ჰორმონის მიღებისაგან სახემეშუპებული ქალები, სერჯიო ტაჩინის მარკის სავარჯიშო კოსტიუმებში გამონყობილები, ბარდაყების ხახუნით დასეირნობდნენ. მეგობრებმა მათ ჩაუარეს და ტერასისკენ მიმავალ ქუჩაზე გასასვლელად ფართო სანაპირო პროსპექტს შეუდგნენ. ბარბაროსი შედგა. აფგანიც გაჩერდა. საყურისები გამოიძრო და ბარბაროსს მიაშტერდა, რომელსაც პირი გაეღო და რაღაცის სათქმელად ემზადებოდა.

– ფული საერთოდ არა მაქვს. ბანკში შეამონძე. მე სახლში ავალ. ჩარიცხული თუა, სასმელი იყიდე. სიგარეტიც.

– მოსულა, – მიუგო აფგანმა.

ერთმანეთის გადაკვეთ ორ სხვადასხვა ქუჩას გაუყვნენ.

– ჟენქაში ერთი ამხანაგი მყავდა, მარკო, ქალებით ვაჭრობდა. რვა ბულ-

¹ ფალანდოქენი – მთა თურქეთში არზრუმის სამხრეთით. სამთო-სათხილამურო კურორტი.

გარელ გოგოს ამუშავებდა. თითოეულს დღეში ოთხასი ევრო მიჰქონდა მარკოსთვის. ერთი დაორსულდა. ბილიანა ერქვა. მუშაობა განაგრძო და ყველაზე მეტ ფულს აკეთებდა. ორსულობის მეშვიდე თვემდე ერთ ღამეში ათ კაცთან იწვა. მთელი ჟენევა იმ გოგოს დასდევდა. ოღონდ ორსული ქალი გაეჟიმათ, კაცები ქუჩებში დაეძებდნენ. დანარჩენ გოგოებზე სამჯერ მეტ ფულს შოულობდა. მერე იმშობიარა. გონებრივად ჩამორჩენილი ბავშვი გააჩინა.

ჰაქანი ფეხსაცმლის ყუთში CD-ებს ათვალეირებდა და თან ჯენქს უსმენდა. ჯენქი რომ დადუმდა, მიტრიალდა და მერეო, ჰკითხა. ისევ ყუთს რომ მიუბრუნდა, შენიშნა, რომ თითებს საჭირო ადგილისათვის მიეგნოთ. CD ამოიღო, ყუთი თავის ადგილას დააბრუნა და ისევ ჯენქს შეხედა.

– ბავშვი დებილი დაბადებულა. მერე?

– არაფერი. სულ ესაა.

ჰაქანი მისაღებ ოთახში გავიდა, CD მუსიკალურ ცენტრს შეაყლაპინა და დილაკს დააჭირა. Wonderful Life, Black-ო, თქვა ჯენქმა პირველივე ნოტის გაგონებაზე. გაეცინა. ოღონდ მისი სახე მხოლოდ ცხვირიდან ქვემოთ იცინოდა. სახის ზედა ნაწილს, ტერასაზე გამოსულ ჰაქანს რომ გაუსწორდა, ლამის ეტირა. სწორედ ამ დროს კარზე დარეკეს. ჯენქი წამოდგა და ბარბაროსს გადაეხვია. აფგანმა კი ზუსტად შემდეგი სიტყვებით მიმართა კაცს, რომელიც წინ ედგა და მის ფლეიერს აკვირდებოდა:

– კი ბატონო. ორმოცდაათ მილიონად მოგყიდი. შიგ რომ CD დევს, იმასაც გჩუქნი.

ამიერიდან აფგანს ალიმენტს არავინ გადაუხდიდა, დედამისიც კი. ეს ამბავი ტელეფონით შეიტყო. 26 წლის ძა-

ლადობის ნაყოფი ოჯახსაც მიეტოვებინა. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ცხოვრება მშვენიერი იყო, რასაც Kolin Black Twang-იც ადასტურებდა.

Nordmendes-ის მარკის ტელევიზორის ეკრანში ჩაიხედა, რომელიც მისაღებ ოთახში იდგა და ჩართული არავის ენახა, და თმა თითებით უკან გადაივარცხნა. ძველი ტელევიზორის თავზე შემოდგმული Telefunken-ის მარკის 37სმ-იანი ეკრანის მქონე ტელევიზორი გამორთო და ჰოლისკენ გაემართა. სამზარეულო მხოლოდ ორ კაცს იტევდა, ისიც ფეხზე მდგომს, ამიტომ მაცივრისთვის შემოსასვლელი კარის პირდაპირ ანუ ჰოლში მიეჩინათ ადგილი. მის ორივე მხარეს კარი იყო. მარჯვენა – სააბაზანოში, მარცხენა კი სამზარეულოში გადიოდა. სააბაზანოდან უცნაური სუნის გამოდიოდა, ამიტომ კარი მიკეტა. მაცივარი გამოაღო. ნაბარბაცდა. რაც გაიღვიძა, მას შემდეგ სვამდა, მაგრამ მთვრალი არ იყო. საყინულიდან – არყის ბოთლი, ქვედა თაროდან კი ვაშლის წვენი გამოიღო. მაცივარი დახურა და სასტუმრო ოთახში შევიდა, იქიდან კი ტერასას მიაშურა.

– აი, მოვიდა. თუ არ გჯერათ, ჰაქანს ჰკითხეთ.

– ჯენქი მართალია. ყველაფერი, რისიც არ გჯერათ, შეგიძლიათ, მე მკითხოთ. რადგან მე ყველაფრისა მჯერა.

ჯენქს პროვოკაციული მაისურების მთელი კოლექცია ჰქონდა. მართალია, წინ და უკან გაკეთებულ წარწერებს რომელიმე მოდის სახლის ინტერესი არასდროს გამოუწვევია, მაგრამ, სამაგიეროდ, ქუჩაში არაერთი ჩხუბის მიზეზი გამხდარა. ტერასაზე გატარებულ პირველ ღამეს ის მაისური ეცვა, რომელსაც ჟენევაში ცხოვრებისას ხმარობდა. წინ ორი სიტყვა ეწერა: „ბარბა-

როსი თურქი“.

მართალია, თავისი მაისურით ევროპული კულტურის ფარულ კომპლექსებს დასცინოდა, მაგრამ ჯენქი, ამავე დროს, თავს უკანასკნელ ბარბაროს თურქად მიიჩნევდა. ამის მიზეზი მაინცადამაინც რთული დასადგენი არ იყო. არც პოლიტიკური მოტივი ჰქონდა და არც – კულტურული. ჯენქი დაბადებიდან თურქი გახლდათ, მოგვიანებით კი ბარბაროსად იქცა. ამ ორი ფაქტორის შერწყმა მაისურის მოსახატად საკმარისი აღმოჩნდა. ეს იყო და ეს.

– ის კაცი რომ გავიცანით, შენც ჩემთან ერთად არ იყავი?

– რომელი კაცი?

– აი, ერთ ზაფხულს მარმარისში რომ წავედით ერთად. ვსვამდით. მეზობელ მაგიდასთან გერმანელს გამოველაპარაკეთ.

აფგანი ჰაქანის გაოგნებულ სახეს შეჰყურებდა, რომელსაც ვერ გაეგო, რაზე ლაპარაკობდნენ და ისე ხარხარებდა, კინალამ სკამი შემოატყდა. ბარბაროსს სულ არ აინტერესებდა, რომ ჰაქანს ჯენქის მტკიცების დადასტურება უჭირდა, ამიტომ არაყს სვამდა და მაგიდაზე მიმობნეულ კოლოფებში სიგარეტს ეძებდა.

– როგორ არ გახსოვს, „ადიდასის“ ერთ-ერთი მმართველი აღმოჩნდა. იმ საღამოს ჩვენც „სამზოლიანები“ გვეცვა. ჩაკეცილებს ვატარებდით. იმ კაცს მთელი ღამე ვუხსნიდით, ფეხსაცმლის ასე ფლოსტებივით ტარება როგორი მოსახერხებელია. არ გახსოვს?

– მარმარისში საერთოდ არ ვყოფილვარ.

აფგანმა როგორც იქნა, სიცილი შეიკავა და ხმა ამოიღო:

– ხედავ? აშკარად ბოდავ. არ ახსოვს. იმიტომ, რომ მსგავსი არაფერი მომხდარა.

ჯენქი გაღიზიანდა.

– კარგი! ახლავე მოვალ! ერთი წუთით!

სასტუმრო ოთახში გავიდა და ჰოლისკენ გაემართა. იმ ოთახის კარის ხმა მოისმა, სადაც ჩემოდანი ედო. ჰაქანი აფგანს მიუბრუნდა:

– რაზე ლაპარაკობს?

– ის გერმანელი დავარწმუნე და მომდევნო სეზონზე „ადიდასმა“ ფეხსაცმლის ფორმის ქოშები გამოუშვაო. მხოლოდ და მხოლოდ იმიტომ, რომ ჯენქმა იმ საღამოს მათი უპირატესობა აღუწერა.

ამჯერად სიცილი ჰაქანს აუვარდა. პლასტიკატის სკამზე წინ და უკან ირწეოდა და ხარხარებდა. მარჯვნიდან ორმა ქოშმა ჩაუფრინა. რადგან მსროლელს მკლავის მოძრაობის სისწრაფე კარგად ვერ მოეზომა, ერთი მაგიდიდან გადმოვარდა, მეორე კი რამდენიმეჯერ ამოტრიალდა და ძირს დავარდა. ჯენქს ჩვენება აღარ დასჭირვებია. ყველამ ისედაც დაინახა. ამობრუნებული ნახევრად ფეხსაცმლის, ნახევრად ქოშის თეთრი რეზინის ძირზე შავი ზოლი იყო ამოტვიფრული. ცხვირთან იწყებოდა, შუაში „ჯენქი“ ეწერა და ქუსლამდე აღწევდა. წამით ყველას ეგონა, რომ ეს ჯენქმა თვითონ გააკეთა, მაგრამ იმავე წამს გადაწყვიტეს, რომ მათი მეგობარი მთლად ასეთი გიჟიც არ იყო და არჩიეს, მისი მტკიცება დაეჯერებინათ. რეაგირება პირველმა ჰაქანმა მოახდინა:

– დედა მოვტყან!

– ტიპმა იმ საუბრიდან სამ თვეში გამომიგზავნა.

აფგანი ისევ იცინოდა, რადგან ძალიან სასაცილოდ ეჩვენებოდა ეს სიტუაცია და გერმანელიც, ფეხსაცმლის ფორმის ფლოსტიც, ფლოსტის ძირზე გაკეთებული წარწერაც და ამ ყველაფერზე ლაპარაკიც. უცებ ხარხარი შენ-

ყვიტა და დასერიოზულდა:

– ერთი კაცია, თურქი. „მერსედესის“ და „პეჟოს“ მოდელების ნახაზებს აკეთებს. შენც ეგრე ყოფილხარ.

და ისევ ქანაობა და სიცილი დაიწყო. ჰაქანი, რომელიც სიმთვრალის სანყის საფეხურზე იყო, ორ მხარეს შავპარალელურზოლიანი თეთრი ფლოსტების მარჯვენა ცალს ხელში ატრიალებდა, აკვირდებოდა და პირველ რეაქციას არ ღალატობდა:

– დედა მოვტყან!

ბარბაროსმა, რომელიც მანამდე მაგიდასთან გამეფებული ქაოსით არ დაინტერესებულა, ჯენქს შეკითხვა დაუსვა; თან თავის არყის ჭიქას თვალს არ აშორებდა:

– რამდენი გადაგიხადეს?

– არაფერი არ გადაუხდიათ. მარტო ეს გამომიგზავნეს.

ამჯერად ბარბაროსმა კვლავინდებურად ფეხზე მდგომ ჯენქს სახეში შეხედა და იკითხა:

– სულ არაფერი არ გადაუხდიათ?

– არა. არც მათ შემოუთავაზებიათ, არც მე არაფერი მომიტხოვია. მით უმეტეს, რომ იმ კაცის ტელეფონის ნომერიც დავკარგე და მისამართიც. არც კი მიძებნია. თანაც მხოლოდ იდეა იყო. ნებისმიერი მოიფიქრებდა. პირველი ნაჭრის „ადიდასები“ რომ ვიყიდე, ზონრები შევკარი და ფეხი ისე გავუყარე. მას შემდეგ ყველას ასე ფლოსტით ვატარებ. თან მსიამოვნებს, ძვირიან ნივთს ფორმას რომ ვუფუჭებ, თან უფრო მოსახერხებელიცაა.

ყველამ ერთმანეთს გადახედა და სიცილი აუტყდათ. ჯენქს ჭიქები აუწიეს და არყები დალიეს.

მართალია, ფიქსირებული ტელეფონის გადასახადს კარგა ხანია, ჰაქანის დეიდა იხდიდა, იმის გამო, რომ ბანკის მითითებით განხორციელებულ გა-

დახდაში რაღაც გაუგებრობა მოხდა, ტელეფონი გამორთეს და ჩასართავად თავი არავის შეუწუხებია. ამიტომ ჰაქანს არ გაჭირვებია იმის გამოცნობა, რომ ციფრული მელოდია, რომელიც სასტუმრო ოთახიდან გაისმა, მის მობილურ ტელეფონს ეკუთვნოდა. სიცილი შეწყვიტა და წამოიშარა. ჯენქი მაგიდის ქვეშ თავისი სპეცფლოსტების მარცხენა ცალს ეძებდა. აფგანი თავს იქნევდა და ისევ იცინოდა, თუმცა მისი სიცილი პერიოდულ ქვითინს უფრო ჰგავდა. ბარბაროსი სიგარეტის კოლოფებს ამოწმებდა და ცარიელებს ჭმუჭნიდა, რადგან სავსეს ძებნაში ყოველჯერზე მათი შემოწმება მობეზრდა. ჰაქანმა წამით სათითაოდ ყველას მოავლო მზერა და სასტუმრო ოთახში გავიდა.

– ალო?

– გამარჯობა.

ჰაქანმა არაყს გადარჩენილი ყურადღება მოიკრიბა, სიმთვრალეს თავი დააღწია და ჰოლისაკენ დაიძრა, საიდანაც მის ლაპარაკს ვერავინ გაიგონებდა.

– გაგიმარჯოს, დეიდა.

– როგორა ხარ?

– კარგად, არა მიშავს. შენ როგორა ხარ?

– მაინცადამიანც კარგად ვერა ვარ.

– რა მოხდა?

– სახლს მყიდველი გამოუჩნდა.

– რომელ სახლს?

ამ შეკითხვას რომ სვამდა, ჰაქანმა, ცხადია, იცოდა, რომ ის სახლი იგულისხმებოდა, რომლის ჰოლშიც ახლა მისი ხმა ირეკლებოდა.

– ტერასის გაყიდვა გადავწყვიტე. მუზაფერ ბეის შევატყობინე. პირველ სართულზე რომ მმართველი ცხოვრობს. დიდი ხანია, ყიდვა უნდოდა.

ჰაქანმა თავისუფალი ხელით მაცივრის თაროდან ლუდი აიღო.

– თანაც ფული მართლა ძალიან მჭირდება. იძულებული ვარ, გავყიდო.

ჰაქანმა ლუდის ცივი ქილის ლითონის ყუნწი საჩვენებელი თითით გახსნა.

– შენი მდგომარეობა ავუხსენი. მითხრა, არ მეჩქარებაო. იმ კვირაში გადავაფორმებთ. შენი საქმეების მოსაგვარებლად დრო გექნება. მაპატიე, ჰაქან. იძულებული რომ არ ვიყო, ამას არ ვაკეთებდი.

ჰაქანმა მარცხენა ხელი, რომელშიც ტელეფონი ეჭირა, გაშალა და ტელეფონი ყურთან მოიცილა. იმავე დროს, ცივი ქილა მარჯვენა ხელით პირთან მიიტანა და ყველა ორგანო, რომელიც ყელსა და კუჭს შორის ჰქონდა, ლუდით აივსო. ქალი, რომლის წინადადებები ოთხი წამის განმავლობაში ჰაერში ისმოდა, ყურთან მიახლოებულ ტელეფონში ისევ ჰაქანთან საუბარს განაგრძობდა:

– ...ისე არ გამოვიდა, მე რომ მინდოდა. კიდევ დაგირეკავ, გენაცვალე. ყველაფერი კარგად იქნება.

ჰაქანი მცირე პაუზით მიხვდა, რომ მისი ჯერი დადგა:

– გმადლობ, დეიდა. შენც იმავეს გისურვებ.

სინამდვილეში უნდოდა ეთქვა, რომ სახლის გაყიდვის გამო თავი დამნაშავედ არ ეგრძნო, რომ ისედაც გაგებით მოექცა; მადლობის გადახდაც უნდოდა, რადგან დეიდამისმა ქირაზე უარი თქვა, ამ სახლში ცხოვრების უფლება მისცა და მისი მსგავსი თავდადება სხვას არავის გამოუჩენია, მაგრამ მხოლოდ გაფიქრებით დაკმაყოფილდა, რადგან დეიდამ ამასობაში ტელეფონი გათიშა.

ტელეფონი მაცივარზე შემოდო, სასტუმრო ოთახში დაბრუნდა, მუსიკალურ ცენტრს მიუახლოვდა და ჩაიმუხლა. Bouga-ს “Belsunce Breakdown” ჩართო. ეკვალაიზერს თვალი მიადევნა. მარჯვენა ფეხით პარკეტს დაეყრდნო,

მარჯვენა მუხლს ორივე ხელით დაეხვინა და წამოდგა. ლუდი მუსიკალურ ცენტრთან დარჩა. ტერასაზე გავიდა. პლასტიკატის მაგიდაზე ჩამოშლილმა სიტყვებმა ნისლი გაფანტა:

– ერთი რომანი წავიკითხე. მგონი, შარშან. ავტორი არ მახსოვს. – სკამზე ჩამოჯდა. – მოკლედ, ამბავი ასეთია: ოცდაათ წლამდე ქალია; არა უშავს, ლამაზი ეთქმის. გათხოვილი იყო. უამრავი საყვარელი ჰყავდა, მაგრამ თვითონ მარტო ერთი კაცი უყვარდა. მისი ვინაობა უცნობია. მისდამი სიყვარული ვერაფერს გაუწეა. რომანი იმით იწყება, რომ ქალი მასთან შესახვედრად მიემგზავრება. გზაში უამრავი რამ გადახდება თავს. სხვადასხვა მამაკაცს გაიცნობს, თუმცა ვერცერთი მათგანი ვერ ახდენს ისეთ შთაბეჭდილებას, რომ გზას გადაუხვიოს. რომანში დეტალურადაა აღწერილი ის ადამიანური თვისებები, რომელთაც ქალი ეძიებს. ბოლოს და ბოლოს იმ მამაკაცს აგნებს, რომლის გამოც ათასობით კილომეტრი გამოიარა. ჩვენ მისი ვინაობა ისევ არ ვიცით. ერთმანეთს გადაეხვევიან. სასტუმროში მიდიან, სადაც სიყვარულს მიეცემიან. აღმოჩნდება, რომ კაცს ცოლი ჰყავს. გამთენიისას ამ ქალაქს ერთად ტოვებენ. რადგან ხვდებიან, რომ ერთმანეთისთვის არიან შექმნილი და არა სხვებისთვის.

ჯენქი, სხვებისაგან განსხვავებით, დიდი გულისყურით უსმენდა. ამიტომ მაშინვე ჰკითხა:

– მისი შეყვარებული ვინ ყოფილა?

– გამოიცანი. ერთმანეთისათვის შექმნილი ვინ არის?

აფგანი ჯენქის ვარაუდს არ დაელოდა, ჯუჯებო, წამოიძახა და სიცილი დაიწყო. ჰაქანმა ნაამბობის საიდუმლოს ახსნა დააყოვნა და იგრძნო, რომ ამით შთაბეჭდილება გაანელა, ამიტომ თავის

შეკითხვას თავადვე გასცა პასუხი:

– პირი, რომელიც ქალს ისე უყვარდა, რომ სხვების მიმართ ვერაფერს გრძნობდა, მისი ერთკვერცხისეული ტყუპისცალი აღმოჩნდა.

ჯენქმა წარბები აწკიპა.

– ერთმანეთისათვის შექმნილი ტყუპები იყვნენ?

– ჰო, ოღონდ ერთკვერცხისეული ტყუპები.

ბარბაროსი საკითხს ტექნიკური თვალსაზრისით მიუდგა:

– ინცესტი და ჰომოსექსუალიზმი ერთდროულად.

დაუნერელი რომანის ავტორი, ჰაქანი, ასეთმა პრიმიტიულმა დეფინიციამ შეაწუხა:

– არა, მთლად ასე არა. უფრო სწორად, მარტო ეს არა. რომანი იმაზე მოგვითხრობს, რომ ადამიანი უიმედოდ ეძებს თავის მსგავსს. სულ ეს არის.

აფგანს თავისი მსგავსი არასდროს უძებნია, ამიტომ არ თვლიდა, რომ ქალმა ტრაგედია გადაიტანა, როგორც ამას ჰაქანი ამტკიცებდა. ბარბაროსის მსგავსად, საკითხს ისიც ტექნიკური მხრიდან მიუდგა:

– მაგარი პორნო ყოფილა! ველური ტყუპები თავიანთ ერთ კვერცხს ლოკავენ!

ისევ ახარხარდა. ოღონდ ამჯერად ის დაემართა, რაც მთელი ღამის განმავლობაში ვერ გააკეთა – სკამით ქანაობისას ძირს გადმოვარდა. ამგვარად, აღარც ქალი დარჩა და არც მსგავსის მაძიებელი ადამიანის მწარე ტკივილი. ტერასის მეზობელი სახლის მცხოვრებლებმა ოთხი განსხვავებული ხარხარი გაიგონეს. ეს ხარხარი მუზაფერ ბეისაც შემოესმა, ერთი კვირის შემდეგ ამ სახლის მფლობელი რომ უნდა გამხდარიყო. მუზაფერ ბეის თავისი სიცოცხლის 64 წლის განმავლობაში ნაბიჭვარი

არასდროს ენახა. მისი 27 წლის ვაჟი ორთოდონტი გახლდათ და საკუთარი კაბინეტი ჰქონდა. 27 წლის ყველა ორთოდონტის თანატოლი ჯენქი კი, მართალია, კბილებზე გაკეთებული მავთულების გამო ორი წლის განმავლობაში მათი პლასტიკატის ჭიქებით წყალს პირში ივლებდა და აფურთხებდა, იმ დამეს დალეული არყის ამოსარწყევად საბაზანოსაკენ მირბოდა.

ნაშუადღევს სამი საათი დღე-ღამის 24 საათად დამყოფთა შვილიშვილების პროფესიულ ცხოვრებაში დროის ყველაზე ნაყოფიერი მონაკვეთია. ეს ის დროა, როცა ისინი, ვისაც მიაჩნია, რომ სხვათა საბანკო ანგარიშებზე დატყვევებული ფულები მათს ჯიბეში თავისუფლებას მოიპოვებენ, თავიანთი პროდუქციის აუცილებლობაში ხალხის დასარწმუნებლად სიტყვათა მარაგს ძალას ატანენ. მაგრამ თუ ტერასაზე ცხოვრობ და წარმოდგენა არა გაქვს, ან არ გახსოვს, ანაზღაურებადი სამსახური რას ნიშნავს, მაშინ ნაშუადღევს სამი საათი თქვენთვის მხოლოდ ნაშუადღევს სამი საათია და მეტი არაფერი. ძვირფასსათებიანი ადამიანების დრო ძვირფასია. მაგრამ თუ ტერასაზე ცხოვრობთ და საათს ქუჩაში გამვლელს ეკითხებით, დრო უსასრულოდ გეჩვენებათ.

– რომელი საათია?

ჯენქი ტახტზე იწვა, რომელიც ყიდვისას ყვითელი იყო, მაგრამ იმ ოცდაათი წლის განმავლობაში, რაც დასაჯდომად გამოიყენებოდა, უხმოდ ყავისფრისაკენ გამგზავრებულიყო; ქუთუთოები გაახილა, წირპლიანი თვალებით მის წინ სავარძელში მოკალათებული აფგანი ბუნდოვნად გაარჩია და შეკითხვა გაუმეორა, რადგან პირველი მცდელობისას ძილის დროს გამოუყენებელ ხმას სათანადო დონემდე ვერ მიეღწია.

– რომელი საათია?

აფგანს ფეხები ორი მტკაველის სიმაღლის მართკუთხა რუხ მაგიდაზე შემოენყო და გაზეთს კითხულობდა. ჯენქის ჩახლენილი ხმა შემოესმა. თავი ასწია და მას შეხედა. ჯენქის ოდნავ წამოწეულ სახეს ხავერდის ბალიშის ორნამენტის ნაწილი აჩნდა. მარცხენა ლოყაზე ნახევარი ვარდი გამოსახოდა.

– არ ვიცი. სამი იქნება.

– დილა მშვიდობისა.

– დილა მშვიდობისა.

აფგანს ჩვევა შემორჩენოდა სპორტული ბანაკებიდან, სადაც ოდესღაც ზაფხულს ატარებდა ხოლმე. დილის შვიდის გარდა, რომელ საათზეც უნდა დაეძინა, აუცილებლად დილის შვიდზე იღვიძებდა. პირველი ერთი საათის განმავლობაში გავარდისფრებული თვალის სკლერები უთეთრდებოდა და ახალ დღეს გამოძინებული იწყებდა. ნაბიჭვარი რომ არ ყოფილიყო, აფგანს შესაძლოა, თავისი ქვეყნის ჰიმნის პირველი ნოტები ზაფხულის ოლიმპიადების მყურებელთათვის მოესმენინებინა, მაგრამ ის, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით, ყველა შეჯიბრს გამოეთიშა.

ჯენქმა მარცხენა მკლავსა და ლოყას შორის მოჭეჭყილი ბალიში მარჯვენა ხელით გამოაძვრინა, გასწორდა და წამოაჯდა. ბალიში აფგანს ესროლა.

– მიდი, წყალი მომიტანე!

აფგანი მკითხველის წერილს კითხულობდა გაზეთის რუბრიკაში, რომელსაც „გუზინ აბლა“¹ ერქვა. „უილბლოს“ ფსევდონიმს ამოფარებული მკითხველი ქალი თავის მამინაცვალს უჩიოდა, რომელიც მას ყოველი ხელსაყრელი მომენტისას აუპატიურებდა, მაგრამ, რადგან ოჯახში ერთადერთი შე-

მომტანი იყო, გოგონა მას წინააღმდეგობას ვერ უწევდა; რუბრიკის წამყვანს კი რჩევას სთხოვდა. აფგანმა ის იყო გაიფიქრა, ამ მკითხველის ოჯახის მამობა რა სასიამოვნო იქნებოდაო, რომ გაზეთი ბალიშმა გაფხრინა. თუმცა არ გაღიზიანებულა.

– ადექი და თვითონ მოიტანე!

– სძინავთ?

– გავიდნენ. სასმელს იყიდიან და მოვლენ.

– საჭმელი გვაქვს?

– ჩიპსები გვაქვს.

– გუშინ მთელი დღე ჩიპსებს ვჭამდი. ნორმალური არაფერი გვაქვს?

– ბატიბუტი.

აფგანის პასუხზე ჯენქმა მხრები ჩამოუშვა და სამკაცციან ტახტზე ისე მოიბუზა, თითქოს გვერდით მოჩვენებები ეწვა. მაგრამ შიოდა და სწყუროდა. ამიტომ ადგა და ჰოლში გავიდა. მაცივარში აღმოჩენილი ერთადერთი ბოთლი რძე ბოლომდე გამოცალა. სასტუმრო ოთახში დიდი ქილით დაბრუნდა. ბატიბუტი პირში მუჭით ჩაიყარა და თქვა:

– ეს ქილა ანატოლიური გამოგონებაა. ნევმეჰირის² მახლობლად ერთი დაბაა. პირველი ქილა იქ დაამზადეს. სიტყვაც დაბის სახელიდან მომდინარეობს – ავანოსი.³ ქავანოზი – ავანოსი. გაიგე?

აფგანმა ჯერ მეგობრის მაისურის წარწერას, შემდეგ – მის ლეოპარდისფერ შორტებს, ბოლოს კი მის ხელს შეხედა, რომლიდანაც იატაკზე წამდაუნუმ ბატიბუტს აბნევდა. ჯენქზე უფრო ჭკვიანი ვარო, გაიფიქრა.

– ჯენქ!

– რა იყო?

– არაფერი.

სასტუმრო ოთახიდან ჰოლისაკენ

¹ Abla – უფროსი და (თურქ.). თავაზიანი მიმართვა ასაკით ოდნავ უფროსი ქალისადმი.

² ნევმეჰირი – ქალაქი ცენტრალურ ანატოლიაში

³ სიტყვა „ქილა“ თურქულად არის kavanoz.

მიმავალ ჯენქს თვალი რომ გააყოლა. აფგანს თვალეები დაებინდა და წამით 11 წლის ჯენქი გაახსენდა, პირველად რომ გაიცნო საციგურაო მოედანზე. ჯენქის მაისურს წინ – თუთიყუში, უკან კი გალია ეხატა. შუა მოედანზე ხელანუელი სწრაფად რომ ტრიალებდა, ტრიბუნაზე მსხდომი თანატოლი გოგონების წინაშე ოპტიკური ცდომილების დემონსტრირებას ანუ თუთიყუშის გალიაში მოხვედრებას ცდილობდა. იმ დღეს აფგანს ეს გენიალურად ეჩვენა და ბევრი იცინა.

შემდგომში ჯენქი მოციგურავე არ გამხდარა, მაგრამ აფგანმა გამდნარ ყინულში ათასობით კილომეტრი გაცურა. ჯენქი უთვალავჯერ იყო შეყვარებული და ქალების დევნაში ისეთ ქალაქებში ხვდებოდა, ენაც რომ არ იცოდა, აფგანი კი მხოლოდ ერთხელ იყო შეყვარებული.

აფგანმა 21 წლის ასაკში საკუთარ თავზე იძალადა და ნაბიჭვრად იქცა. ამის მიზეზი კი ის გახდა, რომ საყვარელმა ქალმა უთხრა, შენ ჩემისთანა არა ხარ, ბედნიერი იქნები, წარმატებას მიაღწევ, მე კი არასდროს არაფერი არ მექნებაო და მიატოვა. აფგანს ეს ქალი მთელი ცხოვრება ეყვარებოდა, მაგრამ ქალი მის გრძნობებს სათანადოდ ვერ პასუხობდა; და რადგან შეყვარებულმა უთხრა, წარმატებული და ბედნიერი იქნებიო, აფგანმა გადაწყვიტა, წარმატებასა და ბედნიერებაზე უარი ეთქვა. მხოლოდ რჩეული სპორტსმენებისათვის დამახასიათებელი უსაზღვრო გამომგონებლობის წყალობით აფგანი გაცოფდა და რადგან მიხვდა, რომ ქალს ის არასდროს ეყვარებოდა, გადაწყვიტა, ბოლომდე დაეღია წყალი, რომელსაც ცურვით ვერ ამოწურავდა.

ჯენქმა მუსიკალურ ცენტრთან ფესხსაცმლის ყუთში ჩალაგებული დისკები მოჩხრიკა. ერთი მათგანი ამოიღო და ცენტრში მოათავსა. იმ სიმღერის სა-

პოვნელად, რომლის მოსმენაც უნდოდა, დანარჩენები სწრაფად გაიარა. სასურველი სიმღერა პირველივე ნოტებით იცნო, ხმას აუნია, თვალეები დახუჭა, დახრა გადაიფიქრა, ფეხმორთხმით ძირს დაჯდა და სიმღერას მიუყურადა. შემდეგ თვალეები გაახილა და იბრაჰიმ თათლისესის ფონზე („მკლავებში ხელი ჩამავლეთ, საცაა დავეცემი“) ალაპარაკდა:

– პატარა ტელევიზორი სად ნავიდა?

– დილით გავყიდე.

– აფგან!

– ბატონო?

– მამაჩემს კიბო აქვს.

– რა?

– გასულ თვეს გავიგე. ჩემმა დამ მითხრა.

– ახლა როგორ არის?

– არ ვიცი, არ ველაპარაკები.

– იმ ყალბი ქვითრების გამო?

– ჰო.

ჯენქმა ლიცეუმდამთავრებული თანატოლების მსგავსად, შეფასების, შერჩევისა და მიღების ცენტრის გამოცდა ჩააბარა და ბილქენტის უნივერსიტეტის ბანკებისა და ფინანსების ფაკულტეტზე ჩაირიცხა, სადაც ორი წელი ისწავლა; შემდეგ გადაწყვიტა, რომ რომელიმე სახელოვნებო დარგი, სადაც ხატვა დასჭირდებოდა, უფრო იტაცებდა და უნივერსიტეტს თავი დაანება. იმავე წელს ხუროთმოძღვარ სინანის სახელობის უნივერსიტეტის ფერწერის ფაკულტეტზე ჩაირიცხა, თუმცა ვერავინ მიხვდა, ხატვა როგორ ჩააბარა. აქაც ორი წელი ისწავლა; ამჯერად გადაწყვიტა, რომ რომელიმე ეკონომიკური დარგი უფრო იტაცებდა, სადაც ანგარიში დასჭირდებოდა; თავისი ლიცეუმის დიპლომი გამოიტანა და უნივერსიტეტში სწავლას ისევ თავი დაანება. ჟენქის კანტონის ბანკში თექვსმეტი ათასი შვეიცარი-

ული ფრანკის ჩარიცხვის შესახებ ცნობა შესაბამის პირს გადასცა და ფინანსებისა და მენეჯმენტის ინსტიტუტის ბიზნესადმინისტრირების სპეციალობაზე ჩაირიცხა.

– რას აპირებ?

– არ ვიცი.

მაგრამ ჟენევა ცივისსხლიანი ქალაქია. ჯენქმა მაშინვე შეატყო, რომ ბიზნესადმინისტრირება ისევე ნაკლებად აინტერესებდა, როგორც სხვა დარგები და შვეიცარიაში უმიზნოდ ცხოვრება დაინყო. მოწესრიგებულ ქალაქებს უმიზნოდ მცხოვრებლებისათვის ასეთივე მოწესრიგებული ხაფანგები აქვთ დაგებული. ქალაქი უმიზნოდ ადამიანს მისი მთავარი სისუსტის შესაბამის მიზანს ნებისმიერ ქუჩაზე ახვედრებს. თუმცა ეს პირველი შეხვედრა რატომღაც ყოველთვის ღამლამობით ხდება.

– იქნებ ადანაში¹ წახვიდე.

– ალბათ, ადანაში უნდა წახვიდე.

ჯენქის მამა, რომელიც ადანაში ცხოვრობდა, ბაბუამისის მსგავსად, მშენებელი ინჟინერი იყო და არაკვალიფიციური მუშახელის სიჭარბის გამო სამშენებლო სექტორიდან, რომელიც თურქეთის ეკონომიკის ღერძია, კუთვნილი უხვად მიეღო. მიღებულის ნაწილი კი განათლების სფეროში ჯენქის ახირებებს მოხმარდა. მაგრამ რადგან ჯენქმა გადაწყვიტა, რომ აუდიტორიებში მოსმენილიდან და სახლში წაკითხულიდან ვერაფერს ისწავლიდა, ცოდნის გამოცდილებით მიღება არჩია. შესაბამისად, მამამისის წლიური მოგების ნაწილი, თუნდაც განსხვავებული ფორმით, მაინც განათლებას მოხმარდა. უბრალოდ, აქ ყველაფერი პირადი გაცდის საფუძველზე ისწავლებოდა. უძვირესი კერძო სკოლა თავად ჯენქის

ცხოვრება იყო. ჟენევამაც არ დააყოვნა და ჯენქს, რომლის მთავარი სისუსტე უაზრო მფლანგველობა იყო, Casino Domino აღმოაჩინა Des Sols-ის ქუჩაზე.

– იქნებ მუშაობა დაგეცო.

– ალბათ, მუშაობა უნდა დავიწყო.

ჯენქი ძნელად აღსაწერი ღიმილით საკათედრო ტაძრის მსგავსი თეთრი შენობის ბოლომდე გაღებულ კარში შევიდა და ხუთ დღეში ოცდაერთი ათასი შვეიცარიული ფრანკი წააგო. თავისი პაკისტანელი მეზობლის კომპიუტერში „საგანგებო გადასახადის“ სამი ყალბი ქვითარი შეადგინა და ადანაში, მამას გაუგზავნა. ინჟინერ-მშენებელი გაუთვალისწინებელ ხარჯებს მიჩვეული იყო, ამიტომ ოცდაერთი ათასი შვეიცარიული ფრანკი ჟენევის კანტონის ბანკში უმალ გადარიცხა. ჯენქი თავის ანგარიშზე ფულის ჩარიცხვას ჯერ – ბანკის პირდაპირ, კაფე “Buvette“-ში, ფულის დამთავრების შემდეგ კი მის წინ ტროტუარზე ელოდა.

– იქნებ თავი მოიკლა.

– ალბათ, თავი უნდა მოვიკლა.

ოცდაერთი ათასით კაზინოში დაბრუნებულმა ჯენქმა რულეტის მაგიდასთან ყველაფერი წააგო და განსაკუთრებული წოდებაც კი დაიმსახურა: სტუმარი, რომელსაც ყველაზე მეტი “Jack Daniels“ მიართვეს. თუმცა ეს წოდება რეალურ ცხოვრებაში დიდი ვერაფერი ხეირის მომტანი იყო, ამიტომ ადანაში დარეკა და მამას ყველაფერი გაუმხილა.

– იქნებ ხატვა დაგეცო.

– ალბათ, შენ ცურვა უნდა დაინყო.

კაცმა, რომელსაც ის დღე, როცა მისი შვილი სკოლას დაამთავრებდა, თავის კალენდარში წითლად ჰქონდა შე-

¹ ადანა – თურქეთის სიდიდით მე-4 ქალაქი.

მოხაზული, ხმის ამოუღებლად დაკიდა ტელეფონი. ჯენქმა სახლის ქირის ნაწილით ტილო, მოლბერტი და საღებავები იყიდა და იმ ორი კვირის განმავლობაში, სანამ მამის გადაწყვეტილებას ელოდა, თოთხმეტი ნახატი დახატა. შვილისგან დაღლილმა და მამობით დათრგუნვილმა მამამ გააფრთხილა, რომ უკანასკნელად აპატიებს და თექვსმეტი ათას შვეიცარიულ ფრანკს გაუგზავნის და ყურმილი ისევ დაკიდა.

– იქნებ...

– ალბათ...

ჯენქმა მეორე სემესტრის გადასახადის თანხა “Casino Domino“-ს რულეტის მაგიდასთან დაამღერა და იმ წესის შესაბამისად, რომელიც შვეიცარიელებისგან თანხის შეტანას – ექვს ნაწილად, უცხოელი სტუდენტებისგან კი ერთჯერადად ითხოვდა, ფინანსებისა და მენეჯმენტის ინსტიტუტიდან გაირიცხა.

– ჯენქ, იცი, მე უკვე არაფერზე აღარ ვფიქრობ.

– არც მე.

ჯენქი თავისი ნახატების გაღერვა “Kashya Hildebrand“-ში მისატანად ბოლო ფულით ტაქსიში ჩაჯდა და Etienne-Dumont-ის ქუჩაზე მივიდა. რადგან არ იცოდა, რომ გაღერვა ნაშუადღევს ორ საათზე იხსნებოდა, მის წინ, ქვაფენილზე ჩამოჯდომა და ლოდინი მოუხდა. უცნობია, ჯენქი თავის ცხოვრებაში მერამდენედ ელოდებოდა რაღაცას ქვაფენილზე ჩამომჯდარი. ოთხსაათნახევრის შემდეგ შენობის კარი გაიღო, ჯენქმა თავისი ტილოები სათითაოდ შეზიდა და შესასვლელში, საინფორმაციო დახლთან ჩაამწკრივა. გაღერვაში Gonzalez Bravo-თი დაწყებული და Takeo Adaci-თ დამთავრებული სხვადასხვა მიმდინარეობის მოდერნისტი მხატვრე-

ბის ნახატები იყო გამოფენილი. როგორც კი გაღერვის დირექტორი, Benoit Legitimus, ავტოსადგომიდან პირველ სართულზე ამოსული ლიფტიდან გამოვიდა, დაინახა, რომ ახალგაზრდა კაცი დაცვის თანამშრომელს ხმამაღლა ეკამათებოდა. რამდენიმე ნაბიჯი რომ გადადგა, საინფორმაციო დახლზე ჩამწკრივებული ნახატები შენიშნა და იმავე წამს ყველაფერს მიხვდა.

– ტყუილი გითხარი.

– მეც.

დირექტორი, რომელიც ხელოვნების კრიტიკისა და ისტორიის დარგში მოკრძალებული ბიბლიოთეკის შესაფერის ცოდნას ფლობდა, უმაღლ მიხვდა, რომ ტილოების ავტორი გენიოსი იყო. ჯენქმა დაცვის თანამშრომლის დასარტყმელად შემართული მარჯვენა ხელი ჩამოსწია; არჩია, ის ჩალისფერ კოსტიუმში გამონყობილი ბენუასათვის ჩამოერთმია; აუხსნა ასევე, რომ ტილოების გაყიდვა უნდოდა. ასე პირდაპირ ვერ ვიყიდიო, უთხრა ბენუამ ჯენქს, რომელსაც ცხოვრებაში არაფერი გაეყიდა; ტილოები ჯერ უნდა გამოიფინოს, რასაც დიდი სიამოვნებით გავაკეთებო. რადგან ჯენქს, სისხლით ნათესავების გარდა, სიცოცხლეში ფული არავისთვის უთხოვია, დირექტორისათვის მდგომარეობის ახსნა მოერიდა და თავისი ტილოების ქება უხმოდ მოისმინა. იმით აღელვებულმა ბენუა ლეგიტიმუსმა, რომ ახალგაზრდა მხატვარი, რომლის სახელიც აქამდე არავის გაეგო, პირველმა თვითონ აღმოაჩინა, ჯენქი სადილად დაპატიჟა.

– სინამდვილეში ყველაფერზე ვფიქრობ – საკუთარ თავზე, ოჯახზე, თქვენზე...

– მეც...

იმავე ქუჩაზე, ხორცის რესტორან “Cordon Mauve“-ში შევიდნენ და ფანჯარასთან დასხდნენ. ცხელი ამინდის გამო

ბენუამ თავისი ჩალისფერი პიჯაკი გაიხადა, სკამის საზურგეზე ჩამოკიდა და გაოფლიანებული პირის ჩამოსაბანად ტუალეტში გავიდა. ამასობაში ჯენქი ვერც სიცხეს გრძნობდა და ვერც სხვა რამეს. ჩალისფერი პიჯაკის შიდა ჯიბიდან – ყავისფერი ტყავის საფულე, შიგნიდან ათას ას ორმოცდაათი შვეიცარიული ფრანკი ამოიღო და რესტორნიდან გავიდა. ქუჩა სირბილით გაიარა და ტაქსის დაუძახა, რომლითაც სახლში დაბრუნდა. თანაკურსელის, პაკისტანელი მეზობლის საკეტი გატეხა, ოთახში შევიდა; სანოლის ქვეშ, პაკისტანელის ჩემოდნის ჯიბეში აშშ დოლარები ეგულეობდა; ამოიღო და ოთახიდან გამოვიდა. თავისი ბარგი ერთ ჩემოდანში ჩაალაგა. ქვემოთ ტაქსი ელოდებოდა, რომლითაც აეროპორტში წავიდა. ასე მოხვდა ტერასაზე.

– ოღონდ იცოდე, რა გადანყვეტილებამდეც უნდა მიხვიდე, ყოველთვის შენ გვერდით ვიქნები.

– ვიცი.

თვითმფრინავში სტიუარდესას მოტანილ ჟურნალში Casino Domino-ს რეკლამა რომ დაინახა, ტირილი აუფარდა და რეისის ბოლომდე ველარ დამშვიდდა. ჯენქი არც ისეთი სულელი იყო, აფგანს რომ ეგონა. რადგან აფგანის ბოლო ფრაზა გონებაში სამჯერაც რომ დაეტრიალებინა, მაინც იცოდა, რომ ერთი ნაბიჭვარი მეორეს არასდროს არაფერში გამოადგებოდა. ნაბიჭვარი, რომელიც ამბობს, რომ ყოველთვის შენ გვერდით იქნება, სინამდვილეში ამას გულისხმობს: შენთან ერთად მოვკვდები და დავიმარხები.

ჰაერში, რომელშიც დინამიკებიდან უკვე მეხუთედ ისმოდა წინადადება, მკლავში ხელი ჩამავლეთ, თორემ დავეცემიო, ჯენქს მოკლე ზმანება ეჩვენა:

ოქროსკედლებიან ლიფტში იჯდა.

დაბლა ეშვებოდა. მესამე სართულზე ლიფტი გაჩერდა. ოქროს კარი გაიღო. აფგანი შემოვიდა. კარი დაიხურა. ლიფტი ისევ დაბლა დაიძრა. რადგან ორივეს ხელები ზურგზე შემოეწყო, არავინ არავის მკლავში არ ეჭიდებოდა.

ბარბაროსმა და ჰაქანმა ლინკოლნის ჯიბს გააყოლეს თვალი. შემდეგ ერთმანეთს გადახედეს. მანქანის ტარება ორივემ 14 წლის ასაკში ისწავლა. ბარბაროსის დედის გოლფს ყოველ ღამე იპარავდნენ; მშობლიური ქალაქის ყველა ქუჩა მოვლილი ჰქონდათ. 18 წლისებმა მართვის უფლება და ოჯახებისაგან საჩუქრად მანქანები მიიღეს. პირველი ავარია 19 წლისებმა მოახდინეს და, რადგან საჭესთან ნასვამები ისხდნენ, მართვის უფლება სამ-სამი თვით ჩამოართვეს. მაგრამ მათ ვერაფერი აჩერებდა. მანქანის ტარება უყვარდათ. ქალაქში მოძრაობას თავდაყირა აყენებდნენ, საჭეს უმოწყალოდ ატრიალებდნენ, ორმოებს საზურავებით ხეხავდნენ. ცხადია, იმ სამი თვის განმავლობაშიც აგრძელებდნენ მანქანის ტარებას. ბარბაროსმა სამი მანქანა გამოიცვალა, ჰაქანმა – ოთხი. ბოლო მანქანები ორივემ ისე გაყიდა, არავისთვის არაფერი უთქვამთ. მოპოვებული ფული თავიანთი ცხოვრების წესის გასაგრძელებლად გამოიყენეს. დიდი ხანი არ გასულა, რომ ჰაქანის ოჯახმა მისი მანქანა მშობლიური ქალაქის ყველაზე ფართო პროსპექტზე დაინახა; უცხო პირი მართავდა, რომლისთვისაც მათ ვაჟს მანქანა საბაზრო ღირებულებაზე ბევრად იაფად მიეყიდა. ასე დაკარგა ქალწულობა ორი მეგობრის პატარა სავაჭრო საიდუმლოებებმა. ოჯახებმა საკითხთან დაკავშირებით ძალიან მოკლედ ისაუბრეს; ზედმეტად მოკლედ, მხოლოდ ორი სიტყვა თქვეს: „მეტი აღარასდროს!“ ბარბაროსსა და ჰაქანს ოჯახები მანქანებს მეტი აღარასდროს აღარ შეუძენდნენ. მართალია, მშობლების ასეთი სიმწიფისათვის ზუსტად შვიდი მანქანის დალენვა გახდა

საჭირო. ყველაზე მეტად იმ ნაბიჭვრების ოჯახები იტანჯებოდნენ, გაკვეთილიდან დასკვნები გვიან რომ გამოჰქონდათ. შედეგად, ორი ახალგაზრდა, რომელთაც ლინკოლნს თვალი გააყოლეს, კარგა ხანია, მანქანას აღარ ატარებდა და მართალია, ენატრებოდათ, მაგრამ არაფრად დაგიდევდნენ. რადგან ნაბიჭვრული ცხოვრების გაგრძელება ბევრად უფრო მიმზიდველი იყო, ვიდრე გადაჭედოდა შემოვლით გზაზე რომელიმე ავტომობილისთვის გზის მოჭრა. ამდენად, ჰაქანს მანქანებზე სიტყვის ჩამოგდება არ სჭირდებოდა. საოცარი, ზღვარგადასული ეგოიზმის გამო, როგორც ყოველთვის, პირადი თემა წამოჭრა:

– იცი, როდის მივხვდი, რომ ნამდვილი პარანოიკი ვარ?

ბარბაროსმა მარჯვენა ხელით ცარიელ სკამზე მიუთითა, ზღვას რომ გადაჰყურებდა. უხმოდ გაემართნენ მისკენ. სკამზე რომ ჩამოსხდნენ, ერთ-ერთი შავი ტომრიდან ორი ქილა ამოაძვრინეს. ლუდი ერთდროულად გახსნეს. პირველი ყლუპი მოსვეს. მოხუცმა ქალმა, რომელიც ძალს ასეირნებდა, მათ ზიზლით შეხედა. ბარბაროსმა ხმა ამოიღო:

– როდის?

– ალბათ, სადღაც ორი წლის წინ. ტელევიზორს ვუყურებდი. თვითმფრინავის გატაცების ამბავი გადმოსცეს. თურქული ავიახაზების თვითმფრინავი გაიტაცეს; გამტაცებლების მოთხოვნები ცნობილი არ იყო. თავიდან ნორმალური ადამიანივით ვუყურებდი, კომენტარებს ვისმენდი. ცოტა ხნის შემდეგ დავფიქრდი, რა მოთხოვნები შეიძლება ბოდა ჰქონოდათ გამტაცებლებს. და აი, თავში რა მომივიდა: ხომ შეიძლება მოთხოვონ, თუ ჰაქანი დედიშობილა CNN-ის წინაშე არ გამოვა, თვითმფრინავს ჩამოვაგდებთ? წამით საშინლად შემეშინდა. მომეჩვენა, თითქოს მსგავსი მოთხოვნა მართლაც წამოაყენეს. ან კი-

დევ უარესი: „ჰაქანი დედამისთან სქესობრივ ურთიერთობას დაამყარებს და ამას მთელი მსოფლიო ტელევიზიით ნახავს, თუ არადა, ბორტზე მყოფი ორასი მგზავრი დაილუპება“. ამ აზრებს ვებრძოდი, რომ გადმოსცეს, გამტაცებელი ჩვეულებრივი უტვინო ტერორისტი იყო. შვებით ამოვისუნთქე.

– კარგი, მაგრამ ასეთი რამ მართლა რომ მოეთხოვათ, რას იზამდი? დედაშენთან დანვებოდი და ამას ტელევიზიით აჩვენებდი?

– არ ვიცი. შენ გააკეთებდი?

– ორასი ადამიანის სიცოცხლეს გადაარჩენდი.

– არავითარ შემთხვევაში არ გავაკეთებდი. შიგ ხო არა გაქვთ-მეთქი, ვეტყვოდი.

– ათასობით ადამიანს შეზიზღდებოდი.

– ისედაც ვეზიზღებით. შეიძლება, ათასობით ადამიანს არა, მაგრამ ათასობით სულიერს ვძულვარ.

გაჩუმდნენ და მოძულეთა სახეები მზესთან შერეულ ზღვაში დაინახეს. ამასობაში, ცუდი ადამიანები არ იყვნენ, მაგრამ მათი არსებობა მათ ახლობლებს რატომღაც ტკივილს აყენებდა. მართალია, ტკივილის მიზეზი ამქვეყნად თავად მათი არსებობა კი არა, მათი ცხოვრების ნირი იყო. უმოწყალოდ ხარჯავდნენ ყველაფერს. საკუთარ თავს, თავიანთ ცხოვრებას, მათთვის შეთავაზებულ ყველა ემოციასა და საქონელს. ბარბაროსი ზმნა „ხარჯვაზე“ ფიქრობდა. ქვედა ტუჩიდან ჩამონუნული ლუდის წვეთი ხელით მოიწმინდა და ჰაქანს მიუტრიალა.

– ზოგჯერ სამყარო სალარო მგონია, სადაც ღმერთის ფული ინახება. პატარა კოსმოსური სალარო, სადაც ფულის ერთეული ადამიანია. როცა ღმერთს ფული დასჭირდება ხოლმე, ომები, უბე-

დურებები, სიკვდილი ხდება. მკვდრები იხარჯებიან. გადარჩენილები პროცენტების მისაღებად გამოიყენებიან.

– ასე რომ იყოს, ჩვენ გაურკვეველი წარმოშობის ყალბი ფული ვიქნებოდით. ყალბი ადამიანები, რომლებიც არსად არ იხმარება.

– ცხრა წლის ასაკიდან გაეროს გენერალურ მდივანობაზე ვოცნებობდი. მეგონა, ამქვეყნად სიმშვიდეს დავამყარებდი.

– მე კი სექტაზე ვოცნებობდი, რომლის ლიდერიც ვიქნებოდი. ცოდვისა და უზენაესი ხელოვნების სექტა. სექტა, რომლის ერთდღეობითი მიზანი არაჩვეულებრივი ადამიანის შექმნა იქნებოდა. უძილობის დროს ზოგჯერ ახლაც ვოცნებობ ამაზე. უზარმაზარ შენობებში, რომელთაც „სახლი სიძვისაი“ ერქმეოდა, წარმოვიდგენ ხოლმე ასობით უთვისტომო ბავშვს, რომლებიც ხატავენ, აქანდაკებენ, მუსიკას ქმნიან, ნარკოტიკს სინჯავენ, საბრძოლო ხელოვნებას ეუფლებიან. ბავშვები, რომლებიც შესანიშნავ განათლებას იღებენ. იმისათვის, რომ არაჩვეულებრივი ადამიანი გახდეს, ცხოვრება არაჩვეულებრივად უნდა გამოიყენოს. აი, სწორედ იმ ათასობით ბავშვს წარმოვიდგენ ხოლმე, რომელთაც ამას შევასწავლი. მათ იმ ცხოვრებას გავაცნობ, რომლის შესახებ არაფერი სმენიათ და ჩავუნერგავ, რომ ნამიც არ უნდა დახარჯონ. წარმოსახვაში ასეთ ბავშვებს ველაპარაკები ხოლმე.

– სახლი სიძვისაი. წარწერა აბრას კი მოუხდებოდა, მაგრამ მუნიციპალიტეტიდან ნებართვის აღება გაგიჭირდებოდა.

– წავედით.

ცარიელი ლუდის ქილები ზღვაში მოისროლეს და გზას დაადგნენ. მოხუცი ქალი, რომელიც პატარა ძაღლს ასეირნებდა, ყოველდღიური მოციონიდან

უკან ბრუნდებოდა. ჰაქანსა და ბარბაროსს კიდევ ერთხელ შეხედა ზიზლით. წარმოდგენაც არ ჰქონდა, რომ აცრემლებული თვალებით გაეროს გენერალურ მდივანსა და მსოფლიოს უძლიერესი სექტის წინამძღოლს უყურებდა, რადგან ორ ჩვეულებრივ, უბედურ ადამიანს ხედავდა. ისევე, როგორც ბარბაროსს არ ჰქონდა წარმოდგენა, რას ეტყოდა ცოტა ხანში ჰაქანი.

– ტერასიდან უნდა წავიდეთ. სახლი იყიდება.

– მე, ბარბაროსი, გაეროს გენერალური მდივანი ვარ. ოთხ ცოცხალ და ერთ მკვდარ ენაზე ვწერ, ვკითხულობ და ვლაპარაკობ. ჩემისთანა წარჩინებული მსოფლიოში ცოტაა. ისრაელ-პალესტინის, კვიპროსის, ცენტრალური აფრიკისა და სხვა რეგიონების ყველა პრობლემის მოგვარება შემოძლია.

ჰაქანმა ტუჩები მოკუმბა და ლოყებამდე განელა. ისე გაიცინა, კბილები არ გამოუჩინია. კრინტიც არ დაუძრავს. მხოლოდ ისეთი განცდა დაეუფლა, თითქოს სახეზე ათასობით ჭიანჭველა დაახოხავდა. ჭიანჭველების პანანინა ფეხებს თავის კანზე გრძნობდა. შემდეგ ჭიანჭველები გაქრნენ და იმ ადგილიდან ამოძვრნენ, სადამდეც ტუჩები ჰქონდა განელილი. ჰაქანმა იფიქრა, რომ გვერდით მიჰყვებოდა მეგობარს, რომელსაც Bijan-ში დამზადებული რვალილიანი ლურჯი კოსტიუმი ეცვა. წარმოდგენელი იყო, გაეროს გენერალურ მდივანს 501 ლევისები და ადიდასის მოშავო რუხი სპორტული ზედა ცმოდა. ამჯერად დაუფიქრებლად თქვა:

– მე, ჰაქანი, არაჩვეულებრივი ადამიანის შემქმნელი ადამიანი ვარ და დანარჩენს მნიშვნელობა არა აქვს.

ჰაქანის საოცნებო სექტა არც ღმერთთან მიდის და არც ადამიანთან. უსასრულო დიამეტრის მქონე წრეა,

რომლის ცენტრიც დროა. შიგნით ისეთი არაფერია, რისი ნახვაც ტელევიზორში შეიძლება. რელიგიას, რომლისაც ჰაქანს სწამდა, ერთი ღმერთი და ერთი ღვთის მონა ჰყავდა. ჰაქანის დახასიათება შესაძლებელი იყო, მაგრამ გაგება – შეუძლებელი. ეს მან თავადაც იცოდა,

ამიტომ ისეთ ცხოვრებას არ ეწეოდა, სადაც იმ ადამიანებთან ურთიერთობა მოუხდებოდა, რომელთაც მისი გაგება სურდათ და ნაბიჭვრის ცხოვრებით ცხოვრობდა. თუმცა ცხადია, რომ ნაბიჭვრები არ ცხოვრობენ, ისინი მხოლოდ სიცოცხლეს ინარჩუნებენ.

თურქულიდან თარგმნა
ნანა ჯანაშიამ

სომხური ლიტერატურა

ნაჰაპეტ ქუჩაკი (გარდ. 1592წ.)

ნაჰაპეტ ქუჩაკი ძველი სომხური ლირიკული პოეზიის ნარმომადგენელია. წერდა სამიჯნურო და დიდაქტიკური ხასიათის ლექსებს — ე. წ. ჰაირენებს. ეს ლექსები ცნობილია „საყარიბო ჰაირენების“ სახელით და მათში გადმოცემულია მშობლიურ კერას მონყვეტილი, უცხოობაში მყოფი ადამიანის გრძნობები. ვარაუდობენ, რომ ნაჰაპეტ ქუჩაკი სუფიზმის მიმდევარი იყო, თუმცა მის შემოქმედაბაში რეალისტური ხედვა ჭარბობს.

ნაჰაპეტ ქუჩაკის ენა გარდამავალი საფეხურია ძველი სომხური „გრაბარი-დან“ ახალი სომხური „აშხარაბარისკენ“.

ჰაირენები

1.

შენც ყმანვილი ხარ და მეც ყმანვილი,
ჩვენ სიყვარული არა გვწყინდება,
ჩემი სხეულიც სარო მგონია,
შენი სარო რომ ჩემთან წყვილდება,
ზეცას მაგონებს შენი თვალები,
როცა წყენისგან გაინმინდება
და შენი მკერდი თითქოს დილაა –
რაც მეტს ვაშიშვლებ, უფრო ბრწყინდება.

2.

გარეთ გამოდი, ღვთის შესადარო,
გამოიარე ბნელი ნაძვნარი
და მომანათე მაგ მკერდის შუქი,
ვით ღრუბლებიდან ელვის ხანძარი.
შენმა თვალებმა ღვთისმოსავებსაც
გადაავიწყეს ღმერთის ტაძარი,
მე კი გავშორდი მშობლიურ კერას
და შენს საძებრად ცხენი დავძარი.

3.

ნაიღეს ჩემი სატრფოს სურათი,
რომ ჩინ-მაჩინში დაედოთ ფასი,
ყველა გაოცდა – მისი ბადალი
არვის ენახა აზრი და არსი...
შემოკრბა მასთან ბევრი მხატვარი,
ერთბაშად ხუთი ათასჯერ ასი

და ვერვინ შეძლო, რომ დაეხატა
იქ ჩემი სატრფოს სურათის მსგავსი.

4.

ფასიც რომ ედოს, იყიდე ტრფობა,
ნუ უსმენ ხალხის ხორხოცს და ხარხარს;
მე ტრფობის ფასად სულსაც მივცემ და
სხეულს მივაგდებ უძღურს და საპყარს.
ჩემთან ჩამოჯექ და მე გიამბობ
ჩემი ტრფიალის უთვალავ ზღაპარს...
ტრფიალზე ტკბილი არარა არის,
ის მირჩევნია თაფლსა და შაქარს.

5.

ასე მგონია, დამდება-მეთქი,
წყვდიადით ნაფერ ზილფებს რომ გაშლი;
შენი თვალეები უძირო ზღვაა,
შენი ნიკაპი – სამოთხის ვაშლი;
წამწამებიდან ისრებს თუ მტყორცნი,
სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარსაც კი წაშლი,
ლალის ტუჩებში მზის სხივებს მალავ...
მე მათ ძებნაში ამაოდ დავშვრი.

6.

გიშრისთვალავ და გიშრისთმიანო,
სანამ მენწვევა მე აღსასრული,
შენ მენწვიე და გადამავიწყე
ამქვეყნის ყველა ტურფა ასული.
ლამით მეახელ და მაპოვნინე
ამ უსასრულო ფიქრის სასრული...
ზედ დააკონე ჩემს ბაგეს ბაგე,
რომ შენი სუნთქვით დავიტკბო სული.

7.

ო, ჩემო მთებო, სატრფო დავკარგე...
სატრფო დავკარგე, ჩემო ხევებო...
ო, ჩემო ქარო, მითხარი რამე,
ზოგჯერ ბრძნულად რომ ჩაახველებო,
შენც მომისმინე, ჩემო მდინარევ,
ლოდებზე ხტუნვით განახლებო:
სატრფომ დამტოვა და ასე მთხრა -
„შენს სატრფოდ ნუღარ მასახელებო“.

8.

წყვიდიად ღამეში ღვინისგან შემთვრალს
ჩათვლენა მსურდა ორიოდ წამით;
თვალს რომ ვხუჭავდი, უცებ მომესმა –
შენ მოდიოდი კაბის შრიალით...
მე ღანვი ღანვზე რომ დაგაკონე,
შენ ჩამჩურჩულე უცხო სიამით:
„არა გრცხვენია, მიჯნური ხარ და
თვალის დახუჭვა ისურვე ღამით?!“

9.

წყაროსთან მოხველ და მაგ მკერდიდან
მთვარე გამოკრთა... ჰოი, რამდენი!
ერთი უეცრად წყალში ჩავარდა,
მე ვეძებე და ვერ მივაგენი.
ნეტავი იმას, ვისაც ათრობდა
ღამის სურნელი, შენგან ნადენი,
ვინც მოგეხვია ჩამოქნილ მხრებზე
და დაგიკოცნა ტკბილი ბაგენი.

10.

მე თვალი ვარ და შენ ხარ სინათლე,
უსინათლოდ ხომ ბრმავდება თვალი;
შენ წყალი ხარ და მე – შენი თევზი,
თევზს საარსებოდ სჭირდება წყალი;
ხელადის ბაგეს რომ დამაშორონ,
მანც გამათბობს სიცოცხლის ალი,
მაგრამ შენს ბაგეს როცა ვშორდები,
უსულოდ მრჩება ხორცი და ძვალი.

11.

ულამაზო ქალს კოცნა შევთხოვე
და გამეპრანჭა მე ის სულელი –
„შენ რომ გაკოცო, ხომ შევრცხვებიო,
წყენა შემხვდება განუკურნელი....“
მე ღამაზმანმა მომძახა მაშინ:
„ნუ ხარ მახინჯის კოცნის მსურველი,
მოდი, გაკოცებს შენ ის მიჯნური,
ვისაც ტრფიალის ათრობს სურნელი“.

12.

ო, უტურფესო! ქვეყნად შენნაირს
ველარასოდეს შობენ დედები;
თმას რომ გაიშლი, მათი სურნელით
მე ღობე-ყორეს მიმოვედები.
ვარდი მაჩუქე... უნდა დავტოვო
მე ეს ველები და ეს ქედები,
ვარდს რომ დავხედავ, შენი სოფლისკენ
კვლავ სინანულით მოვიხედები.

13.

- მთვარევ, გაფრინდი და მოიხილე
ტანად ლერწამი და პირად მანგი...
- მე ხომ არ ვიცი მისი სამყოფი?!
- თუ გაიგონე საამო ჰანგი,
იქ არის, იქ ზის, გალავნის მიღმა,
ხესთან ჩამომჯდარს უჭირავს ჩანგი
და ასე მღერის: „ო, რა ტკბილია
ტრფობის აღმური და ღვინის ბანგი!“

14.

ჩემს გულში ტრფობა რომ იბუდებდა,
ქუხდა ქალაქში დარდის ნალარა;
ეს არ გვაკმარა, ჩემგან გაფრინდა
და დედამინის გულიც დაღარა.
გონის წართმევაც მოისურვა და
ნახა, რომ გონიც მქონდა აღარა,
ჩემს თვალში ცრემლი რომ ვერ იპოვა,
სანაცვლოდ გულის სისხლი დაღვარა.

15.

მრავალჯერ გითხარ – ნუ ეტრფი ვარდებს,
ბუნებამ ვარდი უეკლოდ არ შვა;
ლამაზი ია დაგათრობს მეტად,
მას არ სჩვევია ტრფიალის დაშლა.
გაშლილი ვარდი დაჭკნება მალე,
ვინც მას ეტრფოდა, ამაოდ დაშვრა...
გიყვარდეს შენ ის ვარდის კოკორი,
შენს ხელებში რომ დაინყო გაშლა.

16.

მთელმა ქვეყანამ ოდითგან იცის,
შენდამი ტრფობამ რომ გამახელა
და ყველას უკვირს – პატარა გულში

როგორ ეტევა ტრფობა ამხელა?!
 დედის რძედ მექცა ეს სიყვარული
 და სიყვარული მექცა სახელად,
 შენ ყოველ ღამე სიზმრად გხედავ და
 დილით არ მინდა თვალის ახელა.

17.

ტურფა ყვავილო, საიდან მოხველ,
 სად იზრდებიან შენი ცალები?
 მოხველ და რანამს სულში შემოხველ,
 უმალ მომედო ცეცხლის ალები.
 შენ ჩემი გული რომ მოიხილე,
 და მიხვდი, ტრფობას რომ ვეძალები,
 ფრთა ფრთას შემოჰკარ, გამიფრინდი და
 თან გაიყოლე ჩემი თვალები.

18.

შენ ლალი ხარ და მე ვარ ბეჭედი
 და შენი თვალი ჩაუსვამთ ჩემში,
 შენ მოციმციმე ოქრომკედი ხარ,
 მე – ოქრომკედის მქარგველი ნემსი.
 შენ ვაშლი ხარ და მე ვარ მეზაღე,
 შენ – ჯეირანი, მე – შენი მწყემსი,
 რომ დაგვაშორონ, შენ დაჭკნები და
 მეც გამიხმება სიცოცხლის ფესვი.

19.

ტრფიალით არის ნასაზრდოები
 მცირე კორდი თუ დიდი ტრამალი,
 მე კი ექიმი ვერსაით ვნახე,
 არავინ იცის ჩემი ნამალი;
 ჩემს ჩივილს სატრფოს ვერვინ მიაწვდენს,
 არავინ არის მისებრ ფრთამალი...
 ნავალ და ისევ ჩემნაირს ვეტყვი,
 ტრფობა რომ ძალზედ ძნელი რამ არის.

20.

ვინც ხმას ვერ იღებს სატრფოს წინაშე
 და ვერ უგზავნის ველარც ბარათებს,
 დაე, საფლავი ამოითხაროს
 და ცოცხლად გაჰყვეს მიწის დაღმართებს,
 ოღონდ მან გული ზემოთ დატოვოს,
 მისცეს ღვთისმოსავს, თუნდაც წარმართებს

და ვინმე იტყვის: „ტრფობისგან გული
თავად იწვის და სხვის გზას ანათებს“.

21.

ასე ვთქვი – ნავალ, რომ განვიშორო
გულიდან ვნება სიყვარულისა.
შორს წავედი და... მხოლოდ ეს ვიგრძენ,
რომ განმიახლდა ცეცხლი გულისა.
ხალხო, თუ ცეცხლი მოისაკლისეთ,
თუ გულგრილობამ გაგაგულისათ,
დე, ჩემი ცეცხლი წაიღოს ყველამ -
ყველა ჯურის და ყველა რჯულისამ.

22.

მე ჩემი სატრფო ვიხილე დილით
კაბის შრიალით გზად მიმავალი
და ვკითხე: „კოცნას როგორ აფასებ?“
მითხრა: „მინდაო ოქრო მრავალი“.
კოცნისთვის ოქროს არ გავიმეტებ,
თუნდაც მომიჭრან გზა და სავალი,
მაგრამ სურვილით თუ მოგინდები,
მოდე, გაკოცებ... იყოს ალალი!

23.

წადი!... მე აღარ მჭირდება, აღარ...
მეც დამლაღე და გულიც დალაღე;
ტრფობის ისარი ნეტავ რად მტყორცნე?!
ის დამიმიზნე, ნეტავ, რაღა მე?!
თუკი მეტყვიან, რომ შენ წყარო ხარ
და ქვეყნად ბევრი წყალი დაღვარე...
თუნდაც მთელი წლის წყურვილი მკლავდეს,
არ მოვალ წყლისთვის შენთან აღარ მე.

სომხურიდან თარგმნა
ალექსანდრე ელერდაშვილმა

სვანური ლიტერატურა

ფალაური რელიგიური ძეგლი „სწავლანი, შეგონებანი და დარიგებანი: იხილე მართალთა გზები“

(გაგრძელება)

გრძელდება „არმალნის“ წინა ნომერში დაბეჭდილი ფალაური რელიგიური ძეგლის თარგმანი. ქვემოთ მოცემული თავების ჩამონათვალიც კი დიდ ინტერესს განაპირობებს: სვებედნიერების განსაზღვრება, ზოროასტრული ცეცხლის ქურუმთა დახასიათება; ავსულების (დემონების, ეშმაკების, „დევეების“) და ანგელოზების (ფერიების) შეპირისპირება, სამოთხისა და ჯოჯოხეთის აღწერა, ცოდვებისა და სულის ცხოვნების განმარტება, აღდგომისა და „ბოლო ტანის (სხეულის)“ წარმოსახვა, ოჰრმაზდისა და აჰრიმანის (შემოქმედი ღმერთისა და სატანის) პაექრობა, ზნეობრივი საფუძვლები, კოსმოლოგიური მონაცემები და მისთ. როგორც „არმალანის“ წინა ნომერში დაბეჭდილი, ასევე, წინამდებარე ნაკვეთებიც ქართულად პირველად ითარგმნება და პირველადვე ქვეყნდება. ძეგლის დარჩენილი ნაკვეთების თარგმანებიც „არმალნის“ მომდევნო ნომრებში გამოქვეყნდება.

სვებედნიერი ადამიანი

სვებედნიერი ადამიანი, აი, ამით იცნობა: ღვაწლი კეთილი და ღირსეული თვისებები; სულიერი ძალების მოსაპოვებლად ესწრაფვის მართლმორწმუნეობას, სწყურია სიკეთის ქმნა; თუკი ბინიერებას ახშობს ცნობიერებაში, სწეულებასა და ხორციელ ვნებებს განაგდება თავისგან, ლაზღანდარობას თავს არიდებს, იცის საკუთარი სარგებელი თუ ზიანი; სახელისთვის, სახელოვნებო უნარისთვისა და განათლების ღირსებისთვის თავს დებს; მას ესმის, თუ რა ფასეულობაა ღმერთის ქმნილება; მან იცის, თუ როგორ ამშვენებს სამყაროს შრომა კეთილშობილი; უწყის, რით უნდა გაძლიერდეს; შეგნებული აქვს, რა არის კაცისთვის სანაქებო, მოსაწონი და მოსახვეჭი; მას სწამს, რომ არსე-

ბობს ცოდნა და გონება, რის წყალობითაც მოხვდება ადამიანი მართალთაგან შექებულ კეთილმსახურთა რიცხვში. ღირსეულია, ვინც ღირსებად მიიჩნევს შრომას, ღვაწლს და კეთილმორწმუნეობას და ამას ამტკიცებს სიტყვით, ფიქრით, აზრით, ხსოვნით, ცნობიერებითა და გონებით. ამიტომაც იგი ფიქრობს და ზრუნავს ღვაწლზე, შრომა-გარჯაზე, თავს იზღვევს უგულისხმობისგან მოვალეობის წინაშე, მიიწევს წინ წარჩინებისკენ, დიდებისკენ და კეთილშობილებისკენ ჭკუა-გონების კეთილზნობის გზით.

უმნიკვლო და გამჭრიახი ადამიანი ხომ ასე ვლინდება: იგი იმრავლებს მეგობრებს და უხმობს ჭკუას, რათა გახდეს მეტად პატივსაცემი, ვალმოხდილი

და კეთილმსახურებაში სახელოვანი, აღმატებულად წარჩინებული. ნეტარია მართლმორწმუნე, ცოდვებისგან და მანკიერებისგან თავისუფალი. მისი გული ხარობს, მხიარულია მისი აზრებიც, ქცევით კი სათნოა. ნეტარია ის, ვისაც ყველასთან შეუძლია ურთიერთობა, ვინც ყველას ძმასავით ეპყრობა, ყველა ტოლ-სწორად მიაჩნია, ყველას მეგობრად თვლის, თანამოაზრედ და თანამდგომად. ბრძენი ადამიანი ბედნიერებას ღმერთთაგან ითხოვს, ღირებულებებს კი თავის მეგობრებში ეძებს და ჰპოვებს. ეს ნათლად ჩანს: ვისაც აქვს მოხვეჭილი სახელი და დიდებულება, მას გააჩნია სახლიც, კარ-მიდამოც და მასვე ჰყავს ოჯახიც.

ხომ იცი, სიბრიყვითა და უმაქნისობით ვერც ღირსებას მოიხვეჭ, ვერც მეგობრების რიცხვს გაზრდი და ვერც სიბრძნეს შეიძენ. რაოდენ საბრალოა კაცი უძლური! დამცირებულია იგი კეთილშობილთა შორის. ხოლო ყოჩალი და მცოდნე ადამიანი რაოდენ კარგია და მოსაწონი, რა ქებულია, რა ძლიერ განადიდებენ მას ყველგან, როგორ თაყვანს სცემენ ყველა ქვეყანაში! ნაყოფიერებით მსგავსია იგი ვაზისა, რომლის წვნიანი რტოები ნედლია, მის ჩრდილში კი მუდამ ელავს ყურძნის მტევნები. ამ ვაზს ყოველთვის მოაქვს სარგებელი, ხოტბაშესხმულია ეს ვაზი ყველა კუთხეში და განდიდებული. ხოლო კაცი, გაუთვითცნობიერებელი და გზასაცდენილი, ვერაა მიმსგავსებული ამ ვენახს აყვავებულს. არამედ ჰგავს იგი ვენახის ისეთ უწყლო ხმელ ტოტს, ნაყოფს რომ ვერ გამოიღებს, ყურძნის მტევნებს ვერ გამოისხამს, ასე რომ, უსარგებლოა. მისგან იღებენ, პირველ რიგში, სახლებსა და ნაგებობების საშენ მასალას, შემდეგ კი – ციხე-სიმაგრეთა ასაგებ ხარისხიან მორებს.

ვინც განიზრახავს, იკისროს საკუთარ შეძლებაზე მეტი, რაც მის ძალებს აღემატება, ემსგავსება ველად გაჭრილ ყოყორ თავმომნონე კანჯარს, რომელსაც, თავისი თავის გარდა, სხვა პირუტყვი არასდროს უნახავს. დაუჭერია თავის ბუნაგში მცირე ნადირი. არ უნახავს ლომი – გამოცდილი და მძვინვარე, მთებში რომ დაძრწის და იტაცებს ცხოველებს ტყე-ტყე, აღვსილი საკუთარი ძლიერების შეგრძნებით, თავისი მოხერხებულობითა და სიმძლავრით გახარებული და აღტყინებული. ხოლო კანჯარის სიჩაუქე მოგვიანებით ვლინდება, როცა ლომი ძირს დაემშვევა ველად მთიდან! კანჯარი, როგორც კი ის ტყიური ლომი გამოჩნდება, მაშინვე გაქრება იქიდან და თავსაც აღარ გამოყოფს.

ბრძნული გადაწყვეტილებაა გონებისა და სხეულის ერთიანობა. უნდა იყო ქმედითი, თავგანწირული, საკუთარ თავში მტერი უნდა დაამარცხო! რამეთუ თავის თავის უფლობა უფრო ამოა, ვიდრე ძალაუფლება სხვაზე! მაშინ ყოველგვარი საქმიანობა ადამიანის ხელთაა დაცული, სრულად ყოველივე მიწიერი სიკეთე მისი სურვილისამებრ ეძლევა, მისი სულიერი ძალნი კი აშკარად ვლინდება ამ სიკეთეთა მისაღწევად. უგუნურია და გზასაცდენილი, ვინც ესწრაფვის სათავისოდ ძალაუფლების მოპოვებას. ამით ის დიდ ზიანს აყენებს საკუთარ თავს. მოვალეობისგან თავის არიდებას მოსდევს ცუდი სახელი. ძალმომრე და ძალადობრივი მიდრეკილებით ადამიანი საკუთარი დღეგრძელობის ხეს თავადვე თხრის და აქცევს. ასეთი კაცი ხდება სახელგატეხილი და შურიანი. საკუთარი თავითვე, თავისივე ბრალითვე ასეთი კაცი დაიწყევლება. აბა მითხარი, თუკი რომელიმე ადამიანი იტანჯება, შენ რას გარგებს მისთვის კიდევ უბედურების მიყენება?

დიდი სახელი თუ მოგემატება შენი ღირსებების შესაბამისად, გექნება წინსვლა საუკეთესო, სათნო ეყოფა შენს სულს, ხელს შეუწყობს სულის ზრდასა და სრულყოფას.

იცოდე, უაზროა და უსარგებლო ავცილობა. ავსიტყვაობა უკანასკნელია სათქმელთაგან! იცოდე, რა ნაყოფს გამოიღებს შენი უმაქნისობა. შეიცანით საბოლოო აღსავლის გზა სიბრძნისა და ზნეობრიობისკენ, თუ როგორია გარდუვალი ზეაღსვლა წინ და მხოლოდ წინ. იბრუნეთ პირი ამოებისგან, გული და სხეული დაცალეთ სასტიკი ვნებებისგან! მოაქციეთ კვლავ გონი სათანადო მყოფობაში! თვალნი აღახილეთ, აღახვენით და იხილავთ ქვეყანას, დაინახავთ ხალხს კეთილზნიანს და ბრძენს, შეიმეცნებთ, თუ რაოდენ სიხარულს გრძნობენ ადამიანები თავიანთ სათნოებათა წყალობით! მაგრამ რა მწარე ნაყოფი მოაქვს უგულისყურობასა და უგულისხმობას! და რა ძალა აქვს სწავლულობას და მეცნიერებას!

დიდხანს ვმოგზაურობდი, მრავალმა კუთხემ გაიღვა ჩემ თვალწინ, დიდი სარწმუნოებრივი ცოდნა შევიძინე წმინდა წერილებისგან. წმინდა სიტყვებიდან და წიგნებიდან შევიმეცნე ჭეშმარიტება. სიტყვა-პასუხში შევიქენი მიხვედრილი, დასტურის¹ მსგავსი. მინახავს ცოდნით აღსავსე პატივსაცემი ბრძენი, წარჩინებული თავისი ჭკუა-გონებით. არასდროს მინახავს სწავლული უსასოდ, არც სახელოვანი მინახავს ჭირში, არც სილატაკეში – ჭკვიანი კაცი. მე ვნახე დიდებულთა საზოგადოება, ვის სიტყვებშიც აზრი იყო, ცნობიერებაში კი აზროვნება სჭვიოდა. და ვკითხე სარწმუნოების მამებს: რა უკეთესია, რა

სჯობს? სიმდიდრე, ზნეობა თუ გონება? ხოლო მათ მომიგეს სწავლებათა ყველა დადგენილების შესატყვისად: ღირსეული სახელოვნობა გონიერების გამოვლინებაა, რადგან სიმდიდრე და ურიცხვი ქონება ჭკუით მოიპოვება, ზნეობით კი შეინახება. კაცისთვის უმჯობესია გონებრივი სიმდიდრე, უფრო კი, მჯობია ხელობებში გამოცდილების დაგროვება და დაოსტატება. ჯამში ხომ ბუნება-ხასიათის მრავალფეროვნება, ჭკუასთან შეზავებული, უმთავრესია და უმნიშვნელოვანესი.

ხალხი ბრმა, უვიცი და უმეცარი ისე ჩაუვლის გვერდზე საქმის ფუძესა და დვრიტას, მისი არაფერი გაეგება, არადა, მეცნიერობაზე ყოველთვის დიდის ამბით დებენ თავს. ნაადრევად მოაქვთ თავი. ყოველდღიურად შემოირტყამენ და იკრავენ ქამარს, შარვლის ქვემოთ კი აცვიან ქამრისვე შესაფერისი, ტარსიკონის ვინრო მორთულ-მოკაზმული ფეხსაცმელი. ისე იბერებიან, გულ-მკერდს ისე აჩენენ, გეგონება გეუბნებიან: „არავინაა ჩვენი ტოლი ამ დუნიაზე!“. ბრმანი იმ დღეს შეინანებენ, როცა ამალდებიან სამართლის შესაბამისად. ვინც შეჭამა მამისეული ქონება და საგვარეულოს დანაზოგი გაანიავა, დაინახვენ განტოტვილ ბოლმას. შინ მყოფი ქალწულები ხედავენ ყველაფერს, სახლში რაც ხდება, თვალხილულია დარდი და ტკივილი სიცარიელისა. იხილვენ საძირკველს ძველი ნგრეული შენობისა, სადაც ადრე დიდებულად იყო მჯდარი მავანი პირველ ადგილზე, საზოგადოებით გარემოცული! და მალევე მსწრაფლ დაიმსხვრა, განადგურდა! და შეძრწუნდებიან საკუთარი გასაჭირით. არ შესწევთ, აღარ აქვთ ძალა ადრინდელი. შეძლება არ ეფუძნება

¹ დასტური – რჯულის, რელიგიის, სარწმუნოების მცოდნე, ბრძენი უხუცესი, მოძღვარი, სარწმუნოების მამა.

არც დინარებს, არც სიტყვებს, არც ვედრებას.

ვინც კი წაიკითხავს ამ თხზულებას და შეიმეცნებს, რაც უფრო მეტად გაითვალისწინებს მას და ისარგებლებს

კეთილი რჩევებით, მით მეტი გულდანყვეტით იგლოვებენ მის გარდაცვალებას მისი აღსასრულის ჟამს.

დასრულდა ჯანსაღად, სიხარულითა და სიმშვიდით.

ქურუმთა ბუნების ხუთი თვისება

აი, აჰა, ქურუმთა ბუნება-ხასიათის ხუთი ნიშანი და ათი მცნება, რომელიც სრულად ეკუთვნის სარწმუნოებრივ მრწამსს.

ხუთიდან პირველი უცოდველობაა.

მეორე – დახვეწილობაა ფიქრების, მეტყველებისა და საქმიანობისა.

მესამეა მოძღვრის ყოლა, რომელიც მიღწეულია უგანსწავლულესი და უმაღლესად სამართლიანი სულიერი მსაჯულის დონეს; ვინაც შეითვისა რელიგიური ცოდნა და სწორადაც გადასცემს მას.

მეოთხე – ღმერთთა თაყვანისცემა მართებული სიტყვითა და გამონათქვამებით, აგრეთვე ნასკების ზეპირი ხსოვნა შელოცვების წარმოთქმისას.¹

მეხუთე – დღედაღამ უფლის განდიდება, საკუთარი მოვალეობის აღსრულება, მოწინააღმდეგეებთან ბრძოლა მთელი სიცოცხლე. არ განუდგე ჭეშმარიტ აღმსარებლობას და იყავ რწმენის მსახურებაში პირნათელი გულმოდგინე!

აჰა, ესერა ათი მცნება: პირველი: კეთილად უნდა მოიხსენიო შენი აღმზრდელი მოძღვარი, გამზრდელი მასწავლებელი, სულიერი მსაჯული და დამრიგებელი მამაშენი, მათი კეთილი სახელის განსამტკიცებლად.

მეორე: რომ არ შეარცხვინო შენი აღმზრდელი, ყოველგვარ დამლუპველ სირცხვილს თავი უნდა არიდო.

მესამე, რაც ეხება მასწავლებელს: თუ არ გინდა, შეძლებისდაგვარად არ მოგხვდეს გამზრდელის ჯოხი და არ გატკინოს, რაც გინდა გაიგონო შენი დამრიგებლისგან, მისი სახელი არამც და არამც იოლად არ ახსენო ან აუგად და აგდებულად არ მოიხსენიო.

მეოთხე: იმისთვის, რომ არ შებღალო მართალთა მიერ მოხვეჭილი დიდებული სახელები, მასწავლებლისგან მოპოვებული მთელი ცოდნა შენც უხვად გადაეცი და ასწავლე ღირსეულთ.

მეხუთეა რელიგიის გავრცელების მიზნით მართლმორწმუნეთა დამსახურებული დაჯილდოება და ცოდვილთა მიმართ საზღაურ სასჯელთა დადგენა სამართლიანად.

მეექვსე: კეთილმორწმუნეობის მადლი რომ ისტუმრო საკუთარ სახლში, იმ სახლისკენ გზა უნდა გაუხსნა კეთილადამიანებს.

მეშვიდე: უნებლიეთ სიცრუის ეშმა რომ არ შეუშვა ტვინში, კეთილადამიანებთან არ უნდა დათესო მტრობა და თავი არ უნდა აარიდო ცოდვათა მონაწილას.

¹ ნასკები – ღვთისმსახურებისა და კურთხევის აღსრულების შემადგენელი მთავარი წმინდა ტექსტები ავესტიდან (ავესტა – ზოროასტრელთა უმთავრესი წმინდა წიგნი).

მერვე: იმისთვის, რომ განდევნო აზრებიდან სიცრუე და ბოროტება, უნდა განაგდო ტვინიდან ყოველგვარი შურისძიება და სასწრაფოდ მოინანიო ცოდვა.

მეცხრე: საცოდნელია რწმენაში წინსვლა და უკუსვლა. საშურია, პირველ რიგში, წინსვლა, რისთვისაც სასურველია მოღვაწეობისა და სახსრების წარმოჩენა. რაც ეხება უკუსვლას და ჩა-

მორჩენას, თუ ასეთი უბედურება შეემთხვევა მორწმუნეს, კვლავ რწმენას უნდა დაუბრუნდეს და სხეულიც მის საფარქვეშ იქონიოს.

მეათე: თუ გნაღია სროშის¹ მეგობრობა, იყავ გულისხმიერი შენს უფროსთან, სულიერ მსაჯულთან და რელიგიის მამებთან.

დავასრულეთ ჯანმრთელად, სიხარულითა და მშვიდობით.

მოძღვრება ავსულებზე

მართლმორწმუნეთათვის ცნობილია, როგორც სარწმუნოების მამებს ნათქვამი აქვთ, ადამიანებს ყოველდღე, გამთენიისას, სამი ავსული ეწვევა: ეშმა ბინიერებისა, ეშმა სიზარმაცისა, ეშმა ურწმუნობისა. მზის ამოსვლამდე განიბანეთ ხელები ძროხის შარდით და ამით სიბილწის დემონი განიდევნება. ხოლო სულისთვის მარგია, განიბანოს ბარშნუმით.² როცა არტოშანს ეახლებით და ცეცხლსა თაყვანს სცემთ, ამით განდევნილ იქნება დემონი მცონარობისა. და როდესაც მზის თაყვანისცემას აღასრულებთ, ღმერთების შეწვევითა და ძლევით დაიძლევა ეშმაკი ურწმუნობისა.

მამებმა ბრძანეს, რომ დედამინაზე არსებობს სამი არსება, ვისთვისაც ამქვეყნად არ არის განკუთვნილი ყოველ-

ღლიური პური არსობისა. ისინი ძალმომრეობით მუდმივად გლეჯენ ხალხს ყველაფერს და ჭამენ. ამისთვის მკვდრეთით აღდგომის და განკითხვის ჟამს მათ საშინელი სამსჯავრო მიუზღავს სასტიკი სასჯელით. ერთი მათგანია ჭამაში ყბედი, მეორეა მცონარა, მესამე კი – შურიანი. ჭამაში ყბედთა ცოდვა იმდენად მძიმეა, რომ მათი ჭამისა და ლაპარაკის დროს იმ ცოდვილობის ძალით ათასი ავსული ფეხმძიმდება და მრავალი ეშმაკი ამ ბოროტი ძალით იშვება. ცოდვილის სუნთქვა და მისი ყელის სიმყრალე აღწევს ოჰრმაზდის³ მთიან სამოთხეს, ხოლო საჭმლის გემოს შეიგრძნობენ აჰრიმანი და ეშმები. ხორდადი და ამორდადი⁴ კი წყევლიან მის სხეულს და იხვეწებიან: „ხორდადის და ამორდადის გულისთვის, ნეტავ არ ილე-

¹ სროში – სათნოების ღვთაება, მართალთა მეგობარი საიქიოში.

² ბარშნუმი – განწმენდის საიდუმლო, რასაც ასრულებს ქურუმი ბარსომის საშუალებით. ბარსომი წარმოადგენს გარკვეულ მცენარეულ მასალას, რომელიც, ავესტის თანახმად, ავსულთა (დევთა) განდევნას ემსახურება. შდრ. ქართ. ბარძიმი.

³ ოჰრმაზდი, იგივე ძვ. სპ. აჰურამაზდა, უზენაესი ღმერთი, სამყაროს შემოქმედი

⁴ ხორდადი, ამორდადი – ოჰრმაზდის თანმხლები ანგელოზები სამოთხეში. ორნი შვიდი ამაჰრასპანდადან: სრულყოფილება და უკვდავება. მთავარანგელოზთა შვიდეული არის აჰურამაზდას/ოჰრმაზდის უპირველესი ქმნილება სულიწმინდით.

ჭებოდე მაგ ლაპარაკის დროს, რაა!“.

მეორე, რაც ბრძანეს მამებმა: სიკვდილმისასჯელებსაც კი, ვიდრე ისინი ცოცხლებში არიან, ხამს მიერთვას საკვები; ხოლო ზარმაცებს და უსაქმურებს კი საჭმელ-სასმელი არ უნდა მიეცეს.

მესამე: შურიანთა ვნება იმდენად ძლიერია, რომ შური უბნელებს მათ მზის ბრწყინვას და მთვარის ნათელს! ვერ გრძნობენ წყალთა მდინარებას და ვერ ამჩნევენ მცენარეთა ზრდასაც! შურიანი ენოდება მას, ვინც მწუხარეა სხვისა სიკეთესა ზედა. ხოლო ავ თვალზე კი ცნობილია, რომ ავი თვალი შეიძლება ეცეს ნებისმიერს: კეთილ ადამიანებს სხეულისა და ნივთების გზით, ბოროტებსაც – ზუსტად ასევე.

ისმის კითხვა: ვინ ჩაჰბერა სიცოცხლე მავნე ცხოველებს?

პასუხი ასეთია: ვინა და – ოჰრმაზდმა. რატომ და იმიტომ, რომ აჰრიმანმა დაძვრნა მავნე ცხოველთა სხეულები, შემდეგ კი დაუღრიალა ოჰრმაზდს პირობათა მეთვრამეტე მუხლის თანახმად: „ჩაჰბერე ამათ სიცოცხლე, თუ არა და შენს ხელშეკრულებას ბეჭედს არ დავუსვამ!“.

მაშინ ოჰრმაზდმაც, უმაღლესი მართლმსაჯულების ანუ უმთავრესი შეთანხმების აღსასრულებლად და მკვდრეთით აღდგომის გულისთვის, ჩაჰბერა სიცოცხლე მავნებელ პირუტყვთ. ყველამ, მავნე ცხოველის მოკვლისას, უნდა წარმოთქვას: „ვცემ, ვკლავ, ცოდვათა მონანიებისთვის და ჩემი სანატრელი სულის ცხონებისთვის“. ამ სიტყვებში იგულისხმება:

რამდენიც ერგება მავნე ცხოველის მომსპობს მისი მოკვლისთვის, იმდენივე ამოიშლება მის მიერ ჩადენილი ცოდვებიდან. და, ამდენად, ადამიანს სასიკეთო საქმეებიც მოკლული მავნე ცხოველების შესაბამისად ჩაეთვლება. და ყველა საქმეში და მონყალებაში ხამს წარმოთქვა: „ყველაფერს ვმოქმედებ ცოდვათა მონანიებისთვის და საყვარელი სულის ცხონებისთვის, რათა წყალობა იყოს ორმხრივი“.

კითხვა: უნდა გაუსვა თუ არა მინაზე დანის წვერი და კბილსანმენდის წვერი?

პასუხია: კი, უნდა გაუსვა, რადგან კეთილმსახურნი, როცა ღმერთთა ძალმოსილებით ასრულებენ მეზდს,¹ საჭმლის სიჭარბის წარმოქმნამდე იყენებენ დანებს² და კბილსანმენდებს. აჰრიმანი და დევთა³ ნაშიერნი ბოროტებაში და გაუტანლობაში იმყოფებიან და თუ დანისა ან კბილსანმენდის წვერს მინას არ გაუსვამ, ის იქცევა აჰრიმანისა და ბოროტი ძალების იარაღად თუ საშუალებად. არიან ისეთებიც, ვინც მხოლოდ ღვთის შემწეობით მოიქცევიან სწორად და ბოროტი ძალისგან თავის დაცვას შეძლებენ.

სვამენ კითხვას: თუ არის ჯოჯოხეთში დანიშნული ვინმე ოჰრმაზდის მომხრეთაგან, ვინც სასჯელს უყენებს ცოდვილთ?

დე, იყოს ამის პასუხი: ოჰრმაზდის მხარდამჭერთაგან არავინაა დანიშნული ჯოჯოხეთის შიგნით, მაგრამ ჯოჯოხეთს თვალს ადევნებენ შემდეგი მნათობნი და მთიებნი: *ძაღლის ვარ-*

¹ მეზდი – ზოროასტრული რიტუალების საკრალური ტრაპეზი, შეიცავს ხორცსაც.

² დანა, დანის წვერი – ეს სიტყვა ხელნაწერებში არ იკითხება, ჩვენი ინტერპრეტაციაა.

³ დევი, დევები – ბოროტი ძალები, ავსულები. წარმოშობით ეს სიტყვა იგივეა, რაც ინდური *დევა* (ღვთაება, ღმერთი). ინდურ და ირანულ კულტურათა ურთიერთდაშორების შემდეგ ამ სიტყვამ ირანულ ენებში საპირისპირო მნიშვნელობა შეიძინა. ახ. სპ. *დივ*. იგივეა ქართული *დევი* და *ბაყდევი*.

სკვლავი, კუროს (ზროხის) ღვთისდარი მნათობი, ქნარი და რვილის ვარსკვლავთკრებული ანუ დიდი დათვის თანავარსკვლავედი¹. ვიტყვი კიდევ, ამათ ისეთი მახვილი მზერა აქვთ, შუაგულ ჯოჯოხეთის კუპრს ისე ნათლად ჭვრეტენ, ვითარცა ადამიანი, თვალი რომ უჭრის, სარკეში იხედება და უცქერს იქ საკუთარ ტანს; ხოლო ისინი იმაზე უფრო ცხადლივ ხედავენ. და რომ არა ამ მნათობთა მფარველობა, აპრიმანი და დევმმაკნი სრულად გაანადგურებდნენ ცოდვილთა სულებს.

ცნობილია, რომ ცოდვილმა ყოველი ცოდვის მოსანანიებლად რამდენიმე სასჯელის საფასური უნდა ზღოს; და თუ მას მერე, რაც ისინი მოიხდიან სინანულით დამსახურებულ სასჯელს, კიდევ გადაკრავენ მათ სულებს მათრახს, მაშინ იქვე აღსრულდება მკვდრეთით

აღდგომა და ის სულები შეიძენენ საბოლოო სხეულებს.²

ყოველდღე დღეში სამჯერ ჯოჯოხეთში ესმით ამაჰრასპანდების³ შეძახილები და სიტყვები: „ნუ გეშინინ, რამეთუ აღვადგენთ მკვდრეთით თქვენს ტანებს!“ და სააქაოშიც მრავალჯერ უთქვამთ ანგელოზთ თქვენთვის სულის სარგო, სულის დასახსნელი სიტყვები და გზა ჭეშმარიტებისა, ხსნისა უჩვენებიათ, მაგრამ შეგისმენიათ, არ შედგომილხართ! კვლავაც დღეში სამჯერ ჰომი⁴ ყურში უჩურჩულებს ცოდვილთ: „მე დაგამშვიდებთ და ნუ გეშინიათ, რამეთუ გამოვაცლი თქვენს სულებს სიკვდილს, და თქვენი სული გახდება უკვდავი, ისევე, როგორც აღარ იქნება მოკვდავი თქვენი ტანიც!“.

დასმულია კითხვა: სიკეთეთაგან, სათნოებთაგან და ცოდვათა მონანიე-

¹ კეთილი ვარსკვლავი, სირიუსი, ალდებარანი, ვეგა და დიდი დათვის თანავარსკვლავედი, ფალაური ფორმებით: ტიმტარი (ტიმტრია), სადვესი, ვანანდი და ჰაფ(ფ)თორინგი; თვალყურს ადევნებენ შორიდან ჯოჯოხეთს, სადაც ცოდვილნი იხდიან სასჯელს ცოდვების გამოსყიდვის მიზნით. თარგმანში წარმოდგენილია ქართული, მათ შორის, ძველი ქართული ასტრონომიული შესატყვისები. ჯამურად გათვალისწინებული გვაქვს შემდეგი წყაროები: სათანადო ქართული, ფალაური, რუსული, ევროპული ენების ლექსიკონები, ფალაური კულტურის ენციკლოპედია, რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“, ვიქტორ ნოზაძის თხზულება „ვარსკვლავთმეტყველება ვეფხისტყაოსანში“ და სხვა. მთარგმნელის მისწრაფება ამ შემთხვევაში იყო, გამოეყენებინა ხელმისაწვდომი უძველესი ქართული ტერმინოლოგია, პირველ რიგში, „ვეფხისტყაოსნიდან“. მოკლედ ვაყალობებთ შემდეგ ჯამურ შესატყვისებს: სირიუსი – ძალლი (რუსთაველი), ქოფაკი; ალდებარანი – კუროს ალფა, ღმერთის (ზევის) გამოსახვა (შესატყვისი); ვეგა ანუ ლირა – ქნარი; დიდი დათვის თანავარსკვლავედი – დათვი ან რვილი, ციცხვის ვარსკვლავთკრებული; ძალლის ვარსკვლავთკრებული (ტიმტარი), კუროს ალფა (ალდებარანი), ქნარი (ვეგა, ქნარის ალფა), რვილი ანუ დიდი დათვის თანავარსკვლავედი. რვილი 99999 ანგელოზთან (ფ(ფ)რავაშთან) ერთად იცავს ჯოჯოხეთის კარს 99999 ავსულის, ეშმაკის, დემონის, ჯადოქრის იქიდან გამოსვლისგან: იგი ჯოჯოხეთის გუშაგია, კარების დარაჯია ანუ ქვეყნის მცველია.

² უკანასკნელი, საბოლოო სხეული (ტანი) – ტანი, რომელიც უნდა შეისხას ყველა მკვდრეთით აღდგომილმა, აღმდგარმა ადამიანმა განკითხვის ჟამს, აღდგომაზე.

³ ამაჰრასპანდები – მთავარანგელოზები. ოჰრმაზდის უპირველესი, უწინარესი ქმნილებანი: უკვდავი წმინდანნი. ოჰრმაზდის შვიდი მთავარი თანამდგომი, თანამოსაგრე; მფარველნი ადამიანის, საქონლის, მცენარეების, წყლის, ცეცხლის, ცის.

⁴ ჰომი – იგივე ჰაომა, ჰაუმა, ჰომა, სომა. ზოროასტრელთა (აგრეთვე ვედების დროინდელ ინდოელთა, ადრე კი საერთო ინდოირანელთა ანუ არიელთა) რიტუალური, ღვთიური მცენარეული სასმელი. ამორებს სიკვდილს, აჯანსაღებს, დღეგრძელობას უზრუნველყოფს. ღრმა რელიგიური, ღვთაებრივი დატვირთვა აქვს.

ბიდან რომელია თავისთავად ყველაზე სრულყოფილი და ფასეული?

გაცემულია პასუხი: მავნე ცხოველთა მოკვდინება და წმინდა ცეცხლის ჯეროვანი დაცვა, რამეთუ ყველა მავნებელი წარმომდგარია აპრიმანის სხეულიდან და ამ დროს აპრიმანი¹ ტკივილს განიცდის. როცა მოწყალეობას გასცემენ კეთილ, ალალმართალ ადამიანებზე, წყალობა არ მოიკლებს, პირიქით – ორმხრივად გაორმაგდება: ერთი მხრივ საქმის არსია, მეორეს მხრივ – გაცემული მოწყალეობა შემოქმედი ოპრმაზდის საგანძურში მიედინება.

კვლავაც იკითხეს: ლემის ხორცს რად არ ჭამენ?

დე, იყოს პასუხი: იმიტომ, რომ ავსულნი ლემის საშუალებით ბოროტებას სჩადიან, რათა ზიანი და შფოთი მიაყენონ ადამიანებს. თუ ადამიანი ამ მძორს შეჭამს, ის ბოროტი ძალა შეაღწევს მის ტანში; ბოროტებისგან ადამიანები ხდებიან უმადურნი საკუთარი სხეულისა

და სულის, აგრეთვე, ამაჰრასპანდების მიმართ; იქცევიან ფიცის გამტეხებად და ცოდვილებად.

კვლავ ისმის კითხვა: სახლში, სადაც მომაკვდავი ადამიანია, სამი ლამის განმავლობაში რატომ არ იჭმება შემწვარი ხორცი? და, თუ მიირთვეს, რა სიბოროტეს გადაეყრებიან?

დაე, უპასუხონ ასე: იმის გამოისობით, რომ ბოროტი სული ნასრუშტი², შედის რა იმ სახლში, დააჯდება მიცვალებულის გვამს; და იმ მკვდრის გვამიდან იგი გადავა ყველა ცოცხალი ადამიანის ტანზე, ვინც კი იგემებს საჭმელს. ამ მიზეზით ამ ადამიანს სიკვდილი ეწვევა უფრო ნაადრევად; ეს სიკვდილი იქნება უფრო მძიმე და საშინელი; უფრო სასტიკად მტკივნეულად განემორება იგი სიცოცხლეს; ხოლო მისი ცნობიერების რღვევისას უფრო დიდი ჭირი დააცხრება თავზე.

დავასრულეთ სიჯანსაღეში და სიხარულში და სიმშვიდეში.

¹ აპრიმანი – აპრიმანი, არიმანი, ზოროასტრული სატანა, ოპრმაზდისა (ორმუზდის) და ადამიანის დაუძინებელი მტერი. არსებობდა იმთავითვე, პირველადი ბოროტება.

² ნასრუშტი – გვამის ავსული, ხშირად წარმოისახებოდა ბუზის სახით. ნასრუშტი ვნებს ცოცხლებს მკვდრების საშუალებით და ჭირისუფალთა მიერ საჭმლის მიღების გზით. მიცვალებულის სახლში სამი დღე-ღამე არ უნდა ეჭამათ, მით უფრო ხორცი.

ფალაურიდან თარგმნა
მაია სახოკიამ

აბულყასემ ფირდოუსი

(მე-10-მე-11სს.)

ძველი ეპოქების ლიტერატურის გადარჩენისა და შენარჩუნების მიზნით მთელ მსოფლიოში სულ უფრო პოპულარული ხდება კლასიკოსი ავტორების ნაწარმოებების ადაპტირების პროცესი. თანამედროვე ირანულ მკითხველში განსაკუთრებული ყურადღებით ფირდოუსის ბრწყინვალე ეპოსის, „შაჰნამეს“, ადაპტაციები სარგებლობს.

2006 წელს ირანში გამოცემული „შაჰნამეს“ ადაპტირებული ვერსიების სერია სახელწოდებით „დასურათებული ზღაპრები შაჰნამედან“ ცნობილი ეპოსის სხვადასხვა დამოუკიდებელ ეპიზოდს აერთიანებს. მათ შორისაა ზაალისა და სიმორლის ამბავი, რომელსაც დღეს ვთავაზობთ „არმაღანის“ მკითხველს.

ადაპტაციის ავტორია ჰოსეინ ფათაჰი, ხოლო ილუსტრატორი – მოჰამადრეზა დადგარი.

ზაალი და სიმორლი

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ძლიერი და ძლევამოსილი ფალავანი, სახელად საამი. საამი თავისი დროის ყველაზე ღონიერი ფალავანი იყო და ამიტომ მას ყველა „ქვეყნიერების ფალავანს“ ან „მთელი ქვეყნიერების ხალხების ფალავანს“ უწოდებდა. საამ-ფალავანი ზაბულისტანს¹ განაგებდა.

გამორჩეული მეომარი საამი შემკული იყო უამრავი სიკეთით, ამიტომ ზაბულისტანის მოსახლეობას ის ძალიან უყვარდა. მიუხედავად ამისა, იგი არ იყო ბედნიერი, რადგან წლები გადიოდა, შვილი კი არ ეძლეოდა.

ერთ მშვენიერ დღესაც გულმხურვალედ მლოცველმა საამ-ფალავანმა ღმერთს ვაჟიშვილის შეძენა შესთხოვა.

ღმერთმა შეისმინა საამის ლოცვა. განვლო რამდენიმე დღემ და ცოლმა ქმარს მუცელში ვაჟის ყოლა აუწყა. საა-

მი ამ ამბავმა გაახარა და კარგ გუნებაზე დააყენა. ზაბულისტანის მოსახლეობაც სიხარულმა მოიცვა. იმ დღის შემდეგ ყველა მოუთმენლად ელოდა ბავშვის დაბადებას. დრო ნელა გადიოდა. თითოეული თვე მთელ წელს უტოლდებოდა. ბოლოს და ბოლოს, ცხრა თვე, რომელიც თითქოსდა ცხრა წლად ქცეულიყო, მიიწურა და ახალშობილის ამქვეყნად მოსვლის დღემაც მოაღწია.

საამის მელოგინე ცოლს მოხუცი ბებიაქალი ედგა თავს, ხოლო პირისფარეშები პატარას დაბადებას კარს უკან ელოდნენ. მალე ოთახში ჩვილის ტირილი გაისმა. ბედნიერმა დედამ შვილს სიხარულით ანთებული თვალებით დახედა. ბავშვს სხეული ვერცხლს, ხოლო თმა თეთრ თოვლს მიუგავდა. შვილის თეთრმა თმამ დედა დააღონა. დანავლიანდნენ ბებიაქალი და პირისფარე-

¹ სამხრეთ-აღმოსავლეთ ირანის ისტორიული რეგიონი. დღევანდელი სისტანი

შეზიდა. მოხუცმა ბებიაქალმა ბრძანება გასცა: „კარი დაკეტეთ! ეს ამბავი ქვეყნიერების ფალავანის ყურამდე არ უნდა მივიდეს. არავინ არაფერი თქვათ. ჯერ კარგად დავფიქრდეთ და გამოსავლის პოვნას შევეცადოთ“.

შვიდი დღე და შვიდი ღამე გავიდა. ბოლოს მოხუცმა თქვა: „გამოსავალი არ არის, ფალავანს სიმართლე უნდა ვაცნობოთ“.

ვერავინ გაბედა ამ ამბის საამისთვის თქმა. ყველას მისი რისხვისა ეშინოდა. მაშინ მოხუცი ბებიაქალი თავად ეახლა ფალავანს და ტახტრევანზე ამყად მჯდომ მბრძანებელს შეჰბედა: „დიდება ზაბულისტანის მბრძანებელს! დღეგრძელი და ბედნიერი იყავ, დიდებულო მმართველო, რამეთუ უფალმა პირმშვენიერი ვაჟიშვილი გიბოძა; ტანად – წმინდა ვერცხლის, სახით – ნაზი ყვავილის და თმით – თეთრი თოვლის დარი“.

ამ სიტყვების მოსმენისთანავე საამ-ფალავანი წამოდგა და შესძახა: „რას ამბობ? თეთრი თმა აქვსო?“

მოხუცმა მიუგო: „ფალავანო, ეს ახალშობილი შენი ძეა. ის ძე, რომელიც ღმერთს შესთხოვე. მადლიერი იყავი იმისი, რაც ღმერთმა გიბოძა“.

განრისხებულმა საამმა მოხუცის სიტყვები არ შეისმინა. ცოლის ოთახში შევარდა, ჩვილის აკვანთან შეჩერდა და თეთრთმიან და შავთვალა ახალშობილს დახედა. შემდეგ თმაზე ხელი შეავლო და დანალვლიანებულმა დაიგმინა: „განა რა ცოდვა მაქვს ჩადენილი ისეთი, რომ ღმერთმა ამისთანა შვილი მარგუნა?“ მერე თვალეები ცისაკენ აღაპყრო და თქვა: „ღმერთო, გამათავისუფლე ცოდვისაგან და პატივი არ ამყარო. ნუ

გამხდი ხალხის მასხარად ასაგდებს. ხვალ დიდებულები და ფალავნები ჩემს სანახავად რომ მოვლენ და შემეკითხებიან, რატომ აქვს ამ ბავშვს თეთრი თმაო, რა ვუპასუხო? დამცინებენ და ამ ყველაფერში მე დამადანაშაულებენ. რომ შემეკითხებიან, ეს ეშმაკეული შენს სახლში რას აკეთებსო, რითი ვიმართლო თავი?“

ამ ფიქრებში მყოფ საამს თვალთ დაუბნელდა და იყვირა: „არა, ეს ადამიანის შობილი არაა, ეს ეშმაკის მოვლენილია. მას მალე წაიყვანენ აქედან. ისეთ ადგილას წაიყვანენ, რომ ვერავინ იხილოს თვალთ“.

საამის ბრძანებით, შუალამით, ორმა კაცმა ახალშობილი ქალაქიდან გაიყვანა. გადაიარეს მთები, მინდვრები, მდინარეები და, ალბორზის მთასთან რომ მივიდნენ, ბავშვი ქვის ლოდზე დაანვიწეს და უკან გაბრუნდნენ.

უცოდველი ჩვილი მშვიერი იწვა ქვის ლოდზე და შიმშილისგან ხან თითს წოვდა და ხანაც ტიროდა. ორი დღე გავიდა. მესამე დღეს, შუადღის მზემ რომ გამოანათა, თავისი ბუდიდან, რომელიც ალბორზის მთის წვერზე იყო, სიმორლი¹ გამოფრინდა.

სანადიროდ გამოფრენილი ფრინველთა მეფე ცაში კამარას კრავდა, როდესაც თვალი მოჰკრა მთის ძირში, ქვის ლოდზე მწოლიარე ახალშობილს. ღმერთმა იმავე წუთს სითბო და სიყვარული ჩაუღვარა სიმორლს გულში. ჩამოფრინდა ციდან და ბავშვთან დაფრინდა. ჩვილის შემხედვარეს გული დაეწვა. ფრთებით აიყვანა და თავის ბუდეში წაიყვანა.

ნანადირევის მომლოდინე მშვიერი შვილები შინ დაბრუნებულ სიმორლს სიხარულით მიეგებნენ. ერთი სული ჰქონ-

¹ ზღაპრული ფრინველი, ფრინველთა მეფე.

დათ, დედის მიერ მოტანილ საჭმელს გემრიელად შეჭქცოდნენ, მაგრამ სიმორღმა მათ უთხრა: „ჩემო შვილებო, ამ უცოდველ ადამის ძესთან არაფერი გესაქმებათ. მე ის მიტოვებული და მშიერი ვიპოვე. არავინ იცის, მისი დედა და მამა სად წავიდნენ და ის ამ მთიან ადგილას მარტო რატომ დატოვეს“.

ცოტა ხნის შემდეგ სიმორლი კვლავ გაფრინდა ბუდიდან, რათა შვილებისთვის საჭმელი მოეტანა.

გადიოდა დღეები, კვირები, წლები და ბავშვი ჯადოსნური ფრინველის გვერდით იზრდებოდა. სიმორლი მას აჭმევდა, ადამიანების ენასა და მეცნიერებებს ასწავლიდა. ბავშვს სახელად დასთან¹ დაარქვა. დასთან დღისით მთაში მიდიოდა, ზოგჯერ ნადირობდა კიდეც და ამიტომ ჯან-ლონით სავსე, ძლიერი ახალგაზრდა დადგა.

ერთ მშვენიერ დღეს ალბორზის მთასთან ქარავანი გაჩერდა. ქარავნის ერთ-ერთმა მგზავრმა მთაზე სიმორლის ბუდე შენიშნა და დანარჩენ მგზავრებსაც აჩვენა: „მეგობრებო, შეხედეთ, სიმორლის ბუდე“.

ყველამ მთას ახედა და მის კენწეროზე მდებარე სიმორლის ბუდის გვერდით მდგომი თეთრთმიანი, ტანმალალი ჭაბუკი დაინახა. ქარავანმა გზა განაგრძო და მისმა მგზავრებმა გზად შემხვედრი ყველა ქალაქის მკვიდრთ უამბეს ნანახის შესახებ.

ამის შემდეგ მთელი ქვეყანა მთის მწვერვალზე მცხოვრებ თეთრთმიან ჭაბუკზე ალაპარაკდა. ამ ამბავმა საამის ყურამდეც მიაღწია. საამს გაახსენდა თავისი თეთრთმიანი შვილი და გაიფიქრა: „ნუთუ ეს ჭაბუკი ჩემი პატარა შვილია?“

ამ ფიქრმა საამს მოსვენება დაუკარ-

გა. ერთ ღამეს უცნაური სიზმარი ნახა: ერთი ცხენოსანი ეახლა და ახარა: „ეჭვი, ფალავანო, ერთი კარგი ამბავი მაქვს შენთვის, შენი შვილი ცოცხალია“.

გამოღვიძებულმა საამმა ბრძანა, რომ მისთვის ბრძენი და ღვითსმოშიში კაცი მიეგვარათ. ფალავნის წინაშე წარმდგარმა მოხუცმა ბრძენმა შეჰკადრა: „დიდებულო, ყველა სულიერს – ლომს, ვეფხვს და მგელს საკუთარი ნაშიერი უყვარს. ისინი მათ ზრდიან და კვებავენ. ხოლო შენ უცოდველი შვილი მთაზე მიატოვე. ეს დიდი ცოდვაა. ჯერ ღმერთს შესთხოვე, ცოდვა მოგიტევოს და შემდეგ მის საძებნელად ალბორზის მთაზე წადი, რათა დარწმუნდე, რომ ცოცხალია“.

გაკვირვებული საამი ბრძენს შეეკითხა: „განა მიტოვებული ჩვილის ცოცხლად დარჩენა შესაძლებელია?“

ბრძენმა მიუგო: „ღმერთი ვის მფარველობასაც გადაწყვეტს, იმას სიცხე, სიცივე და სიმარტოვე ვერაფერს დააკლებს, რამეთუ ცისა და მიწის ყველა ბინადარი დაეხმარება გადარჩენაში“.

საამ-ფალავანმა შეკრიბა ლაშქარი და ალბორზის მთისაკენ გაემართა. ლაშქარი საამის წინამძღოლობით დღე-ღამე, სიქის გაცლამდე, მიაჭენებდა ცხენებს.

ალბორზის მთასთან მისულეებმა, მთის წვერზე სიმორლის ბუდის გვერდით მდგომი ტანმალალი ჭაბუკი დაინახეს. საამმა ვაჟის ხილვისთვის ღმერთს მადლობა შესწირა და მთაზე ასვლა და შვილის ჩამოყვანა მოინადინა. მაგრამ მთა ძალიან მაღალი იყო, ხოლო სიმორლის ბუდესთან ცხენით არ მიისვლებოდა. საამმა ხელები ალაპყრო ცისკენ და ღმერთს შეჰლაღადა: „ღმერთო, დამიბრუნე შვილი“.

¹ სპ. داستان (Dastān) – ამბავი, ზღაპარი; ჯადოქრობა.

როდესაც სიმორღმა ბუდიდან საამი და მისი მხლებლები დაინახა, მიხვდა, რომ ისინი დასთანის წასაყვანად მოსულიყვნენ. უთხრა ჭაბუკს: „დასთან, მამაშენმა მოგაკითხა. შენ მისი შვილი ხარ და მასთან ერთად უნდა წახვიდე. გინდა, მიგიყვანო?“ დასთან დამნუხრდა და თვალზე ცრემლი მოადგა. სიმორღს ჰკითხა: „ნუთუ მოგბეზრდა ჩემი ყურება? ჩემი სახლი აქ არის, არ მინდა სხვაგან წასვლა“.

სიმორღმა უთხრა: „დასთან, შენ ზაბულისტანის მბრძანებლის – საამის ვაჟი ხარ. შენი სახლი იქ არის. უნდა წახვიდე, რადგან მამაშენის მერე შენ გახდები ზაბულისტანის გამგებელი. ნადი და, თუ იქ არ მოგეწონება, მოგაკითხავ და უკან წამოგიყვან“.

სიმორღმა ფრთიდან ბუმბული ამოიძრო, დასთანს მისცა და უთხრა: „ეს ბუმბული ყოველთვის თან გქონდეს. როცა ჩემი დახმარება დაგჭირდება, ბუმბული დაწვი და მაშინვე შენთან გავჩნდები“.

ამ სიტყვებმა ჭაბუკი დაამშვიდა. სიმორღმა ის ფრთებზე შეისვა, აფრინდა და მთის ძირში, მინაზე დასვა. საამმა შეხედა ვაჟიშვილს, სიხარულით ამოიგმინა და გულში ჩაიკრა. შემდეგ უთხრა: „შვილო, გთხოვ მაპატიო. წარსული დაივიწყე, რამეთუ ვინანიებ ჩემს დანაშაულს. ღმერთს პირობა მივეცი, რომ შენ ჩემთვის მუდამ ძვირფასი იქნები და, რასაც ისურვებ, ყველაფერს შეგისრულებ“.

მერე, საამის ბრძანებით, დასთან ლამაზი ტანისამოსით შემოსეს და ზა-

ალ-ზარი – „ოქროს ზაალი“ უწოდეს.

ზაბულისტანის მბრძანებელმა სიმორღს მადლობა გადაუხადა და გამგზავრების განკარგულება გასცა. ჯარისკაცებმა ზაალი დიდ სპილოზე აამხედრეს და გზას გაუდგნენ.

ზაბულისტანში შესულ ზაალს ხალხი სიხარულით შეეგება. საყვირს ჩაჰბერეს და დოღს შემოჰკრეს. მხიარულებამ შვიდ დღესა და შვიდ ღამეს გასტანა.

ამ ამბავმა ირანის შაჰის, მანუჩეჰრის, ყურამდეც მიატანა. გახარებულმა შაჰმა საამს თავისი ვაჟი, ნოზარი, აახლა და სასახლეში მიიპატიჟა.

საამი ზაალთან და ჯარისკაცებთან ერთად ეწვია მანუჩეჰრის სასახლეს. სასახლეში მისულებს შაჰი თავად გამოეგება, შინ შეუძღვა და გვერდით დაისვა. ზაბულისტანის მმართველმა დაწვრილებით უამბო შაჰს ვაჟის პოვნის ამბავი.

ზაალის ამბის მოსმენის შემდეგ მანუჩეჰრმა ვარსკვლავთმრიცხველები იხმო და ზაალის ბედ-იღბალის წინასწარმეტყველება სთხოვა.

ვარსკვლავთმრიცხველებმა მანუჩეჰრს მიუგეს: „დიდო მეფეო, გიხაროდენ, რამეთუ ეს ჭაბუკი დღეგრძელი იქნება. ბრძენი და გონიერი ფალავანია და ბრწყინვალე მომავალი აქვს“. ამ წინასწარმეტყველებამ მანუჩეჰრი გაახარა და ზაალს ლამაზი ტანისამოსი და ძვირფასი საჩუქრები უძღვნა. მერე კი ზაბულის, ინდოეთისა და ჩინეთის მბრძანებლობა უბოძა.

სპარსულიდან თარგმნა
თინათინ ნიკლაურმა

ბაბა თაჭერი

(1000-1055)

ბაბა თაჭერი „ურიანის“ ფსევდონიმითაც არის ცნობილი, რაც უპოვარს, უქონელს ნიშნავს. იგი დაიბადა და ცხოვრების უდიდესი ნაწილი გაატარა ჰამადანში. ბაბა თაჭერს გამორჩეული ადგილი უჭირავს სპარსული კლასიკური ლიტერატურის ისტორიაში. მისი დუბეითები დღემდე დიდი პოპულარობით სარგებლობს. ზუსტი ბიოგრაფიული ცნობების ნაცვლად პოეტის სახელი ლამაზი აღმოსავლური ლეგენდებითაა შემკობილი.

ბაბა თაჭერი ხშირად მიმართავდა მშობლიურ დიალექტს და სასაუბრო ფორმებს. ამან ხელი შეუწყო მისი შემოქმედების პოპულარობას ხალხში..

მას მიენერება სამასზე მეტი დუბეითი, რამდენიმე ყაზალი და ფილოსოფიურ-დიდაქტიკური ნაწარმოები „ქალამათ-ე ყესარ“, რომელიც არაბულ ენაზე შეუდგენია.

ბაბა თაჭერი, აბუ საიდთან ერთად, ერთ-ერთი პირველი სუფი ავტორია სპარსულენოვან სივრცეში.

დუბეითები

* * *

სამაროვანთან ჩავიარე, მოსილმა თალხით,
ისმოდა კვენესა, ტრიალებდა ვაების ჩარხი...
და თავის ქალა შესჩიოდა მიწას გოდებით:
„წუთისოფელი ქერის ფშუტე მარცვლადაც არ ღირს“.

* * *

შენი ბინაა ჩემი თვალი, თხოვნით გავწამდი,
რომ მის ფოსოში დაივანო, დატკბე ამ წამით,
ოლონდაც ფრთხილად, ამ თვალეებზე სეირნობისას
არ გამოგედოს ფეხში ეკლად ჩემი წამწამი.

* * *

მას, ვისაც უყვარს, ვერ აუმღვრევს შიში გუნებას,
ვერა ბორკილმა ვერ შეცვალოს მისი ბუნება,
შეყვარებულის გული, ალბათ, მშიერ მგელსა ჰგავს,
რომელსაც მწყემსის შეძახილი არ ეყურება.

* * *

მე სხვა ოცნება არც მექნება, ვტირი თუ ვმღერი,
დაუდგეს სატრფოს ტიტასავით გაფურჩქვნის ჯერი,
ჩემი ნალველი, ერთხელ მაინც, მთას თუ გავანდე,
არ იყვავილებს მის კალთაზე ბალახის ღერიც.

* * *

შემოკეკლუცდა გაზაფხული, მინდვრად მარები,
მერე მის მსგავსად გაიხურა ყრმობამ კარები,
ყრმათა საფლავზე ყელყელობს ტიტა ურიცხვი,
და მათ საჭვრეტად გამოსულან ტანკენარები.

* * *

ის ცეცხლოვანი ფრინველი ვარ, რომლის ნათება
ყველაფერს ნაცრავს, ფრთას რომ გზნება შეემატება,
თუკი კედელზე მიმახატავს მხატვარი ვინმე,
მთელ ამ სამყაროს გადაბუგავს ჩემი ხატება.

* * *

მთესავი ვინმე მინდვრად იდგა ცრემლდათხეული,
თესავდა ტიტას მარტოკაცი, ბრგე და ეული,
თან თესავდა და თან ვაებდა: „ვაგლახ, სანუთროვ!
ჯერ უნდა ვზარდო, მერე დავთმო ეს ხელეური“.

* * *

სატრფოვ, ტიტა ხარ, მთის კალთაზე ნაზარდი ტიტა,
ია, წყაროსთან ამოსული, თრთოლა რომ იტანს,
თუ ტიტა მხოლოდ ერთი კვირა ცოცხლობს ამქვეყნად,
შენ რად მეგულვი მთელი ჩემი ცხოვრების დვრიტად.

* * *

არ ვუნცი, გული ვინ შეშალა. ჩივის, კმარაო!
ვის კერას უზის, ანდა საით დაგზაშარაობს,
ალარც ის ვუნცი, სვედავსილი გული უხანო,
ვის მთვრალ ნარგიზებს ემონება ასე ამაოდ.

* * *

ვარდი შევნიშნე ეკლის ძირას, ობლად ნამყოფი,
ვკითხე: „როდისღა შეგეხები, მთვრალი ამ ყოფით?“
მითხრა „მებაღევ! მაპატიე, ნუკი დამძრახავ,
სიყვარულის ხემ გვიან იცის მოსხმა ნაყოფის“.

* * *

ვიცი, არ მკითხავ გულგასენილს, დარდით დაკოდილს,
ვინ იწილხვედრა ჩემი ბალი, ჩემი ნალკოტი,
ერთი ხანია, შენს ხსოვნაში ჩავნაცრებულვარ,
ალარც ის ვუნცი, ასე დიდხანს ვილას ამკობდი.

* * *

ერთად მეახლა სამი დარდი, გულის მდაღველი,
სიყარიბე და ტყვეობა და სატრფოს ნაღველი.
ჰე, მუსლიმებო! იმ პირველ ორს კიდევ რა უშავს,
სატრფოს დარდია ვარამთაგან ტოლუნახველი.

* * *

ღმერთო, მომხედე! მვედრებელნი შენა გხადიან,
უთვისტომოსთვის თვისტომი ხარ, შემნეც, ცხადია.
ყველა ერთს ამბობს, არა ჰყავსო თაჭერს არავინ,
ღმერთო, შენ გარდა, მე სხვა სატრფო არ მახადია.

* * *

თუ ეს გულია სატრფო, მაშინ სატრფო რა იქნა?
და თუ პირიქით, შევუპყრივარ ახალ საფიქრალს.
გულსა და სატრფოს ერთმანეთში შერწყმულს ვხედავ და
ერთსაც ველარ ვცნობ, ან მეორე ვიცნო რარიგად.

* * *

მოდი, ბუღბულო! შემომხედე, ვარ ასეთ დღეში.
ჩემგან ისწავლე სიყვარულის გზნება და ეშხი,
შენ ვარდის გამო დიდი-დიდი ხუთ დღეს იგლოვო,
მე დღე და ღამეც ამრევია მიჯნურის ხელში.

* * *

ღმერთო! დაიქცეს ეს ცარგვალი, ცრემლით რომ გვალტობს,
სამყაროს ძეთა შესამუსრად ტრიალებს მარტო,
არავინ ამბობს: „კიდევ ცოცხლობს ქვეყნად მავანი“,
გვამცნობენ: „ერთიც გამოგვაკლდა, ჩაბარდა პატრონს“.

* * *

არც რა იღუმალს შევუქმნივარ სიღინჯის ნდომით,
მე-გზაარეულს, არეული მერგუნა გონი,
ვინც კი, როდისმე, ბედდამწვარი ჩადეს მინაში,
მათი თიხისგან გამომძერნა უფალმა, მგონი.

* * *

ტირილს ვუნდები დღეცისმარე, ამაოდ ვცხარობ,
არ იშრიტება აღარაფრით ეს ცრემლთა წყარო,
მე შერწყმის ბაღში უსასოოდ ვდგავარ და ვხედავ,
იქ, სადაც ადრე ვარდი ვთესე, ეკალი ხარობს.

* * *

საღვინე ჯამი გამივარდა ხელიდან ღამით,
არ გატეხილა, სახტად დავრჩი მხედველი ამის,
აღბათ, მფარველმა გადმოხედა, თორემ უმისოდ
ძირს დაუგდებლად დამსხვრეულა ათასი ჯამი.

* * *

ვაგლახ! ვბერდები, ვეთხოვები მიწის ბინადრებს,
ძალი არ მერჩის, ბედის ბორბალს მაინც მივათრევ,
მეუბნებიან: „ბაბა თაჰერ, ტიტა მონყვიტი!“
როგორ მოვწყვიტო? აღარა მაქვს თვალთა სინათლე.

* * *

როგორ არ ვიცე თავში ხელი, თუ ცეცხლი მხრუკავს,
დამატყდა ფრთები, გაიღია შარაც და შუკაც,
მეუბნებიან: „ჰე, მაგანო, მოთქმას მოეშვი!“
როგორ მოვეშვა?! შენზე ფიქრი დამყვება უკან.

* * *

საფლავზე გაველ, ვაებისგან ბაგეთა მკვნეტი,
და იქ, შემცნობელს კაცთა ხვედრის, დამესხა რეტი,
ცალ სუდარაში გაახვიეს ღარიბ-ლატაკი,
მდიდარსაც არც რა ნაუღია სუდარის მეტი.

* * *

შენმა ტრფიალმა უდაბნოში დამაგდო ხელად,
ფრთები მომსხიპა, არსაიდან არა ჩანს შველა,
მოითმინეო, მასწავლიდი, რაც თავი მახსოვს,
ამ მოთმინებას სამარემდე მივყავარ ნელა.

* * *

სატრფოვ! შენა გაქვს ჩემი სული, ასე ეშხიანს,
ხილულს, უხილავს შენში ვეძებ, როდი შემშლია,
მე ეს ვარამი რად შემიჩნდა, არ ვუნყი სულაც,
ერთი კი ვიცი, რომ ნამალი მხოლოდ შენშია.

* * *

ღმერთო, უშენოდ ველარ ხარობს ვარდნარიც, დახე,
თუ ხარობს, თავბრუს სურნელებით ვერავის ახვევს,
ვისაც უშენოდ ეფინება ღიმი ბაგეზე,
მერე ვერასდროს ვერ განიბანს ცრემლიან სახეს.

* * *

რაც მკერდს მოშორდი, გულსაც მასში აღარ სურს ყოფნა,
სხვა რა ვინატრო, დაღვრილი ვარ ცრემლად და ოფლად,
სატრფოს სულს ვფიცავ, თუკი რამე, მასზე ძვირფასი,
ან ნუთისოფლად მეგულება, ან – ზესთასოფლად.

სპარსულიდან თარგმნა
გიორგი ხულორდავაძე

ჰუმანგ მორადი-ქერმანი

(დაიბ. 1944 წ.)

საბავშვო და საყმაწვილო ჟანრის ირანელი პროზაიკოსი ქერმანის პროვინციის სოფელ სირჩში დაიბადა. მისი ნიგნები: „მაჯიდის ამბები“, „ბრონეულის ლიმილი“, „ქვევრი“, „ტკბილი მურაბა“, „დასამალი რა მაქვს თქვენთან“ და სხვ. დიდი პოპულარობით სარგებლობენ ირანში. მწერლის ნაწარმოებები თარგმნილია მრავალ ენაზე. ჰუმანგ მორადი-ქერმანი არის სპარსული ენისა და ლიტერატურის აკადემიის ნამდვილი წევრი. მწერალს მიღებული აქვს არაერთი ადგილობრივი და საერთაშორისო ლიტერატურული ჯილდო. „არმალანის“ წინა ნომრებში უკვე დაიბეჭდა ჰუმანგ მორადი-ქერმანის რამდენიმე მოთხრობის თარგმანი. ამჯერად გთავაზობთ 27-ე თავს მისი ავტობიოგრაფიული რომანიდან „დასამალი რა მაქვს თქვენთან“, რომლის მთლიანად თარგმნის ნებართვაც ავტორმა შარშან მისცა მთარგმნელს – ნიკოლოზ ნახუცრიშვილს.

N27

პირველად ვხედავ ავტომობილს. ერთი ჯიპი რის ვაივაგლახით მოიყვანეს სკოლის წინ. სკოლას თავს ვანებებთ და მანქანას გარს ვეხვევით. ერთი ქვევიდან უყურებს, მეორე შიგნით იცქირება, მესამე საბურავებს უსვამს ხელს. ჯოხმომარჯვებული მძღოლი მანქანის ირგვლივ ტრიალებს და ბავშვებს ხელებში ურტყამს, სალონში რომ არ შეძვრნენ. ჯიპი ყველაზე დაბალ გორაკზე გადმოატარეს, უკვე მოიარა მახლობელი სოფლები, გაიარა უდაბნოს დასახლებები და ახლა ჩვენს სოფელში მოვიდა. რამდენიმე სოფლელი ბარითა და წერაქვით მანქანის წინ მირბოდა, ორმოებს ავსებდა და დიდ ქვებს განზე ყრიდა, ვიდრე ამგვარად არ მოაღწევინეს ჩვენს სკოლამდე. დაქოქვისას მანქანიდან მყრალი, შავი ბოლო გამოდის. სალონში ვიყურები. ვხედავ რკინის დიდ რგოლს, რომლის შუაშიც ღერძია. ღერძი სავარძლის წინ მანქანის ძირს ეკვრის.

აბდოლაჰი გვეუბნება:

– ეს საჭეა. როცა მობრუნება და უკან ნასვლა უნდათ, ამას ატრიალებენ.

აბდოლაჰი ერთხანს ქალაქში იყო და ბევრი მანქანა აქვს ნანახი. მანქანას გარს უვლის და ჩვენ – ბავშვებს გვიყვება, მანქანის რომელი ნაწილი რა საქმისათვისაა გამოსადეგი.

ავტომობილის საბარგულზე დიდი ძაბრი დაუმაგრებიათ. მძღოლი ჯიპიდან ვირის ჩლიქის მსგავს საგანს იღებს. ამ ვირის ჩლიქის ძირში მავთულია, რომლის ბოლო მანქანის ძარის თავზე დამაგრებულ დიდ ძაბრს უერთდება. მთელ სოფელს ფარავს ამ დიდი ძაბრიდან გამოსული ომახიანი და ბოხი ხმა:

„პატივცემული სოფლელეზო! ამ სალამოს სკოლაში კინოჩვენებაა. მობრძანდით კინოს სანახავად“.

არ ვიცი, კინო რაა. ბევრმა სხვაამაც არ იცის.

ლამით ყველა ბავშვი მშობლებითა და და-ძმებით თავს იყრის სკოლაში.

ეზოში ფეხმორთხმით ვსხდებით. ყველანი აქ ვართ. ძია ებრამიც აქაა. ჩიბუხს ტენის და თეთრ ფარდასთან ჯდება, რომელიც სადგრებზე დაუმაგრებულია. სკოლის დირექტორი როზგით ამომშინებს ანც ბავშვებს, ხოლო სოფლებს უფრო უკან გადაჯდომას სთხოვს. ერთი ყუთი მოაქვთ და ფარდისგან მოშორებით, მის პირდაპირ დგამენ ტაბურეტზე. შეკრებილი თანასოფლებლები და ნათესავები ერთმანეთში ლაპარაკობენ, ერთიმეორის ამბავს კითხულობენ. პაპაჩემიც აქაა. ბებია კი ვერ მოვიდა. აღარ შეუძლია სკოლის აღმართზე ამოსვლა. დიდად არც აინტერესებს. მეშვედში ყოფნისას ნანახი აქვს კინო. პაპაჩემიც ძია ასადოლას წაუყვანია ერთხელ ქერმანში. მე კი კინო ჯერ არ მინახავს.

დაბნელებისთანავე ყუთის თავზე რგოლი იწყებს ტრიალს და სხივი ფარდას ეცემა. დიდი ძაბრიდან ხმა გამოდის. ფარდაზე თეთრხალათიანი კაცის გამოსახულება ჩნდება, რომელსაც ხელში განიერპირიანი მინის ქილა უჭირავს.

თეთრხალათიანი კაცი ძროხის ფუნას ქილაში ათავსებს და თავს ახურავს. ჭურჭელი ერთბაშად ივსება მატლებითა და ბუზებით. ძაბრიდან კაცის ხმა ისმის:

„ცხოველისა და ადამიანის განავალი ამრავლებს ბუზებსა და სხვა მწერებს“.

შემდეგ ფარდაზე გლესკაცი ჩნდება ნაბდის ქუდით, შავი და განიერი შარვლით. ავადაა და შუბლი ხელსახოცით შეუკრავს. ქუჩაში მიბოდილობს, აქეთიქით კედლებსა და კარებს ეჯახება, ახველებს. ფარდაზე წარწერა ჩნდება: „ალიმორადი ფეხსალაგს...“. ვიდრე მე ვასწრებ ალიმორადისა და ფეხსალაგის დამარცვლას და წაკითხვას, ფარდიდან წარწერა ქრება. დირექტორი ყველას

გასაგონად ხმამალლა კითხულობს: „ალიმორადი ფეხსალაგს აკეთებს“. ბევრი წერა-კითხვის უცოდინარია. ძაბრი აცხადებს:

„ამ გლესკაცს ალიმორადი ჰქვია. მას სახლში ფეხსალაგი არ აქვს“.

ალიმორადი მიდის სახლში. მთელი მისი ოჯახი ავადაა. ბუზები და უსუფთაობა ანუხებთ. ბუზი ცხვირში უძვრება მის პატარა გოგოს. რამდენსაც არ აუქნევს ხელს, საშველი არაა, ბუზი კვლავ აჯდება ცხვირზე, ტუჩებზე, უძვრება ნესტოში. ცხვირზე ქეცი აქვს და წვინტილი ზედ შეჭმობია. ყველანი ვიცინით. ძაბრი გვეუბნება:

„ალიმორადი მიხვდა, რომ ფეხსალაგი ცხოვრებისათვის საჭირო რამ არის“. ფარდაზე ჩანს, ბართა და წერაქვით ხელში როგორ გადის ალიმორადი თავის სახლთან ახლოს უდაბნოში. რამდენჯერმე დასცხებს წერაქვს მიწას და ერთბაშად ჩნდება ორმეტრიანი ორმო. გაისმის ძია ებრამის ხმა:

– რაო, რაო? ტყუილია ეს!

მაყურებლები ქოთქოთებენ:

– განა დასაჯერებელია ორჯერ წერაქვის დაკვრით ამოდენა ორმოს ამოთხრა?

– ჩვენ ორი გოჯი სიღრმის ორმოს ამოსათხრელად წელში ვწყდებით.

– ტყუილია, ტყუილია, ყალთაბანდობაა! ასეთი ორმოს ამოთხრას ერთი დღე უნდა.

კაცი, რომელიც ფარდაზე სხივს უშვებს, წერაქვმომარჯვებული ალიმორადის გამოსახულებას აჩერებს და აცხადებს:

– ეს კინოა. აქ მეტი სიჩქარეა. ორი დღე ხომ არ გავუშვებთ ფილმს, მისხალ-მისხალ როგორ ითხრება ამ სიღრმის ჭა.

მერე ყუთის გვერდითა ღილაკის მეშვეობით ფარდაზე კვლავ აამოძრა-

ვებს აღიმორადს. იგი ერთმანეთზე ან-
ყოფს ორ აგურს, ოღონდ ვერ ვხვდებით,
საიდან მოიტანა ისინი. ერთბაშად ოთხი
მაღალი კედელი აღიმართება. ყველა
ხმაურობს, ყველა იცინის:

– ამ კედლების ამოყვანას რამდენი-
მე დღის შრომა სჭირდება. თანაც, თუ
მარტოს გინევს.

– ეს აღიმორადი რა უხეირო და
თაღლითია. რას ჯადოქრობს ამ ფეხსა-
ლაგის ასაშენებლად?

აღიმორადი აინუნში არ აგდებს მა-

ყურებელთა სიტყვებს, აფთაბეს¹ წყლით
ავსებს და ოთხი კედლის წინ დაკიდე-
ბულ ფარდას მაღლა სწევს, ოღონდ კაც-
მა არ იცის, ეს ფარდა აქ ვინ და როგორ
დაკიდა. შედის შიგნით და ფარდას
კვლავ ჩამოუშვებს. მიკროფონიდან მისი
კუჭის მოქმედების ხმა ისმის, რომელიც
მთელ სკოლას ეფინება. ყველანი ვიცი-
ნით. ფარდაზე ჩნდება წარწერა: „დასას-
რული“. კინო ძალიან მომეწონა. მეორე
დღეს სკოლაში სულ აღიმორადის სახე-
ლი გვეკერა პირზე და ვიცინოდით.

¹ ირანულ საპირფარეშოში განზანვისათვის გამოყენებული დოქი.

სპარსულიდან თარგმნა
ნიკოლოზ ნახუცრიშვილმა

ჩინური ლიტერატურა

სუ შ' (სუ ტონგფო)

(მე-11 ს.)

სუ შ'-ი სონგის დინასტიის (960-1279) გამოჩენილი ჩინელი პოეტი, კალიგრაფი, მხატვარი, გურმანი და პოლიტიკოსია. დაიბადა 1037 წელს, ასევე ცნობილი მწერლის – სუ ჭ'-ის ოჯახში. 19 წლისა იყო, როცა წარმატებით ჩააბარა სამოქალაქო სამსახურის გამოცდები. მომავალში რამდენჯერმე დაინიშნა ქალაქის გუბერნატორის თანამდებობაზე,

ლექსების გარდა, იგი წერდა გამოკვლევებს სახვადასხვა თემაზე, მათ შორის, რკინის ინდუსტრიის განვითარების საკითხებზე. დღესდღეობით შემორჩენილია სუ შ'-ის 2700 ლექსი. მისი პოეზიითვის განსაკუთრებით დამახასიათებელია ბუნების სურათების ცოცხალი აღწერა.

პინჩენის შუა შემოდგომის დღესასწაული შუაღმოსავლეთის ჰანგზი

პინჩენის წლის შუა შემოდგომის დღესასწაულზე
მხიარულად ვსვამ დილამდე.
მთვრალი ვწერ ამ ლექსს
და ვიგონებ წ. იუოს.

ცას ვკითხვით, როდის მოიქცა მთვარე,
ავწიოთ ჭიქა
ძველი დროისთვის.
არ ვიცი, ცათა სასახლის ხსოვნა
დღეს რომელი წლის
მოსვლას
მოითვლის.

ვიზრახვი, ქარმა
თან გამიყოლოს,
მთვარის სასახლის მივწვდე სახებას,
მაგრამ ნეფრიტის
ვრცელ დარბაზებში,
ვინძლო, შიში რამ
მომეახლება.

მთვარის ქვეშ ვცეკვავ
და ჩემთა ჩრდილთა
მსუბუქი როკვა მიმატებს განცდას,
მაგრამ ხომ ვიცი,
მთვარის სასახლე
რას შეედრება სამყაროს კაცთა.

ამ წითელ სადგომს მთვარე ევლება,
უძილოს შუქს მფენს,
სინათლის მორევს.
ჩვენ სავსე მთვარე არ უნდა გვყოფდეს,
არადა,
ახლა გაივსო სწორედ.

როგორც კაცთა აქვთ შეყრის თუ გაყრის
ჟამი, ლხენად თუ
ცრემლად საპკური,
მთვარეც ხან ბრწყინავს,
ხან მიღეულა,
ხან სავსეა და ხანაც – ნაკლული.

ქვეყნად სრულქმნილი არაფერია,
კაცთათვის ვნატრობ
სიმრავლეს წელთა,
თუნდ
აშორებდეთ მანძილი ვრცელი,
ეს მთვარიანი შეიტკბონ ერთად.

ჩინურიდან თარგმნეს
ოთარ ჭილაძემ
და
გიორგი ხულორდავამ

სარჩევი

არაბული ლიტერატურა

ზიად რაჰბანი, ჩემი მეგობარი ღმერთი. თარგმანი ლია ლონდარიძისა.....7

თურქული ლიტერატურა

რეფიქ ჰალით ქარაი, მეჯღანე. თარგმანი დარეჯან ყაფლანიშვილისა..... 17

ორჰან ქემალი, ორმოცდაათი ყურუში. თარგმანი მისივე21

ნურსელ დურუელი, ირმები, დედაჩემი და გერმანია. თარგმანი
მერი ნიკლაურისა25

ჰაქან გიუნდაი, ნაბიჭვარი. თარგმანი ნანა ჯანაშიასი28

სომხური ლიტერატურა

ნაჰაპეტ ქუჩაკი, ჰაირენები. თარგმანი ალექსანდრე ელერდაშვილისა51

სპარსული ლიტერატურა

**ფალაური რელიგიური ძეგლი „სწავლანი, შეგონებანი და დარიგებანი: იხილე
მართალთა გზები“.** თარგმანი მაია სახოკიასი.....59

აბულყასემ ფირდოუსი, ზაალი და სიმორღი. თარგმანი თინათინ ნიკლაურისა67

ბაბა თაჰერი, დუბეითები. თარგმანი გიორგი ხულორდავასი71

ჰუმანგ მორადი-ქერმანი, №27. თარგმანი ნიკოლოზ ნახუცრიშვილისა76

ჩინური ლიტერატურა

**სუ შ' (სუ ტონგფო), პინჩენის შუა შემოდგომის დღესასწაული შუეიტიაოგთოუს
ჰანგზე.** თარგმანი ოთარ ჭილაძისა და გიორგი ხულორდავასი81

ყდაზე: ჩინეთის დიდი კედელი.

ტირაჟი 50 (ორმოცდაათი) ცალი

რედაქტორი: 593464565; E-mail: mzivditi@yahoo.com
სწავლული მდივანი: 599160619; E-mail: nanio02@yahoo.com

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიაშვილის ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

